

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“



1977 г.

София, 2014

Библиография

[Пределите на риска](#)

Фантастичен разказ. Автор Ю. Тупицин. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1977 г.

[Глуха стена](#)

Фантастичен разказ. Автор Кристофър Енвил. Преведе от руски Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1977 г.

[Съкровищата на марсианската корона](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Пол Андерсън. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1977 г.

[Кенгуру](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор В. Фирсов. Преведе Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1977 г.

[След използване да се унищожи!](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Михаил Пухов. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1977 г.

[Законът за Дракона](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор К. Буличов. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1977 г.

[Законът за Дракона](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор К. Буличов. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1977 г.

[Етаоин Шрђлу](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ф. Браун. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1977 г.

[Етаоин Шрђлу](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Ф. Браун. Превела от руски А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1977 г.

[Смахнатият цар](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Борис Щерн. Преведе Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1977 г.

[Бион](#)

Научно-фантастичен разказ. Авторы М. Бубнова и В. Келасев. Преведе Маргарита Стефанова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1977 г.

[Коктейлът на Декстер](#)

Фантастичен разказ. Автор А. Балабуха. Превела А. Грозданова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1977 г.

Пределите на риска

Фантастичен разказ

Ю. Тупицин

Експедицията „Маяк“ бе съставена от базовия лайнер „Ригел“ и от шест малки изследователски кораби. Те нямаха собствени имена и се различаваха само по номера си – МИК-1, МИК-2, МИК-3... Неофициално ги наричаха „микчета“.

Експедицията имаше задача да опише всички астероиди и метеоритни потоци, които преминаваха границите на Слънчевата система. Образуванията с най-неустойчиви орбити маркираха с помощта на радиофарове. Едновременно с това експедицията извършваше изследвания върху състава на малките тела и изясняваше възможностите за използването им при строежа на извънземни станции.

Търсеха астероидите с „микчетата“. Работата с тях изискваше голямо напрежение и изкуство: екипажът на такъв кораб се състоеше само от двама души, а полетът в пояса на астероидите напомняше на плаване без карти и лоции в богатите с коралови рифове води на Индийския океан. И почти винаги ролята на лидер, ролята на главен кораб, който първи проникваше в неизследваните райони, играеше МИК-1. Негов командир бе Ларин, а бординженер – Шегел.

В деня на срещата с астероида, който по-късно бе наречен „Астероидът на Ларин-Шегел“, екипажът на МИК-1 бе преследван от неуспехи. Отначало се прекъсна връзката с „Ригел“. В това нямаше

нищо особено: поясът на астероидите бе пълен с облаци прах, които носеха електричен заряд и отразяваха радиовълните не по-лошо от метална мрежа. Но за да бъде съвестта им чиста, трябваше да проверят изправността на блоковете на радиостанцията за далечна връзка. Всичко беше в ред и въпреки това връзката с базата не бе възстановена.

Току-що бяха завършили проверката, когато отказа руля на надлъжната ос на челния телеразубнавач. Върнаха ракетата на борда и започнаха да разглобяват станцията за телеуправление, тъй като по всичко изглеждаше, че тя бе неизправна. В това време корабът продължаваше полета си, като получаваше информация само от един обзорен локатор. В пояса на астероидите това съвсем не бе безопасно. И Ларин не се учуди, когато в разгара на ремонта зазвуча високият, дразнещ слуха и нервите сигнал за тревога.

Като изключи електропоялника, Ларин се промъкна край засуетилия се Шегел в креслото на пилота. Той беше вече стегнал коланите и сложил хермошлема, когато до него зае работното си място и инженерът.

Ръцете на Ларин лежаха върху пулта за управление, а пръстите му бягаха по клавишите и копчетата с бързина и ловкост, на която би завидял и пианист-виртуоз. Подчинявайки се на командите му, автоматите послушно предаваха на главния индикатор необходимата информация, която Ларин започна да чете гласно.

– Разстояние на най-голямо сближаване 93 километра. Диаметърът не е определен, следователно е по-малък от четиристотин метра. Орбитална скорост... – Ларин се позабави и се

обърна към Шегел. – Той има хиперболична скорост, Олег Орестович.

– Гостенин от Космоса – без каквото и да е въодушевление констатира Шегел. – Струва ли си да го преследваме? Все едно, ще избяга от Слънцето.

– Може би все пак ще го стигнем? Ами ако е нещо интересно?

– А телеразузнавача? – усмихна се Шегел.

– Да-а – за секунда се поколеба Ларин, но тонът на инженера който знае защо го подразни и той реши: – Ще го преследваме без телеразузнавач, направо с „микчето“.

– А инструкцията? – все така флегматично напомни инженерът. Инструкцията забраняваше да се извършва пряко изследване на небесни тела без предварително телеразузнаване.

– Какво инструкцията – Ларин вече набираше предварителните команди. – Инструкцията, Олег Орестович, не е догма, а ръководство за действие. Пък и в особени случаи тя разрешава да се проявява инициатива!

– Жалко, че нямаме връзка с „Ригел“.

– Жалко – съгласи се Ларин. Той се бавеше, гледайки другаря си. Шегел срещна погледа му и се усмихна.

– Е, какво, щом инструкцията разрешава – да проявим инициатива. Да тръгваме!

* * *

Из предварителния отчет на експедицията „Маяк“, базов кораб „Ригел“:

„Малкият изследователски кораб МИК-1 бе открит в четвъртия сектор на вътрешния пояс астероиди от спасителния кораб С-4.

В резултат на обследването му от безопасно разстояние бе установено следното: корпусът на МИК-1 е бил подложен на дълбока лъчиста корозия. Вследствие на лъчев удар напълно са се изпарили всички външни корабни облицовки, стабилизатори и антени. Херметично запоени се оказаха основните люкове и аварийния люк, илюминаторите и процепите за наблюдателните уреди. Характерът на повредите потвърди предположението на спасителите, че аварията е станала в резултат на мощно светлинно излъчване.”

* * *

Когато стана възможно визуално наблюдение, Шегел започна да изследва астероида с помощта на телескопа. Обектът представляваше метален блок с неправилна форма и с размери триста и десет на сто и двадесет метра.

– Обикновен желязноникелов астероид – равнодушно констатира Шегел.

Ларин не отговори. За него бе започнал най-отговорният етап от работата – влизането в зоната на притегляне и непосредственото сближаване с астероида. Инженерът, който не изпускаше от погледа си контролните уреди, неочаквано изкомандува:

– Спешно спиране!

Бързо движение на ръцете на Ларин, късо изревяване на главния двигател и „микчето“ увисна неподвижно в пространството на осемстотин метра от астероида.

Ларин въпросително погледна инженера.

– Астероидът е радиоактивен – смутено обясни Шегел.

– Какво?!

Учудването на Ларин бе разбираемо. Никога досега експедицията не бе срещала небесни тела с аномална радиоактивност. И изобщо, доколкото знаеше Ларин, не бе известен нито един радиоактивен метеорит.

– Може би е нараснала интензивността на фона? – предположи Ларин. – Какво ли не може да се случи? Флуктуация на космическите лъчи. Слънчево изригване...

– Изключено. – Инженерът отхвърли решително това предположение. – Броячът работи със строго фокусирана антена.

– Чудеса! – Пръстите на Ларин забягаха по клавишите на пулта, искайки от паметта на компютъра сравнителна информация. – Хм, радиоактивността не е чак толкова голяма. На такъв астероид можеш да си похапнеш, че и да си подремнеш после.

– Да, радиоактивността не е голяма – съгласи се Шегел, – примерно такава, каквата е на чистия уран.

Ларин го погледна усмихнато.

– Ами ако това е уранов метеорит?

– Хайде де! Такива метеорити няма. Впрочем – в гласа на Шегел се появиха мечтателни нотки – какво ли не се случва. Във всеки случай ние сме длъжни да изследваме този феномен. Жалко само, че нямаме връзка с базата.

– Жалко – кимна Ларин и включи малкия двигател.

– Бавно, моля, най-бавния ход – бързо каза инженерът.

– Защо? – търпеливо уточни Ларин.

– Трябва да изясня динамиката на процеса при сближаването. Ние нахлуваме в неизвестното, Андрей Николаевич.

„Микчето“ буквално запълзя към астероида. Шегел следеше внимателно показанията на приборите. На лицето му ясно се четяха неговите чувства: отначало напрегнато очакване, после недоумение и накрая смайване.

– Сега пък какво стана? – не издържа Ларин.

Шегел бегло го погледна и възбудено поясни:

– Вижте как расте радиоактивността!

– Та тя наистина трябва да расте.

– Но расте по-бързо, отколкото изискванията на квадратичния закон!

Няколко дълги секунди Ларин се мъчеше да разбере чутото, после главният двигател изрева късо и корабът увисна неподвижно на четиристотин метра от астероида.

– Защо спряхте? – недоволно запита Шегел.

– Отначало ще се ориентираме – търпеливо повтори Ларин. – Коя е причината за нарастване на радиоактивността? Защо расте толкова бързо? Може би астероидът взаимодействува с кораба?

– Съгласен съм. Но как ще направим това от толкова далеч?

– Ще опитаме с гама-оръдието.

– Но нали е далеч?

– Далечко е – потвърди Ларин – на самата граница. И все пак какво ни пречи да опитаме?

След минута гама-оръдието бе готово. Ларин натисна копчето, светлината на кораба угасна, компенсирайки мигновения разход на енергия, а гърлото на оръдието изпрати към астероида няколко мощни импулса електромагнитно излъчване, започвайки от меките рентгенови вълни и завършвайки с твърдите гама-лъчи.

* * *

Из предварителния отчет на експедицията „Маяк“, базов кораб „Ригел“:

„Избухването, наблюдавано в района на МИК-1, е имало аномален характер, като рязко се е различавало от верижните ядрени реакции от взривен тип на деление и синтез. Първо, то е било доста продължително, било е избухване, а не взрив. В резултат по-голямата част от масата на астероида просто се е разпаднала на най-фин прах, частиците на който по своя диаметър могат да се сравняват с размерите на молекулите. Второ, според ядрените мащаби относителният добив на енергия при избухването е бил крайно нисък, напълно съпоставим с добива на енергия при обикновените химични реакции. Трето, повече от деветдесет процента от енергията на избухването се е отделила под формата на електромагнитно излъчване със сравнително ниски честоти.

Разглеждането с помощта на централния компютър на базовия кораб на редица хипотези, които достатъчно удовлетворително описваха външната картина на парадоксалното явление, позволи да се даде предпочитание на хипотезата на Данков-Макдоналд, изказана още през осемдесетте години на двадесетия век. Според тази хипотеза в природата освен вещество и антивещество може да съществува и стабилно неутрално и антинеутрално вещество. И затова при изследванията наред със световите и антисветовите човечеството може да се срещне и с неутрални и антинеутрални светове...”

* * *

Като се отразиха частично от кристалната решетка на молекулите и атомите, електромагнитните импулси се върнаха към приемника на гама-оръдието, носейки пълна информация за структурата на веществото, от което бе образуван астероидът. За няколко секунди тази информация бе разшифрована и се появи на индикаторите.

– Желязо! – изумено констатира Шегел, като прочете няколко пъти показанията на уредите. – Най-обикновено метеоритно желязо с примеси на никел и кобалт. Но то няма дългоживеещи радиоактивни изотопи. Следователно, в геологически смисъл астероидът се е образувал буквално сега!

– Възможно е – без всякакъв ентузиазъм отвърна Ларин.

– Ако е така, Андрей Николаевич, ние просто сме длъжни най-подробно да изследваме този феномен.

– Ами ако работата е тъкмо обратната? – попита Ларин.

– Не ви разбирам.

– Ако астероидът доживява последните си дни, дори часове и неговата радиоактивност сочи, че той всеки момент ще се взриви?

– Тогава ние непременно трябва да го изследваме. Това е наш дълг пред човечеството, пред науката.

Шегел гледаше командира малко учуден – нима не разбира толкова очевидни неща?

– Ами ако контактът с „микчето“ ускори разпадането на астероида? Да си спомним за нарушаването на квадратичния закон – каза Ларин.

– Ако сме пределно внимателни, ще уловим момента, когато трябва да бягаме.

„Ами ако не го уловим?“ – искаше да попита Ларин, но замълча. Обаче Шегел веднага забеляза колебанието на командира.

– Разбира се, риск има. Но радиоактивен астероид, при това с аномален характер на нарастване на радиоактивността – та това вече е нещо изключително! В края на краищата гама-сондажът разкри структурата само на външния слой. – Шегел се запъна, търсейки „потресаващ“ аргумент.

– Може би във вътрешността му е скрита атомна енергоцентрала или ядрен двигател!

Ларин се засмя:

– Кораб на коварни пришелци, замаскиран като астероид?

– Ами ако е вярно? И защо именно коварни? Нима малко проекти бяха създадени у нас, на Земята, които предлагаха да се използват астероидите като космически станции?

– Имаме ли право да рискуваме себе си и кораба в името на това „ами ако“? – запита Ларин.

– В името на науката, Андрей Николаевич – меко го поправи Шегел. – И какво нещо е рискът? Особено за нас?

Тук Шегел бе прав – наистина, какво представлява рискът? И кое кара човека да рискува? Разбира се, гражданския дълг, професионалният престиж, искрения възторг в очите на любимите и близките – без тези могъщи стимули голямата и опасна работа е немислима. Но това не е цялата истина за риска. Победата! Радостта от нея може да оцени само този, който е вкусил от плодовете ѝ. Нима не заради звездните минути на победата хората се изкачваха на най-високите планински върхове, сами в лодка

обикаляха Земята или отиваха в далечния Космос? А нима самото неуловимо щастие не броди редом с риска, успеха и смъртта?

– Андрей Николаевич, – прекъсна размишленията на командира Шегел – не можем, нямаме право да изпускаме такъв обект. – В гласа му звучаха умолителни нотки. – Това ще бъде престъпление срещу науката.

– Съгласен съм да рискуваме. Ако се съди по всичко, струва си. Но трябва да го направим умно. – Лицето на Ларин доби съсредоточен израз. – Глупаво ще бъде да рискуваме кораба и двама ни. Нека оставим „микчето“ на място. Аз ще тръгна към астероида и ще направя всичко, което е нужно.

– Вие? Ами аз?

– Ти във всички случаи ще обогатиш любимата си наука с нови факти.

– Андрей Николаевич, вие злоупотребявате с моето уважение към вас.

– Напразно се обиждаш, Орестович – меко възрази Ларин. – Аз съм по-опитен и по-старши.

– В никакъв случай! – избухна Шегел. – По-добре да пропадне вдън земя този астероид!

– Може и наистина да пропадне – замислено каза Ларин, като гледаше през предното стъкло огромния метален блок, който закриваше звездите.

– Ще отида аз, разбирате ли? Аз! А вие ще останете!

Ларин не отвърна.

– Андрей Николаевич – съвсем тихо каза Шегел след дълга пауза. – Моля ви. Това е несправедливо и неблагородно, в края на

краищата вие през цялото време вземате риска върху себе си. А аз вече отдавна не съм онзи инженер теоретик, когото вие някога взехте за другар при изпитанията „Вихър“.

* * *

Из предварителния отчет на експедицията „Маяк“, базов кораб „Ригел“:

„Картината на неутралния свят нагледно може да се илюстрира с особеностите на най-простия неутрален химичен елемент – водорода.

В обикновения свят водородът е съставен от ядро – протон и орбитален електрон. Антиводородът, който днес се синтезира в огромни мащаби на извънземните централи за космическо гориво, е съставен от ядро – антипротон и орбитален позитрон – електрон с положителен заряд. Най-простият елемент на неутралния свят, неутроводородът има за ядро един неутрон, а за орбитална частица – електрон с антинеутрален заряд. Ако веществото и антивеществото анихилират, превръщайки се в гамакванти, неутровеществото може в определени условия да съществува заедно с вещество от нашия свят продължително време.

Съпоставянето на изчисленията, извършени въз основа на хипотезата на Данков-Макдоналд, и на фактическите данни при избухването, убедително свидетелства в полза на това, че астероидът на Ларин-Шегел е представлявал монолитно парче неутронно желязо, което е навлязло в пределите на Слънчевата система...”

* * *

В масивния скафандър за висша защита Шегел приличаше на робот-антропoid, или още по-точно – на средновековен рицар със сондата на геолокатора вместо копие в дясната ръка. Той се бавеше.

Може би едва сега, пред решителната крачка, която щеше да го отдели от кораба и да го понесе срещу неизвестното, Шегел разбра огромния риск на това, което предприемаше.

За кой ли път, откакто бе в Космоса, Шегел изпитваше завист към командира. Как всичко бе ясно и просто за Ларин! Рискът, опасността – за него са обикновена, делнична работа, така както за Шегел бе изчисляването на някой елементарен плазмен капан. Сърцето на Ларин бие равномерно и нито един мускул не трепва на лицето му. А какво го подтиква към този риск, него, Шегел?

Разбира се, да служиш на науката е свята работа, без тази основа той не би стоял в Космоса нито ден. А какво удовлетворение, какво тържество обзема цялото ти същество, когато побеждаваш самия себе си и прекрачваш прага, около който тъпчат в съмнения и страх хиляди други хора! Пред това бледнее дори самият миг на победата. Но всичко това не са главните предели на риска, не е цялата му истина; не е цялата му същност. Същността – да принадлежиш към кохортата хора на дълга. Във всички времена тези хора, когато пред тях се е изпречвала опасност, проблемата за риска, вечната проблема да бъдеш или да не бъдеш, са се питали: защо трябва някой друг, защо не съм аз? И са тръгвали. Едни мълчаливо и радостно, защото схватката с опасността е тяхната родна стихия. Други с привично хладнокръвие, защото сражението е тяхна професия. Трети – със съмнения, с

тежко сърце и предпазливо – такъв е дългът им, но все пак са тръгвали! Та нали все някой трябва да прокаква пътеки в чужди краища и с гърдите си да среща неизвестното...

– Олег Орестович, готов ли си?

Шегел трепна.

– Готов съм – каза той и прекрачи в странния свят, в който нямаше нито горе, нито долу, в който имаше навсякъде звезди, звезди, звезди. И грамадата на астероида, която се бе изпречила пред него. Като се отдели от кораба, инженерът уравни тежестта на скафандъра, провери внимателно снаряжението си и съобщи:

– Всичко е наред. Тръгвам!

– Наблюдавам те – чу той гласа на Ларин, – желая ти успех.

Инженерът пусна двигателя на скафандъра на малка скорост. Раздаде се приглушеното свистене на реактивната струя и корпусът на „микчето“ започна бавно да се отдалечава. След няколко секунди Шегел излезе от сянката на кораба и се гмурна в ослепителните струи слънчева светлина.

Върху прозрачния шлем на скафандъра блеснаха златисти петна. Като набра скорост четири метра в секунда, инженерът изключи двигателя и полетя по инерция. Той почти не отделяше поглед от брояча на радиацията. Нивото ѝ нарастваше, все по-бързо задминавайки квадратичния закон, и това го безпокоеше повече от всичко останало. Но дозата на радиацията вътре в скафандъра бе малка и до допустимата граница бе още далеч.

Изпочупената повърхност на астероида, която искреше на светлината, нарастваше пред погледа му. На десет метра от него

Шегел включи спирачките на двигателя. Хилядитонната маса метал, нарязана от дълбоки пукнатини, надвисна над него.

– Приземявам се! – дрезгаво каза Шегел. В ушите му силно отекваха ударите на сърцето му. Стори му се, че Ларин ги чува и му стана срамно за обзелото го възмущение.

Протегна краката си напред и миг преди да докосне астероида включи в ботушите на скафандъра електрически ток. Силното магнитно поле трябваше да му помогне да се задържи върху астероида.

А по-нататък всичко се смеси и обърка. Зумерът забръмча като земна пчела, в шлема замигаха червените светлини на лампичката, която известяваше за опасност. Краката му докоснаха метала, но не можаха да се задържат върху него. От тласъка, въпреки действието на магнитното поле, Шегел започна бавно да се отдалечава от астероида. Зумерът бръмчеше все по-силно, това вече не беше земна пчела, а разсърден пчелен рой, лампичката мигаше толкова често, че червената светлина бе почти непрекъсната. Сърцето му се сви и студ стегна гърдите му. Радиационна опасност. Секунди, дори части от тях решаваха сега съдбата му и съдбата на кораба. Стрелките на броячите бягаха стремително по скалите и безстрастно отбелязваха лавинообразното нарастване на радиацията. Зараждаше се ядрен взрив.

– Отдалечете кораба! – извика инженерът, като хвана с непослушна ръка лоста за управление на двигателя на скафандъра.

– Изключи магнитното поле! – бързо, но ясно изкомандува Ларин.

Шегел машинално се подчини и раздражено – той вече не мислеше за себе си – завика:

– Отдалечете кораба!

И изведнъж се запъна. Бръмченето на зумера затихваше бързо, все по-бавно мигаше лампичката, стрелките на броячите се наклониха към нормата. Размина се! Изведнъж инженерът се отпусна. Тялото му натежа, лицето му се покри с едри капки пот, а струйките ѝ неприятно запълзяха по врата му.

– Орестович! – тихо повика другаря си Ларин.

Инженерът затвори очи и отметна глава. Събираше сили за отговора.

– Олег!! – закрещя Ларин.

– Всичко е наред – тихо отвърна Шегел.

В слушалката се чу звук – Ларин бе въздъхнал облекчено. Инженерът тръсна глава и постави лоста за управлението на малък ход.

– Връщам се – съобщи той.

– По-бързо – каза Ларин след кратко мълчание. В гласа му се долавяха нотки на виновност. – Радиоактивността на астероида отново нараства.

– Как! – неволно се откъсна от устните на Шегел.

– Доста интензивно – поясни Ларин, който схвана възклицанието му като въпрос.

Шегел стисна зъби и сподави готовата да се откъсне въздишка. Ударите на сърцето му отново се чува в ушите му. Той натисна до край напред лоста за управление на двигателя. Слабият шум на реактивната струя се превърна в рязък вой.

Като прие на борда си инженера, „микчето“ вися няколко секунди неподвижно до астероида, после корабът изхвърли син сноп огън,

трепна и, набирайки стремително скорост, започна да се отдалечава.

В този миг астероидът беззвучно светна с ослепителен изгарящ пламък, който мигновено стопи мрака на огромна част от небосвода. Мощен поток лъчиста енергия се стовари върху корпуса на кораба, който бе закъснял с части от секундата. „Микчето“ бе обвито от блестящ облак нажежени газове.

* * *

Из предварителния отчет на експедицията „Маяк“, базов кораб „Ригел“:

„Неутровеществото изобщо и неутрожелазото по-специално притежават спонтанна устойчивост. Но в обкръжението на обикновени частици започва постепенно преминаване на неутроните в протони, а на орбиталните антинеутрални частици – в електрони. Натрупването на електронен заряд по повърхността на такива тела засилва този процес. Ролята на особено силен катализатор играе постоянното магнитно поле, влиянието на което може да доведе до развиваща се верижна реакция. Неин резултат е съвкупното превръщане на неутровеществото в обикновено. Процесът се придружава от постепенно разрушаване на кристалната структура и разпадане на веществото до атомарно ниво с последваща рекомбинация в по-едри единици.“

* * *

Ръцете на началника на бригадата спасители трепереха от възмущение, когато приближи харпуна-пистолет до запоеното приборно прозорче на жилищния отсек и натисна спусъка. Откатът на оръжието го захвърли назад и ако не беше осигурителният пояс,

би го отнесъл от „микчето“ в Космоса. Плазменият кумулативен шнур прониза външния корпус на кораба като хартия, а по следата му в тавана на жилищния отсек се заби харпун-микрофон, голям колкото детско пръстче. Нестройният делови хор от гласовете на спасителите бе сменен от мъртва тишина. Обезобразеното „микче“ бе обвито от невидимия облак на човешките надежди, тревоги и съмнения.

– Антена! – закрещя Шегел.

– Спокойно, Орестович!

– Казвам ви – антена. Това не е никакъв метеорит! Антена, дошли са спасителите!

– Спокойно, Орестович, спасителите са, но ти лежи спокойно. Триста рентгена наведнъж не са шега работа.

Опърленият от светлинната буря корпус на МИК-1 блестеше мътно като парче стар лед в косите лъчи на Слънцето. И наистина, при малко повече фантазия спасителите можеха да се приемат за хокеисти, които секунда преди последния сигнал са вкарали решаващата шайба.



Глуха стена

Фантастичен разказ

Кристофър Енвил

Бостон, 2 септември 1976 год. Доктор Р. Милтън Шумер, професор по социология в Уелсфордския колеж, вчера вечерта говори пред аудитория от хиляда и двеста души в Суортънхол.

Професор Шумер заяви, че Америка, някога свободна страна, сега е „обиталище на стереотипния масов човек, формиран още от детството му чрез примитивно-шаблонни телевизионни програми, булевардни вестници и списания и от всепроникващата реклама, с която са натоварени те. Резултат – сериен американец с взаимнозаменими части и вградена в него машинна програма“.

Хората от тази страна, каза доктор Шумер, „трябва да бъдат различни в свободата си, да бъдат оригинални. Но, – заключи той, ...силата на инерцията е много голяма. Посоката на общественото развитие, както и посоката на морския прилив, не може да се върне обратно с човешки усилия. Остава само да се спотайваме и да чакаме онова, което ще ни донесе близкото бъдеще.“

Рътленд, щата Вермонт, 16 март 1977 год. Доктор Дж. Пол Хюз, внук на покойния изобретател Еверет Хюз, днес демонстрира уред, който неговият дядо пазил в най-строга тайна, заради предполагаемите опасни странични ефекти. Доктор Хюз е нарекъл този уред „екран на уединеността“. Цитираме доктор Хюз: „Моят дядо беше чудноват изобретател, но неговите фантастични

изстрели удивително често попадаха в десетката. Сега вие виждате пред себе си уред, който не може да се обясни с нито една логична научна теория, но той е напълно годен за практическо използване. Уредът пречи на звука да прониква през материални повърхности, като: стени, врати, подове и други, и следователно може да бъде повече или по-малко полезен в съществуващите днес условия".

Доктор Хюз обясни, че уредът действа на някакъв си „принцип на тъждественост на квазиелектрони, които, както смяташе дядо ми, управляват разпространението на звука в твърдите тела и осъществяват различни други неизяснени функции. Но към това обяснение не трябва да се отнасяме много сериозно".

Ню Йорк, 12 май 1977 год. Днес бе обявено, че е образувана корпорацията „Хюз. Глуха стена".

Президент на новата фирма стана Дж. Пол Хюз, внукът на покойния изобретател Еверет Хюз.

Ню Йорк, 18 септември 1977 год. Представител на компанията „Хюз. Глуха стена" каза: „Уединение – ето от какво се нуждае сега нашата страна. Всеки от нас живее, така да се каже, в джоба на другия, и щом нямаме друг избор, то „Глуха стена" поне би могла малко да звукоизолира тези джобове".

Казват, че блоковете „Глуха стена", които се продават в стаен вариант по 289 долара и 95 цента парчето, носят на търговските агенти и производителите значителни печалби. Но кой може да твърди, че избавянето от шума на чуждите телевизори, грамофони, скандалите и крещящите деца не струва 289 долара и 95 цента?

Детройт, 23 декември 1977 год. Автомобилната промишленост подрани с новогодишния си подарък.

Днес, по време на изпитанията по заледена писта, опитният автомобил, снабден с блок „Хюз. Глуха стена“, се подхлъзна и се преобърна три пъти. Изпитателят се измъкна от нея потресен, но цял и невредим. Самата кола, лека и микролитражна, остана практически неповредена.

Изпитанията за всякакви удари, нанесени по автомобила, учудили всички – колата, при включен блок, не е получила никакви вдлъбнатини, дори стъклата останали цели. Капакът на резервоара не можел да се отвинти, сгъваемият покрив не се вдигал, а прозорците и вратите не се отваряли. След изключването на блока, колата се е държала както обикновено.

Ню Йорк, 26 декември 1977 год. Дж. Пол Хюз, председател на съвета на директорите на корпорацията „Глуха стена“, заяви днес пред репортери, че неговата фирма няма намерение да продава блокове „Хюз. Глуха стена“ за използване при автомобили.

Хюз твърди, че съобщението от Детройт за опитния автомобил, снабден с блок от неговата фирма е неправдоподобно.

Хартфорд, 8 януари 1978 год. Въпреки опровержението на корпорацията „Хюз. Глуха стена“, по цялата страна се правят експерименти по използването на блоковете за звукоизолация като предпазни устройства за автомобилите. В щаб-квартирата на националните застрахователни компании постъпват многобройни писма и телеграми, телефоните не млъкват нито минута.

Хартфорд, 9 януари 1978 год. Опитите, проведени от сътрудници на „Ню стандарт иншурънс груп“ показаха, че първите съобщения от Детройт са абсолютно верни.

Автомобилите, снабдени с блок „Глуха стена“ не могат да бъдат деформирани, счупени, или надраскани т. е. да бъдат повредени с обикновени инструменти.

Остин Дж. Рем, отговорен секретар на „Ню стандарт груп“, заяви пред репортери:

„Дявол знае какво е това. Ние получихме от всички краища на страната толкова искания да се монтират блокове „Глуха стена“ на техните автомобили, че решихме да проверим всичко сами.

Удрыхме по опитния автомобил с камъни, чукове и други инструменти. Като не получихме никакъв резултат, аз хванах бормашината със свредел с четиридюймов диаметър, а Стив Уилоубри, нашият президент, си опита щастието и удари с кирка защитното стъкло. Кирката рикошира от стъклото, а моят свредел просто се плъзна по повърхността, отказвайки да захване метала“.

Ню Йорк, 10 януари 1978 год. Майрън Л. Самс, сменил от поста президент на корпорацията „Хюз. Глуха стена“ Дж. Пол Хюз, днес обяви, че специалните приспособления за автомобили са пуснати в продажба из цялата страна.

Далас, 12 януари 1978 год. След едночасова гонитба, бандата, ограбила една банка, се изплъзнала посред бял ден на товарен автомобил с 889 хиляди долара в налични пари и ценни книжа. Градът от куршуми не й нанесъл никаква вреда.

Предполага се, че колата е била снабдена с един от блоковете „Хюз. Глуха стена“.

Лас Вегас, 19 януари 1978 год. Тук е ограбен така нареченият „Клуб на сребърния долар“. Престъпниците са влезли в клуба на колички, с монтирани по тях леки капаци от алуминий и

прозрачни пластмаса и завързали престрелка със служащите в клуба. Кратката схватка показала, че на леките предпазители на количките не е било възможно да се направи дори вдлъбнатина. Като хванали посетителите и служителите от клуба като заложници, главорезите взели голяма сума пари. После пресекли тротоара и по наклонена дъска влезли в каросерията на чакащия ги товарен автомобил, който излязъл от града, като разрушил направената на бърза ръка барикада по пътя. При яростната престрелка с полицията не е пострадал никой, защото полицейските коли също били снабдени с блокове „Глуха стена“. На значително разстояние от града товарният автомобил се приближил до втората барикада. Грабителите са се опитали да си пробият път през крехката на пръв поглед преграда, но колата внезапно спряла. Барикадата била снабдена с блок „Глуха стена“ и не се поддала.

250-те хиляди долара били върнати в „Клуба на сребърния долар“ и Лас Вегас повече или по-малко се успокоил.

Ню Йорк, 23 януари 1978 год. На спешно свиканото екстрено съвещание Дж. Поп Хюз, председател на съвета на директорите на корпорацията „Хюз. Глуха стена“, призова федералното правителство да се намеси и да преустанови дейността на корпорацията.

Като подчерта, че безуспешно се е опитвал да преврати деловите операции на компанията, доктор Хюз заяви, че като учен той смята за свой дълг да предупреди обществеността на страната за опасното направление, което взема техническото развитие. Досега от Вашингтон не е последвал никакъв отзив.

Ню Йорк, 24 януари 1971 год. Президентът Майрън Л. Самс днес потвърди достоверността на съобщението, че вътре в корпорацията „Хюз. Глуха стена“ се води ожесточена борба за власт.

Спринг Корнърс, щата Айова, 24 януари 1978 год. Оскар Б. Нелд, живеещ в покрайнините на града, е монтирал барикада, която спира движението на главната автострада на щата.

Неотдавна мистър Нелд получил отказ на иска за обезщетение на вредите, причинени от построяването на автострадата, която разделила неговата ферма на две неравни части: от едната страна на пътя е останала къщата и стопанските постройки, а от другата – нивите.

Барикадата се състои от нефтени варели, магарета за рязана на дърва и бодлива тел. Варелите и магаретата не могли да се повдигнат, сякаш били запоени към замръзналата земя. Барикадата представлявала два реда от тези непоклатими препятствия, между които бил оставен проход широк двадесет фута, съединяващ разделените части на фермата. Днес сутринта са видели, как по пътя е минал тороразхвъргачът на мистър Нелд. Местният агент на „Глуха стена“ си спомни, че наскоро е продал на мистър Нелд няколко малки блока.

Ню Йорк, 27 януари 1978 год. Корпорацията „Хюз. Глуха стена“ е напълно реорганизирана и сега се нарича „Глуха стена инкорпорейтед“. Майръм Л. Самс зае длъжността президент и председател на съвета на директорите. Дж. Пол Хюз, внук на Еверет Хюз, зае поста на един от директорите.

Спринг Корнърс, щата Айова, 28 януари 1978 год.
Движението по главната автострада на щата е възстановено.

Днес сутринта военното самодвижещо се пробивно устройство излезе на автострадата и проби ред дупки под барикадата с по диаметър шест фута. Двете секции на барикадата са снети изцяло.

Шерифът, началникът на полицията в Спринг Корнърс и федералните агенти от прокуратурата правят опити да арестуват Оскар Б. Нелд, собственика на фермата, долепена до автострадата. Но къщата и постройките на мистър Нелд са снабдени с блокове „Глуха стена“, които се управляват отвътре.

Бостън, 1 февруари 1978 год. Доктор Р. Милтън Шумер, професор по социология е Уелсфордския колеж и суров критик на нашето общество, днес вечерта заяви пред репортери, че някои особености на блоковете „Глуха стена“ обещаваат проблясъци на надежда в дългата борба на личността против държавата. Въпреки това доктор Шумер не вярва, че „...обикновената техническа новост може да окаже влияние на мощните тенденции на общественото развитие.”

Спринг Корнърс, щата Айова, 2 февруари 1978 год.
Четирифутова ограда от бодлива тел, омотана около поставени на кръст железопътни релси, блокира главната автострада на щата близо до фермата на Лерой Уивер, чиито владения са били неотдавна прерязани от автострадата.

Невъзможно е да се сдобием с коментарите на мистър Уивер, тъй като неговият дом и помощните постройки са снабдени с блокове „Глуха стена“ и нито шерифът, нито федералните чиновници са в състояние да проникнат в неговите владения.

Вашингтон, окръг Колумбия, 3 февруари 1978 год.
БЮРО ЗА СТАНДАРТИ. Изпитанията на блоковете „Глуха стена“ са показали, че те всъщност са „стазис-устройства“. С други думи, те спират изменението на всяка материална повърхност, към която са приложени. Веществото под тяхна защита практически не може да се огъва.

Представителите на Бюрото за стандарти са предложили множество приложения на това устройство. Например, тънки резенчета от ябълки и круши, поставени в полето на устройството „Глуха стена“, за три седмици не са претърпели никакви изменения.

Спринг Корнърс, щата Айова, 4 февруари 1978 год.
Военното самоходно пробивно устройство отново отстрани препятствието, преграждащо главната автострада на щата. Но огромната машина сега на свой ред е неподвижна, вероятно чрез едно или няколко скрити стазис-устройства (блокове „Глуха стена“).

Тъй като пробивната машина тежи повече от тридесет тона, а всичките ѝ колела, и на влекача, и на ремаркетото са блокирани, нейното придвижване е проблем.

Лос Анжелис, 5 февруари 1976 год. Местната полиция съобщи, че след четиридесетчасова борба е завзела свърталище на наркомани и други съмнителни личности.

Свърталището, известно под името „Клуб на мъгливата тъга“, е било защитено с шестнадесет стазис-устройства, производство на „Глухата стена инкорпорейтед“. Полицията е успяла да се промъкне там, едва след като е изключила електричеството на цял район от града.

Ню Йорк, 5 февруари 1976 год. Майрън Л. Самс, президент на „Глуха стена инкорпорейтед“ днес обяви за намаление цените на всички видове продукция на компанията.

Сега стайният модел „Глуха стена“ ще се продава 229 долара и 95 цента вместо 289 долара и 95 цента. Специални малки стазис-устройства за укрепяване на огради, за придаване твърдост на стените и за обезпечаване безопасност в жилищата, ще се продават на дребно само по 19 долара и 95 цента. Носят се слухове, че и тези цени при усъвършенствуваните методи на производство, ще донесат значителна печалба на всички заинтересувани лица. Затова е много вероятно, цените да са понижат още.

Спринг Корнърс, щата Айова, 6 февруари 1976 год. Летящ кран е снел днес неподвижната пробивна машина от главната автострада на щата.

От влекача и ремаркетото засега са снети четиринадесет малки стазис-блокове.

Ситън Бридж, щата Айова, 9 февруари 1976 год. Главната автострада на щата отново е блокирана, но този път преградата е от волски тор с дължима осемдесет и три фута, ширина на основата – четири фута, и височина – два и половина фута, вероятно стабилизирана със стазис-блокове. Отряди от националната гвардия патрулират ситънбриджския участък на пътя от двете страни на преградата.

Ню Йорк, 10 февруари 1976 год. Представители на „Глуха стена инкорпорейтед“ съобщиха, че стазис-устройствата, снети от пробивната машина в Спринг Сентр, щат Айова „не са

произведени в тяхната фирма, а са груби, евтини и незаконни фалшификати. Въпреки това те работят”.

Спринг Сентр, щата Айова, 12 февруари 1976 год. Главната автострада на щата е блокирана по време на вчерашната буря на три места от снежни стени. Дошлите на мястото репортери съобщават, че огромните хълмове изглеждали като от сняг, но били твърди като бетон. Кирките и лопатите не оставяли по тях следи, а опитите да се разтопи снега с огнехвъргачка били напразни.

Ню Йорк, 15 февруари 1978 год. Доктор Дж. Пол Хюз, директор на „Глуха стена инкорпорейтед“ отново призова правителството да забрани стазис-устройството. Той напомни за предупреждението на неговия дядо, изобретателя Еверет Хюз, и заяви за своето намерение да прекара остатъка от живота си в опити да компенсира вредите, причинени от този уред.

Ню Йорк, 16 февруари 1978 год. Майрън Л. Самс, президент на „Глуха стена инкорпорейтед“ твърди, че винена мушица е престояла в стазис двадесет и един ден без да бъде повредена. Учени-изследователи от корпорацията, каза той, сега работят над проблемите на задържането в стазис на дребни животни. В случай на успех, каза Самс, тези експерименти могат да открият пътя към „едностранно пътешествие във времето“ и да се даде възможност на страдащите от сериозни заболявания да дочакат откриването на съответните методи на лечение.

Де Мойн, 21 февруари 1978 год. Правителството на щата Айова след безуспешна обсада на четирите ферми близо до главната автострада обяви, че делото по заплащане компенсациите

на собствениците за земята, взета за строеж на автострадата, ще бъде преразгледано.

Стоунтън, щата Вермонт, 23 февруари 1976 год. Хайръм Смит, бивш преподавател в средното училище, сега пенсионер, миналата есен получил заповед да напусне родния си дом, в който неговото семейство се е заселило още преди революцията. Наблизо е трябвало да бъде построен язовир и къщата на мистър Смит щяла да остане в залятата територия.

Днес сутринта при опит да изпълни заповедта за изселване, шерифът бил спрял от предупредителния изстрел от дома на Смит. След изстрела от къщата излетял малък батериен авиомодел, навярно управляван с радиопредавател, който се спуснал край старата ябълкова градина на около две хиляди ярда от къщата.

Мистър Смит извикал на шерифа да излезе от колата, ако тя не е снабдена със стазис-устройство, да легне и в никой случай да не гледа към градината.

Последвала ослепителна светлина, тласък и грохот. Шерифът погледнал към градината, която била слабо осветена в розово зарево и обвита в кълбовидни облаци, състоящи се по всяка вероятност от сняг, превърнат в пара.

Мистър Смит извикал на шерифа да се омиа от неговата земя, иначе следващата „бомбичка“ ще бъде насочена към него.

Ню Йорк, 25 февруари 1978 год. Мистър Майрън Л. Самс, президент на „Глуха стена инкорпорейтед“ днес заяви, че „стоунтонският взрив изобщо не е свързан със стазис-блока. Стазис-блокът е устройство за защита и не може да бъде използвано за настъпателни цели.“

Ню Йорк, 27 февруари 1978 год. Доктор Дж. Пол Хюз днес вечерта заяви, че бомбичката, която вчера се е взривила в Стоунтън и както стана известно, е образувала радиоактивен кратер, е имала връзка със стазис-блока. Блокът вероятно е бил прикрепен към лек метален контейнер, съдържащ незначително количество радиоактивно вещество. Ако стазис-блокът е приведен в действие чрез радиосигнал или часовников механизъм, частиците с висока енергия в затвореното стазис-поле достигат до максимума, радиоактивното вещество, независимо от неговото количество, достига критично състояние. После полето се изключва и следва взрив.

Монтпилър, щата Вермонт, 28 февруари 1978 год. Губернаторът на щата днес обявил, че е преустановен строежът на Стоунтънския язовир, докато бъдат разгледани многобройните жалби на землевладелците.

Спринг Корнърс, щата Айова, 16 май 1978 год. Съобщава се за възстановяване движението по главната магистрала на щата и по цялото ѝ протежение. Под пътя са построени тунели, за да могат фермерите да преминават от едната страна на другата.

Стоунтън, щата Вермонт, 4 юли 1978 год. Губернаторът и законодателната комисия са обявили, че се отказват от проекта за големия Стоунтънски язовир и се връщат към предишното си решение – да се построят няколко малки язовира.

Вашингтон, 30 септември 1978 год. Министерството на финансите днес сутринта е отделило специална група в състав около сто и осемдесет души. Тяхната задача е да проникнат със

сила в растящата не с дни, а с часове Антиданъчна лига която, както казват, наброява около един милион бизнесмени-фанатици. Членовете на тази лига усложняват работата на чиновниците от министерството на финансите, като блокират със стазис-устройства счетоводните книги и картотеките, съдебните изпълнители не могат да проникнат в техните стазис-здания. Тези хора използват стазис-автомобили, които излизат от стазис-защитени гаражи, съединени с гореспоменатите здания и отиват в стазис-снабдени домове, а там съдебните изпълнители дори не мога да припарят.

Пристън, щата Ню Джерси, 5 октомври 1978 год. Съобщава се, че на конференцията на известни учени, които са се събрали днес за обмяна на мнения за естеството на стазис-блока, са възникнали ожесточени разногласия. Една от причините за разногласията е, че стазис-блокът позволява на обикновената светлина да прониква през прозрачни тела, но препятства разпространението на някои други видове електромагнитни излъчвания.

Бостон, 2 септември 1979 год. Доктор Р. Милтън Шумер професор по социология в Уелсфордския колеж, вчера вечерта се изказа против галопиращия индивидуализъм пред аудитория от шестстотин души, в Суортънхол.

Професор Шумер заяви, че Америка някога страна на обединени усилия, сега представлява бушуващ разсадник на свирепстващи индивидуалисти, бунтари, бързо забогатели майстори на стазис блокове, всякакъв род войнстващи граждани, увличащи със сила страната все по-далече и по-далече от предишното състояние.

Тази страна – каза доктор Шумер – сега има нужда от съгласуваност на стремежите, единство на целите и отстраняване на разногласията. Но, завърши той, противодействието е доста силно. Посоката на общественото развитие, както и посоката на морския прилив, не може да бъде обърната с усилията на човека. Остава само да се спотайваме и да чакаме онова, което ще ни донесе близкото бъдеще.



Съкровищата на марсианската корона

Научно-фантастичен разказ

Пол Андерсън

Сигналът стигна до целта още когато корабът беше на двеста и петдесет хиляди мили от нея и записаната на лентата команда събра техниците по работните им места. Нямаше защо да се бърза особено много, тъй като ZX28749, известен с прозвището „Джейн Брекни“, се движеше строго по разписание. Кацането на кораб без екипаж е винаги страшно сложна работа; хора и машини бяха в постоянна готовност да приемат поредното безпилотно устройство, но на плещите на централната група лежеше голяма отговорност.

Ямахата, Штейнман и Раманович се бяха събрали в кулата на диспечерската служба. Холидей също беше край тях в случай на непредвидени усложнения. Ако автоматиката неочаквано засечеше, а тя никога досега не бе засичала, хиляди тонове товар и самият кораб с ядрения си двигател щяха да рухнат долу и да погубят всички до последния човек на Фобос. Затова Холидей следеше показанията на уредите, готов в случай на нужда да се включи в работата незабавно.

Чувствителните пръсти на Ямахата танцуваха над скалите на локаторите. Очите му не се откъсваха от екрана. „Хванах го...” – най-после каза той. Штейнман измери разстоянието, а Раманович скоростта на приближаването по Доплер. Като сравниха данните с показанията на компютъра, те установиха, че цифрите отговарят почти напълно на изчисленията.

– Можем да починем – каза Ямахата, като палеше цигара. – До мястото на обръщането има още много време...

Като обходи с поглед тясната стая, той се загледа през прозореца. От кулата се виждаше цялото космическо пристанище. Наистина, гледката не впечатляваше особено: хангарите, работилниците и жилищата за персонала не се виждаха. Гладкото бетонно поле изглеждаше като отсечено поради малките размери на спътника. Фобос бе обърнат към Марс с едната си страна, космическото пристанище бе построено на противоположната, но Ямахата си спомни огромната планета, която бе надвиснала над другото полукълбо – мъждив керемиденочервен диск, размит по краищата от анемичната атмосфера, изпъстрен със зелено-кафявите петна на палетата и пустините. Фобос висеше във вакуума, но тук, в пристанището, не се виждаха дори звезди: твърде силни бяха прожекторите, прекалено ярко бе Слънцето.

На вратата се почука. Холидей се отправи, почти заплува към нея и отключи.

– По време на кацане входът за външни лица е забранен – каза отсечено той.

– Полиция!...

Неканеният гост, мускулест, кръглолик и начумерен, беше цивилен или по-точно бе навлякъл мундира върху широките панталони на пижамата; впрочем с това бяха свикнали всички – та кой в малката колония не познаваше инспектор Грег? Днес обаче инспекторът носеше оръжие и това вече беше съвсем необичайно.

Ямахата погледна отново през прозореца и видя и четиримата зачислени към пристанището полицаи: те бяха в своите официални

скафандри и мълчаливо наблюдаваха обслужващия персонал. И всички бяха също въоръжени.

– Какво е станало ? – залита Ямахата.

– Нищо... надявам се, че нищо не е станало. – Грег влезе в стаята и се опита да се усмихне. – „Джейн“ носи необикновен товар.

– Да? – Широкото лице на Раманович се зачерви от досада. – Защо нищо не са ни съобщили?

– Умишлено. Работата е изключително секретна. На борда на „Джейн“ се намират съкровищата на марсианската корона.

Грег извади цигара. Холидей и Штейнман се спогледаха. А Ямахата подсвирна.

– На кораб-автомат?...

– Да. Корабът-автомат е единственият вид транспортно средство, от което те не могат да бъдат откраднати. Докато съкровищата са били пренасяни на Земята с рейсовия лайнер, регистрирани са три опита за кражба и дявол знае още колко, докато са били изложени в Британския музей. Това е струвало живота на единия от пазачите. Днес моите момчета ще ги извадят, преди още някой да се е докоснал до кораба и ще ги изпратят направо в Сабеус.

– И колко струват тези съкровища?

– На Земята по всяка вероятност те биха могли да бъдат продадени за половин милиард международни долара – отвърна Грег. – Но крадецът би постъпил по-умно, ако предложи на марсианците да си ги откупят... Не, в такъв случай ние ще трябва да развържем кесите си, щом сме взели съкровищата под наша закръла. – Инспекторът изпусна кълбо дим. – Скришом са ги поставили в „Джейн“ буквално секунда преди отлитането ѝ. Дори на

мен нищо не бяха съобшили до тази седмица; с последния рейс пристигна специален куриер. Злосторниците нямат никаква възможност да подушат съкровищата, докато те не се върнат благополучно на Марс. А там вече нищо не ги заплашва, бъдете спокойни...

– Все пак някой е знаел – замислено каза Ямахата. – Например тези, които са товарили кораба на Земята.

– Кое то е вярно, вярно е – усмихна се Грег. – Някои от тях дори са успели да напуснат работа, така ми каза куриерът. Но сред тези космически скитници текучеството винаги е голямо – не им се седи на едно място...

Той погледна Штейнман и Холидей: и двамата бяха работили на Земната товарна станция и на Марс бяха дошли едва преди няколко рейса. Лайнерите, които се движеха по хиперболична орбита, изминаваха разстоянието между планетите за две седмици, а корабите автомати летяха по по-дълга и икономична крива, така наречената орбита на Хоман, и пътуваха цели 258 дни. Ако някой научеше на кой от корабите се намират съкровищата, преспокойно можеше да напусне Земята и да дойде на Марс много преди пристигането им и дори да се хване на работа – на Фобос имаше постоянно нужда от работна ръка.

– Не ме гледайте така – засмя се Штейнман. – Разбира се, и Чак, и аз знаехме за това, но се подписахме да не казваме никому. И не казахме на нито една жива душа...

– Вярно. Ако бяхте казали, щях да чуя – потвърди Грег. – Тук слуховете се разпространяват бързо. Не се сърдете, момчета, но никой от вас не трябва да напуска мястото си, докато съкровищата

не бъдат прехвърлени на борда на полицейския катер. Затова и дойдох...

– Е, нищо. Значи ще получим наднормени.

– Ако исках да забогатя, бих предпочел геологичното разузнаване – добави Холидей.

– И дълго ли смяташ да губиш свободното си време, като се шляеш по Фобос с Гайгеров брояч? – намеси се Ямахата. – Тук няма нищо друго освен желязо и камъни.

– Аз си имам собствено мнение – без да се замисля отвърна Холидей.

– На тази забравена от бога планетка всеки има нужда от някакво развлечение – каза Раманович. – Може би и аз бих опитал да се сдобия с тези камъчета просто заради силните преживявания...

Той млъкна, като улови в очите на Грег хищен огън.

– Стига шеги – намеси се Ямахата. – Корабът пристига.

„Джейн“ навлизаше в зоната на кацането – скоростта на движението ѝ по предварително изчислената орбита почти съвпаднаше със скоростта на движението на Фобос. Почти, но не напълно: влияние оказваха неизбежните дребни смущения, които трябваше да бъдат компенсирани с помощта на управляваните от разстояние двигатели, а после идваше и самото кацане. Контролната група уточни координатите на кораба и от този момент заработи без почивка.

„Джейн“ приближи в свободен полет Фобос на разстояние хиляда мили; корабът имаше формата на сфероид с радиус петстотин фута, голям и тежък, но беше истинска прашинка в сравнение с неизмеримата маса на спътника.

Когато долетя достатъчно близо, жирокопите получиха заповед по радиото да го обърнат – плавно, много плавно, докато приемната антена не се окаже насочена точно към площадката за кацане. После са включиха двигателите – за секунда с четвърт от мощността си. „Джейн“ беше вече почти над самото космическо пристанище, като се насочваше по допирателната към повърхността на Фобос. След секунда Ямахата рязко удари по клавишите за управление и ракетите блеснаха с ярък пламък, а на небето се запали добре видима червена ивица. Ямахата отново изключи двигателите, провери всички данни и даде още един, по-лек тласък.

Скоростта на „Джейн“ спряно Фобос и нейното въртене сега бяха равни на нула и корабът започна бавно да слиза. Ямахата коригира още веднъж положението му спрямо хоризонта, докато двигателите не се насочиха право надолу. После той се изтегна в креслото и изтри потта от челото си, задачата беше много сложна, за да може само един човек да я изпълни от началото до край. Раманович докара чудовищната маса на няколко ярда над опорната възглавница. Штейнман довърши операцията и спусна кораба на определеното му място, като яйце в палог. Двигателите замряха, настана тишина.

– Ух! Чак, ще пийнем ли?...

Ямахата протегна треперещите си пръсти. Холидей се усмихна и извади бутилка. Подаваха си я един на друг. Грег отказа да пие. Очите му не се откъсваха от полето, където един от техниците проверяваше радиоактивността на кораба. Всичко беше наред и Грег видя как неговите помощници се понесоха над бетона, като

обкръжиха гигантския сфероид. Един от тях се изкачи по трапа, отвори люка и влезе вътре.

Измина сякаш цяла вечност, преди да се появи отново. После се затича. Грег изруга и натисна клавиша на радиоселектора:

– Хей, Ибара! Какво има?

Шлемофонът на полицая донесе боязливия му отговор:

– Сеньор! Сеньор инспектор!... Съкровищата на короната... те са откраднати.

* * *

Сабеус – разбира се, това е съвсем приблизително, измислено от хората име на старинния град, разположен в марсианските тропици, там където се пресичат „каналите“ Физон и Ефрат. Устата на земните жители просто не е в състояние да изговори три думи в съответствие с литературните норми на езика на Хланите и те трябва да се задоволяват с груба имитация. А и ръцете им никога не са строили градове само от кули, върховете на които са много по-широки от основите им, градове, които съществуват по двадесет хиляди години. Ако на Земята все пак би се намерил такъв град, хората сами биха го оставили да бъде разсипан от туристите; но марсианците предпочитаха други, по-достойни начини за трупане на пари, независимо от това, че славата за тяхното скъперничество отдавна бе затъмнила славата на шотландците. И макар че междупланетната търговия процъфтяваше и Фобос се бе превърнал в оживено пристанище, човекът в Сабеус и досега си оставаше най-редкия гост.

Като крачеше забързано по булевардите между каменните гъби, Грег неволно усещаше, че привлича вниманието върху себе си. Добре поне, че кислородният апарат закриваше лицето му.

Улицата „Печещите Храна в Огнища“ е тиха и предпочитана от занаятчии, философи и солидни наематели. На нея не се организираха нито танци на ухажорите нито паради на младите алебардоносци. На нея не се случва нищо интересно, ако не се смятат продължилия четири денонощия спор за релативистичната природа на телата от нулев клас или епизодичните престрелки, тъй като на тази улица са свили гнезда най-известните частни детективи на планетата.

Със студеното си дълбоко небе и наеженото си слънце, с шумовете, приглушени от разредената атмосфера, Марс винаги внушаваше суеверен страх у Грег. Но към Шиалох той изпитваше определена симпатия и когато най-сетне се изкачи по стълбата, потропа с дрънкалото на втория етаж и бе въведен в жилището, той изпита облекчение, сякаш се бе освободил от някакъв кошмар.

– А, Хрех! – Великият детектив остави струнния инструмент, на който свиреше преди идването на госта, и като върлина се надвеси над инспектора. – Какво рядко удоволствие да ви видя тук! Влессте, сскъпи приятелю, влессте...

Той се гордееше с английското си произношение, но никакви удвоени съгласни не бяха в състояние да предадат свистящия и прищракващ марсиански акцент.

Инспекторът внимателно прекрачи във високата тясна стая. Пъстрите спирали, които осветяваха жилището вечер, се бяха свили сънливо на пода сред купища хартии, веществени доказателства и

най-различно оръжие. Жилището на Шиалох бе разхвърляно и мръсно, макар че той самият беше винаги спретнат. В един ъгъл си бе обзавел малка химическа лаборатория. Другите стени бяха покрити с рафтове, затрупани с криминална литература от трите планети – с марсиански книги, с микрофилми от Земята и с говорещи камъни от Венера. Патриотизмът на стопанина се доказваше от барелефа на управляващата императрица майка, тук-там пробит от куршуми. Земният жител лесно би могъл де седне на местните трапецовидни мебели, но Шиалох бе учтив стопанин и предлагаше на гостите си столове и тасове – той имаше клиенти от трите планети.

– Предполагам, че сте дошли при мен по служебна, но строго секретна работа...

Шиалох извади голяма лула. Марсианците бързо свикнаха с тютюна, но при местните условия към него трябваше да се добавя калиев перманганат.

Грег направо подскочи:

– Как, дявол да го вземе, се досетихте?

– Много просто, скъпи приятелю. Вие сте силно възбуден, а аз зная, че сте такъв, само тогава, когато имате служебни неприятности.

Грег се засмя сухо.

Според земните представи Шиалох бе гигант: двукрак, висок седем фута, отдалеч той приличаше на щъркел. Но тясната, увенчана с гребен червеноклюна глава на тънката шия би била много голяма за щъркела, жълтите очи прекалено дълбоки, а белите пера по тялото приличаха по-скоро на оперението на

пингвин, отколкото на летяща птица; да не говорим за синия пискуля на опашката; на мястото на крилата растяха червени кожести ръчички с по четири пръста.

Грег трепна конвулсивно и се опита да се съсредоточи върху работата. Боже господи! През прозореца градът изглежда такъв сив и спокоен, по улицата мирно трополи мелничарска каруца, а той е дошъл тук с новина, която може да разпадне Слънчевата система на съставните ѝ части!

– Да, вие сте прав – работата е строго секретна. Ако успеете да я разплетете, ще можете сам да определите хонорара си. – Бляска в очите иа Шиалох го накара да съжали за казаните думи и той спря. – Но първо, кажете искрено. Какво е отношението ви към нас, жителите на Зенита I

– Не страдам от предразсъдъци. Ценен е мозъкът, а не това, с което е покрит – пера, косми или костни пластинки.

– Не, не ви питам за това. Нали някои марсианци не ни обичат. Според тях ние сме били нарушили древния начин на живот – наистина неволно, ние просто започнахме да търгуваме с вас...

– Тц-ъ. Търговията е изгодна и за двете страни. Вашият нефт, машините ви, тютюнът ви, да-а... в замяна на нашия *кантц* и *анул*. И разбира се, космическите попети придадоха на криминологията нова дълбочина. Да, аз симпатизирам на Земята.

– Значи, ще ни помогнете? И няма да вдигнете шум около работата която би могла да накара вашето правителство да ни изхвърли от Фобос?

Клепачът на третото око се затвори и превърна дългоклюното лице в непроницаема маска.

– Не съм обещал нищо засега, Грег.

– Ех, дявол да ви вземе, все едно, ще трябва да рискувам. – Полицаят преглътна тежко. – Вие знаете за съкровищата на вашата корона...

– Те бяха изпратени временно на Земята, за да бъдат демонстрирани и за научен анализ.

– След многогодишни преговори. На Марс сега няма по-скъпа реликва от тях – а вашата цивилизация е била вече древна, когато ние сме ходили още на лов за мамути. Та ето какво. Съкровищата са открити.

Шиалох отвори и трита си очи, но удостои инспектора само с едно леко кимване.

– На Земната товарна станция са ги натоварили на кораб-автомат. А когато той пристигна на Фобос, съкровищата липсваха. Разглобихме целия кораб, опитвайки се да ги намерим, разпердушинихме всичкият товар, сандък по сандък – няма ги!...

Шиалох запали лупата – в света, в който кибритените клечки не се запалват, е нужно голямо търпение, за да получиш искра със стоманата от кремъка. Едва когато лупата се разпали както трябва, попита:

– Възможно ли е корабът да е ограбен по пътя?

– Не това е изключено. Всички космически кораби в Слънчевата система са регистрирани и местоположението им във всеки момент е известно с абсолютна точност. Но да намериш песъчинка в пространство с обем стотици милиона кубически мили, а после да се изравниш с нея по скорост... нито един кораб, построен досега няма да може да побере толкова гориво. И не забравяйте, че никой

не е знаел предварително, че съкровищата ще бъдат върнати на Марс именно с този кораб. Само в международната полиция са знаели, а на Земната товарна станция са научили в секундата, когато корабът е излетял – тогава вече е било късно да са предприема каквото и да било.

– Много интересно.

– Сам можете да си представите последствията, ако макар и думичка за това с появи в пресата – добави Грег печално. – Струва ми се, че сега име имаме двама трима приятели във вашия парламент.

– Да-а. В Палатата на активните са останали двама-трима. Но не и в Палатата на философите, която впрочем е горната.

– Това ще означава, че търговията между Марс и Земята ще прекъсне за около двадесет години, а не е изключено отношенията да се окажат прекъснати завинаги! Дявол да го вземе, Шиалох, вие просто сте длъжен да ми помогнете да намеря тези камъчета!...

– Хм-м-м. Моля за извинение. Над тази задача трябва да са помисли... Марсианецът вдигна своя необикновен инструмент и взе няколко акорда. Грег въздъхна.

Когато най-после Шиалох остави своята полуцигулка, отдавна вече бе настъпила нощта и блестящите спирали изпускаха синя светлина.

– Страхувам се, че самият аз трябва да дойда на Фобос – заяви той. – В работата има много неизвестни, които пречат за точния анализ. Не може да са строи теория, без да бъдат събрани всички необходими данни. – Костеливата ръчичка потупа Грег по рамото. – Не падайте духом, скъпи приятелю! Аз съм ви много благодарен

наистина. Животът става дяволски скучен. А сега, както би казал моят знаменит предшественик на Земята, играта започна... и без съмнение голяма игра.

* * *

В атмосферата от земен тип марсианецът се чувствуваше съвсем добре: нужно беше да прекара само около час в компресионната камера и да сложи в клюна си филтър който поглъща излишъкът от кислород и водни пари. С този филтър, с шапка фасон *тирстокър* и с неизменната лула Шиалох надзърна във всички ъгълчета на космическото пристанище, мърморейки си, че е много горещо и влажно.

Като сложи скафандър, той дори излезе навън, за да огледа „Джейн Брекни“. Корабът бе изместен встрани, за да направят място на дошлите след него и сега стоеше до назъбените скали в самия край на полето. Грег и Ямахата придружиха детектива.

– Охо, наистина сте се постарали – забеляза Шиалох. – Не ви е домързяло да разкъсате и външната обвивка...

Отблизо сфероидът приличаше не толкова на яйце, колкото на форма за вафли – върху тънките алуминиеви листове лежеше сложна бъркотия от гредички и разпънки. Напомняше и на шахматна дъска с квадрати, дълбоки около един фут и широки около един ярд; двигателите, люковете и радиоантената – ето всичко, което нарушаваше това шахматно еднообразие.

Ямахата се засия принудено.

– Не, моля ви. Ченгетата наистина прегледаха всеки дюйм с рентгена, но отвън тези товарни кораби изглеждат точно така. Та те никога не се спускат нито на Земята, нито на други планети с

атмосфера и затова не им е необходима обтекаемост на линиите. А тъй като на борда по време на рейса няма жива душа, няма нужда да се грижим и за изолацията и херметизацията. Чупливите товари се пазят в непроницаемите сектори.

– Ясно. А къде са се пазили съкровищата на короната?

– Би трябвало в шкафчето до жироскопите – отвърна Грег. – В пломбирана кутийка с размери шест дюйма на шест на дванадесет...

И той поклати глава, сякаш недоумяваше как такава малка кутийка е могла да побере такъв потенциално опасан товар.

– Да, но сложили ли са ги в това шкафче?

– Запитах Земята и получих подробен отчет – отвърна Грег. – Корабът, както обикновено е бил натоварен на станцията-спътник, после са го откарали в очакване на старта на четвърт миля, просто за да не им се мотае в краката. Той останал на една орбита със спътника, свързан с него посредством тънко въже – също нещо, съвсем обикновено. После, буквално в последните секунди и най-важно без предупреждение, съкровищата на короната са били доставени от Земята и вдигнати ма борда му.

– От кого? От упълномощени за това полицаи ли?

– Не. Когато корабът е вече на орбита, на борда му се допускат само дипломирани техници. Кутийката е била поставена на мястото от един от щатните сътрудници на станцията с фамилия Къртър. Пред очите на полицията той се изкачил по въжето и влязъл през люка. – Грег посочи вратичката до антената. – После излязъл, затворил херметически люка и са върнал по въжето назад. Полицайте веднага обискирали скафандъра, и него самия, просто

за всеки случай и, разбира се, не са намерили никакви съкровища. Пък и нямали са основание да подозират Къртър – добросъвестен кадрови работник, макар че не мога да не отбележа, че след известно време той изчезнал. А „Джейн“ благополучно тръгнала и била наблюдавана, докато двигателите не угаснали и тя не минала в свободен полет. Оттогава никой не я е виждал и тя се появи тук, но без съкровищата...

– И забележете, строго по разписанието – добави Ямахата. – Ако поради някакво стечение на обстоятелствата някой е успял да се съедини с кораба по пътя, ние непременно бихме забелязали задържането. Неизбежно следствие от взаимодействието между две тела...

– Разбирам. – Ключът на Шиалох зад щита на шлема очерта стремителна крива отгоре надолу. – Грег, били ли са съкровищата в кутийката, която са донесли на станцията?

– Искате да попитате – на Земната товарна? Безусловно да. Тук са замесени четири главни инспектора с международен ранг и от Земята ме увериха, че те са абсолютно извън всяко подозрение. Щом само доложих за кражбата, те сами настояли жилищата им и цялото им имущество да бъдат обискирани и доброволно са минали проверка чрез детектора на лъжата.

– А вашите собствени подчинени на Фобос?

– Също – отвърна унило полицаят. – Заповядах да бъде спряно всякакво движение – никой освен мен не е излизал от колонията от секундата, когато бе открита кражбата. Обискирах всички помещения, складове и тунели... – Грег се опита да се почеше по тила, което в космическия скафандър беше много трудна работа. –

Но не мога да продължавам ограничения безкрайно. Корабите пристигат, получателите очакват своите стоки...

– Значи, на всичко отгоре сме ограничени и с времето – Шиалох поклати глава. – Известно ли ви е, че това е любопитен вариант на старинната загадка за заключената стая? И какво представлява корабът-автомат, ако не заключена стая в класическия смисъл на думата?

– Ако имах власт, бих прекарал всички от Фобос през детектора – каза Грег с яростни нотки в гласа. – Но законът не разрешава това да се прави без съгласието на подозирания, а доброволно се явиха само моите хора и никой друг...

– И правилно, скъпи приятелю – отвърна Шиалох. – Индивидът трябва да запази правото си за уединение макар и в пределите на собствения си череп. Пък и в противен случай процесът на разследването би станал непоносимо груб...

– Не искам и да знам груб ли е или не – изтърси Грег. – Само кутийката със съкровищата на марсианската корона да се върне на безопасно място...

– Та-та-та! Нетърпението е погубило доста надеждни млади полиции. Струва ми се точно така е казвал моят духовен прадед от Земята на инспектора от Скотланд ярд, който... хм... не е изключено да е ваш физически прадед, Грег. Ще опитаме да разрешим загадката по друг начин. Има ли на Фобос хора, които предварително са знаели, че съкровищата се намират именно на този кораб?

– Да. Теса двама. И аз подробно проверих, че те не са нарушили клетвата си и не са казали за това никому дотогава, докато тайната сама не излезе на яве.

– Кой са те?

– Техниците Холидей и Штайнман. Когато се товарили „Джейн“, те работели на Земната товарна станция. Скоро след това, макар и в различие време напуснали работа, дошли тук с рейсовия лайнер и постъпили на служба а пристанището. Можете да не се съмнявате, че най-напред обискирахме техните жилища.

– Може би – забеляза Шиалох – има смисъл да се поприказва със споменатите джентълмени?

* * *

Штейнман, слаб и червенокос, се тресеше от негодувание; Холидей бе просто неспокоен. Но това съвсем не беше доказателство за някаква вина: напоследък разпитите бяха омръзнали на всички от Фобос. Те седяха в полицейския кабинет – Грег се беше разположил на масата, а Шиалох се бе опрял до стената, димеше с лупата си и поглеждаше към останалите с непроницаемите си жълти очи.

– Дявол да ви вземе, колко пъти вече ви разказвах, повдига ми се! – Штейнман сви юмруци и надари марсианеца с убийствен поглед. – Не съм докосвал тези скъпоценности и понятие нямам къде са се дянали. Нима човек няма право дори да смени работата си?

– Моля ви, – меко каза великият детектив. – Колкото по-охотно ни помогнете, толкова по-бързо ще свършим с тази работа. Чувах, че

вие лично сте познавали човека, който е поставил кутийката в кораба?

– Разбира се. Кой не познаваше Джон Къртър! Там е работата, че на станцията-спътник всички се знаят. – Штейнман войнствено издаде брадичката си напред. – Затова никой от нас няма да се съгласи никога да се подложи на детектора. Само това ни липсваше: да кажем какво мислим за хората, които виждаме по петдесет пъти на ден! Тогава съвсем ще се побъркаме...

– Аз не съм се обръщал към вас с подобна молба – забеляза Шиалох.

– Къртър ми бе приятел – започна Холидей без подкана.

– Аха – изръмжа Грег. – Той също е напуснал работа почти едновременно с вас, момчета. Отлетял за Земята и от тогава от него няма ни вест, ни кост. Според моите сведения вие сте били много близни с него. Интересно, за какво си говорехте?

– За най-обикновени неща – повдигна рамене Холидей. – Вино, жени, песни. Не съм чувал за него нищо, откак отлетях от Земята.

– Кой казва, че Къртър е откраднал кутийката? – намеси се Штейнман. – Той просто се е уморил да скита немил-недраг в пространството и е напуснал. Пък и той не е могъл да открадне съкровищата – нали са го обискирали?...

– А не е ли могъл да ги скрие на някое тайно място, известно на приятелите му в този край на маршрута? – осведоми се Шиалох.

– Да ги скрие? Къде? В нашите кораби няма тайни отделения – отвърна Штейнман, губейки търпение. – На борда на „Джейн“ Къртър е прекарал максимум две-три минути, точно толкова, колкото е било нужно, за да постави кутийката там, където е било

наредено. – Погледът му се посочи към Грег и изведнъж загоря със скрит огън. – Хайде да назовем нещата със собствените им имена: ако някой е имал наистина възможност да лапне тази кутийка, това са само нашите мили ченгета.

Инспекторът почервения и се надигна от стола.

– Слушайте, вие!...

– Вие заявявате, че не сте виновни – не мириясваше Штейнман, – а с какво право, пита се в случая, вашата дума струва повече от моята?

Шиалох махна с ръка и им заповяда да млъкнат.

– Моля, не се карайте. Да се карате не е философично. – Ключът му се отвори и щракна, което за марсианците бе равносилно на усмивка. – Може би някой от вас има своя, собствена теория за случилото се? С удоволствие ще изслушам всяка свежа идея.

Настъпи тишина. И тогава Холидей промърмори:

– Да, аз имам идея. – Шиалох притвори очи и спокойно зачака, подръпвайки с лулата. Холидей се усмихна неуверено. – Страхувам се, че ако изляза прав, ще видим съкровищата, когато си видим ушите...

Грег изсъска.

– Доста съм се пошлял из Слънчевата система – продължи Холидей. – В Космоса се чувствуваш толкова самотен. Никога няма да разберете колко е голям и пустинен той, докато не останете лице с лице с него. А аз съм оставал неведнъж: увличам се от любителско търсене на уран, наистина засега без особен успех. Та ето, аз не вярвам, че между планетите има само вакуум и нищо друго.

– Вие какво, за вакуум-съществата ли намекувате? – избухна Грег.

– Искате да кажете, че това е суеверие ли? Добре. Но ако прекарате в Космоса достатъчно дълго време... е... тогава и вие ще разберете. Там има живи същества, газове, радиационни или каквито искате още си измислете, но в Космоса някой живее.

– Но защо им е на тези същества кутийката със съкровищата?

Холидей повдигна равмене:

– От къде да знам? Може би ние ги безпокоим с това, че се мотаем с нашите ракети из тяхното мрачно царство. Кражбата на съкровищата на короната е чудесен начин да се прекъсне търговията с Марс, нали така?

Настъпи угнетяващо мълчание.

– Е, какво? – Грег безпомощно завъртя в ръцете си попивателната от метеоритно желязо. – Мистър Шиалох, имате ли още въпроси?

– Моля, още само един. – Клепачът на третото око се отвори и към Штейнман погледна самата безстрастност. – Ако нямате нищо против, драги, от какво се увличате през свободното си време?

– Аз? От шахмат. Играя шах. Защо ме питате?

Штейнман отпусна глава и се намръщи.

– И нищо друго ли не ви интересува?

– А какво още трябва да ме интересува?

Шиалох погледна към инспектора, който с кимане потвърди думите на техника.

– Ясно. Благодаря ви. Може би някога ще изиграем с вас една партия. В това отношение имам известен опит. Засега свърших, джентълмени.

Техниците излязоха от канцеларията – при слабата гравитация движенията им изглеждаха забавени, като насън.

– Е? – запита Грег, като гледаше Шиалох с умоляващ поглед. – Какво ще правим сега?

– Абсолютно нищо. Предполагам... да, докато съм тук, бих искал да видя персонала по работните му места. При моята професия, трябва да имам представа за най-разнообразните дейности.

Грег въздъхна.

Ролята на гид се нае да изпълнява Раманович. В пристанището тъкмо бе кацнал „Ким Брекни“ и чакаше да бъде разтоварен. Двамата се натъкваха често на хора в скафандри.

– Ако не днес – утре ще се наложи забраната да бъде отменена – каза Раманович. – Или в най-лошия случай да се каже защо е въведена. Складовете пращат от стоки.

– И ще бъде благоразумно – кимна Шиалох. – Моля, кажете ми, това снаряжение във всички станции ли се използва?

– Имате предвид костюмите, които момчетата носят, и инструментите, които използват? Безсъмнено. Всичко е еднакво навсякъде.

– Мога ли да разгледам един костюм отблизо?

– Какво? – „Господи, избави ни от любознателни посетители“ – помисли си Раманович. Но въпреки това извика един от механиците. – Мистър Шиалох желае да му обясните устройството на вашето снаряжение.

– Моля. Обикновен космически скафандър, усилен по шевовете. – Ръцете в металните ръкавици започнаха да показват детайлите. – Нагревателната система се захранва от тази батерия с голям

капацитет. В тези балони се намира запас от кислород за десет часа. Тези захапващи устройства служат за закрепване на инструментите, за да не се губят при условията на безтегловност. Този резервоар на кръста е за боята, която се разпръсква с помощта на този наконечник...

– А защо е нужно да се боядисват космическите кораби? – заинтересува се Шиалох. – Нима в условията на вакуум металът е подложен на корозия?

– Всъщност, сър, ние само я наричаме боя. Това е лепило. С него затваряме цепнатините по корпуса, докато не заменим изцяло пластината или отбелязваме повреди от друг характер; метеоритни пробойни и други подобни...

Механикът натисна скобата, от наконечника се показва тънка почти невидима струйка, която се втвърди щом докосна грунта.

– Но вашето лепило не се забелязва — възрази Шиалох. – Поне аз в безвъздушното пространство виждам много трудно.

– Наистина. Светлината не се разсейва, следователно... Впрочем веществото е радиоактивно – точно толкова, колкото е нужно ремонтната бригада да намери повредата с Гайгеров брояч.

– Ясно. А какъв е периодът на полуразпад?

– Наистина, не зная. Навярно около шест месеца. Смята се, че лепилото може да се намери в продължение на една година.

– Благодаря ви...

Шиалох величествено се понесе по-нататък. Раманович трябваше да подтичва, за да бъде редом с него.

– Вие подозирате, че Къртър е скрил кутиятата в резервоара с боята? – запита Раманович.

– Не, едва ли. Резервоарът е твърде малък, пък и обискът очевидно е бил извършен щателно. – Шиалох спря и се поклони. – Вие бяхте много добър и търпелив, мистър Раманович. Аз изпълних своята задача и все някак ще намеря сам инспектора.

– Защо ви трябва инспекторът?

– Разбира се, за да му съобщя, че може да отмени забраната. – Шиалох издаде рязък съскащ звук. – А после с най-ранния катер трябва да се върна на Марс. Ако побързам, ще успея за вечерния концерт в Сабеус. – Гласът му стана мечтателен. – Днес е премиерата на „Вариации на една тема от Менделсон“ от композитора Ханиех, разработена върху класическата нотна система на Хланите. Предстои ми вероятно чудесна вечер.

* * *

След три дена Шиалох получи писмо. Той се извини пред именития си гост и учтиво му предложи да го почака. Хвърли поглед върху редовете. После с поклон съобщи на съотечественика си:

– Ще ви бъде навярно небезинтересно да научите, сър, че достославните венци са докарани на Фобос и в този момент се връщат към местата, в които се пазят.

Клиентът, член на министерския съвет и депутат от Палатата на активните се учуди:

– Моля за извинение, свободнокълвящ Шиалох, но какво отношение имате вие към това?

– О, знаете ли, аз съм приятел с полицейския началник на безперите. Той е предположил, че ще ми достави радост, като ми съобщи това.

– Аха! Нали вие скоро бяхте на Фобос?

– Да, по една незначителна работа. – Детективът внимателно сгъна писмото, поръси го със сол и го изяде. Марсианците ценяха много вкуса на хартията, особено на гербовата, направена на Земята, с високо съдържания на преработени парцали. – И така, сър, ние говорехме с вас за това, че...

Министърът отговаряше малко разсеяно. Не, на него и на ум не би му дошло да посяга на чужди тайни – но ако притежаваше рентгеново зрение, той би прочел:

„Скъпи Шиалох,

Вие бяхте съвсем прав. Загадката на заключената стая е решена. Получихме съкровищата обратно цели и невредими и със същия катер, който ще ви донесе това писмо, те ще се върнат в хранилищата на банката. Колко е жалко, че фактите няма да станат никога известни на широката публика – и двете планети ви биха били крайно признателни, а сега ви изразявам дълбока благодарност от свое име и ще се погрижа щото сметката, която изпратите, да бъде осребрена напълно. Дори ако за това Генералната Асамблея ще трябва да включи в бюджета специален член за разходите – страхувам се, че ще се наложи.

Признавам, вашата мисъл незабавно да се отмени забраната ми се стори отначало чудновата, но тя се оправда. Разбира се, изпратих момчетата си да търсят с Гайгеровите броячи на Фобос, но Холидей намери кутийката по-рано от нас. С това ни избави от по-нататъшни излишни грижи. Арестувах го щом се върна в колонията и намерих кутийката сред геологическите образци. Призна си всичко и доказа напълно вашата правота.

Как беше казал земният жител, от който вие така се възхищавате? „Когато отхвърлите всичко невъзможно, това, което остане, ще бъде истината, колкото и невероятна да ни изглежда“. Или нещо от този сорт. Това без съмнение изцяло се отнася за нашата работа.

Вие разсъдихте, че кутиятката ще да е била пренесена от Земната товарна станция на кораба и оставена там – друга възможност просто не е имало. Къртър е съобразил това само за половин минута, когато са му наредили да я вземе със себе си и да я остави на борда на „Джейн“. Той влязъл през люка, но излизайки от кораба, все още държал кутиятката в ръцете си. Никой не забелязал как я спуснал в една вдлъбнатинка между гредичките вдясно от люка. С други думи, както вие предположихте: „Щом съкровищата не са вътре в кораба и щом никой не ги е вземал от кораба, те трябва да бъдат на повърхността на кораба“.

Холидей разказа, че научил за всичко това от Къртър. Той не е могъл да дойде лично на Марс – това би събудило подозрение, а когато се откриеше, че съкровищата са пропаднали, той щеше да бъде неотстъпно следен. Къртър е имал нужда от съучастник. Холидей отлетял на Фобос и се захванал с геологическо разузнаване с надеждата че впоследствие, когато започне да търси съкровищата, то ще му послужи като оправдание.

По-нататък. Вие справедливо ми посочихте, че когато до Фобос са оставали няколко хиляди мили, неговото притегляне е превишило притеглянето на кораба. Всеки, който работи в Космоса, знае, че корабите-автомати започват спирането само в непосредствена близост до целта, че в този момент те се намират

почти над самата повърхност и че ги обръщат към станцията с този борд, където са разположени люкът и радио мачтата – с този борд, на който Къртър бе сложил кутиятката. Центробежната сила, възникнала при обръщането, я отхвърлила от кораба, но тя е действувала по посока към Фобос, а не обратно. Къртър е знаел, че обръщането става бавно и плавно и че кутиятката няма да успее да набере такава скорост, че да се загуби в пространството. Тя е трябвало да пада по посока на спътника.

И така, вашите доводи се потвърдиха изцяло: съкровищата на короната паднали на Фобос. Разбира се, Къртър е успял да напръска кутиятката с радиоактивния състав и Холидей използва това, за да я намери сред скалите и пукнатините.

Штейнман ни досажда с въпроса защо сте го питали за увлеченията му. Забравихте да ни разкажете за това, но аз си направих сам извода и му отговорих. В кражбата неизбежно бе замесен един от двамата – или той, или Холидей, тъй като никой друг не знаеше за характера на товара на „Джейн“, и на виновния бе необходим някакъв повод, за да излиза на повърхността и търси кутиятката. Играта на шах не дава възможност за това. Познах ли? В краен случай опитът ми да приложа дедукцията показва, че аз прилежно изучавам методите, които вие използвате. Впрочем, Штейнман пита, дали ще можете да го приемете, когато получи редовната си отпуска и посети планетата.

Холидей знае къде се крие Къртър и ние предадохме съответните сведения на Земята. Бедата е само в това, че няма да можем да съдим нито единия, нито другия, без да дадем гласност

на истинските факти. Но пък нали има и такова наказание като черните списъци.

Трябва да свършвам, за да не закъснее писмото ми за катера. Скоро ще се видим надявам се не по служебна работа.

Ваш възхитен поклонник Инспектор Грег.”

* * *

Но за съжаление, членът на Министерския съвет не притежаваше рентгеново зрение. Затова той престана да строи догадки и изложи затрудненията, за които бе дошъл. Някой някъде в Сабеус *фарниковап крати*, което предизвикваше нездрава *закнострия* сред *хюките*. Подобно съобщение обещавахе на Шиалох твърде интересна работа.



Кенгуру

Научно-фантастичен разказ

В. Фирсов

Бях още момченце, когато на Земята долетя първият кораб с петръки жители на Алфа Центавър. Какъв смут настъпи тогава! Всички говореха само за едно: контакти! Контакти! Братя по разум! Сега населените планети са безброй, и вече никой на нищо не се учудва. Другопланетяните се срещат на всяка улица – ръкокрили и кълбообразни, земноводни, двухордови, кристални, насекомоподобни, обърнати наопаки, коленопръстни, полупрозрачни, огледални, святкащи, скокливи, мехурести, пеперудести... Можеш ли да си спомниш всички видове! Преди се случваше някоя старица да срещне късно вечерта зеленокож, с очи като паници, да отскочи встрани, а после премаляла от уплаха да промърмори в яда си след госта: „Да те вземат...” И така нататък.

Впрочем, заради тази същата фраза един другопланетянин направи веднъж голям гаф. Решил, че думите, с които са го посрещали навсякъде означават някакъв поздрав и изтърсил тези думи на официален прием в Министерството на междупланетната търговия. Но всичко това беше отдавна. А сега, ако към някой минувач долети огромен паяк с размери на хипопотам, учтиво оголи половинметровите си зъби и попита как стигне до аерогарата, никой не се плаши, а спокойно обяснява. Понякога иска автограф за спомен или пък пита: „А откъде сте намерили такъв суперлон?” (това разбира се питат жените).

Не случайно споменах за автографите – по едно време буквално всички събираха. Горките другопланетяни, по цели седмици подписваха своите снимки до пълно изтощение. Но ако четириръкните или септоподите се справяха с това, то някои други изпадаха в трудно положение – защото как можеш да получиш автограф от същество-кристал? За щастие на пришълците, модата на автографите с развитието на контактите започна да заглъхва. Аз самият престанах да ходя на лов за автографи, когато броят на известните населени планети надхвърли седемстотин. Сега те са няколко хиляди. В кратката космическа енциклопедия описанието на всички тези цивилизации заема около десетина тома. Не зная, ще се намери ли поне един мъдрец, който би могъл да ги запомни всичките. Аз, например не съм от тях и затова неотдавна се забърках в една неприятна история.

Както сами разбирате, всички тези другопланетци, разумни обитатели на нашата Галактика прелитат на Земята не заради удоволствията да побродят из Лувъра или да посетят Долината на гейзерите. Те трудно се приспособяват към земните условия и някои от тях трябва постоянно да носят със себе си бутилки с амоняк или формалдехид, за да не се задушат в нашата атмосфера. А обитателите на инфрачервените джуджета въобще не излизат от специално построените за тях огромни хладилници, тъй като те просто се изпаряват при температура по висока от минус 120 градуса по Целзий. Добре се чувствуват само обитателите на малкото земеподобни планети и паякообразните от безатмосферните планети – те се хранят от слънчевата светлина и им е все едно къде ще живеят – на Земята или на Луната. Но все

пак предпочитат Луната, защото на Земята въздухът им пречи да се движат... Та така, всички тези пришълци долитаха при нас, месеци, години търпяха затвора в слабите черупки на своите звездолети само с една цел – да търгуват.

В зората на космонавтиката писателите-фантасти обичаха да описват междупланетни войни, чудовищни нашествия на марсиани, покоряване на едни планети от други. Според техните книги Космосът е населен от бандитски шайки, космически разбойници, които мечтаят само за едно – да поробят или съвсем да се унищожат един друг.

В техните романи капитаните на звездолетите при срещата си с други кораби стрелят по тях с различни видове бордово оръжие, а при отстъпление дълго и старателно замаскират следите си, унищожават маршрутните си карти и т. н. Всичко това е лъжа. Хората искат да живеят в мир и дружба и никой не смята никого да напада. Никой не скрива пътя към себе си. Точно обратното, по целия Космос са поставени подробни указатели, съвсем като по планинските пътища – „До превала има пет часа път”. Пристигай, търгувай, ако има с какво. Разбира се, сред чуждопланетяните има и мошеници, в търговията не може без това. С такива, както се казва, недей да имаш много взимане-даване.

Точно на такъв мошеник и аз веднъж попаднах. Тогава оглавявах сектора за идентификация на валутата в Търгчужцив (казвам го в минало време – „оглавявах”, защото след тази история аз, уви, вече не го оглавявам). Но ще разкажа всичко по ред.

Междупланетната търговия се развиваше удивително бързо. През първите години целият оборот беше само няколко тона. Най-

вече се експортираха научни трудове и чертежи на всевъзможни машини. Това трудно можеше да се нарече търговия. Нима е търговия, ако нашата Академия на науките изпраща някъде в съзвездието Водолей чертежи на синхрокосмотрон за милиард милиарда електронволта, а те, на свой ред, ни пращат рецепта за отглеждане на полицилина – универсален антибиотик, който лекува рак, коклюш, хроничен нефрит и още седемдесет и седем тежки и триста леки болести. Но след няколко години количеството на износните и вносните стоки започна да се измерва с хиляди и милиони тонове. И веднага възникваха невероятни трудности.

Едва ли някой от вас си представя ясно какво е това пари. Паричната система на Земята е отменена преди петстотин години, и сега ни е чудно като си представим, че тя някога е съществувала.

Неотдавна, една вечер влязох да похапна в малко кафене. Някакъв юноша с брадичка и в син тирилаксов костюм пееше старинна песен, като си акомпанираше на китара. Запомних думите: „Навсякъде пари, пари, пари. Навсякъде пари, господа...” Когато песента свърши и момичетата престанаха да му аплодират, аз запитах певеца:

– Вие пяхте за парите. Бихте ли ми обяснили какво е това?

Младежът вдигна рамене в недоумение.

– Не си ги представям съвсем точно. Казват, че в древността са съществували такива психостимулатори за добро настроение. Пускали са ги във вид на малки таблетки със златен или сребърен корпус. Психополето на такъв апарат е било много слабо, затова всеки се е стараел да има повече такива апарати и постоянно ги е носил със себе си.

– А после са престанали да ги пускат – каза едно от момичетата, черноока индийка в бяло сари. – Хората се научили да си създават добро настроение без стимулатори.

– Навярно е било ужасно да знаеш, че настроението ти всецяло зависи от някакъв апарат – горещо заяви нейната приятелка, очарователна блондинка в златна къса туника, която показваше догоре стройните ѝ крака. – А ако се развали апаратът, какво става тогава?

– Нещастните ни прадеди – как ли са се чувствували като са носели постоянно със себе си такава тежест! – въздъхна черен като въглен момък, който седеше на края на басейна в краката на индийката и се опитваше да дръпне за опашката една златна рибка. По чернотата му се досетих, че пред мене е един от строителите на хелиостанцията на слънчевата страна на Меркурий – след месец работа те ставали като главни.

– Аз пък аз съм чувала, че парите са били много леки – като печатани схеми – каза едно момиче.

Всички тези младежи и девойки бяха млади, здрави и щастливи и за тяхното добро настроение не им бяха нужни никакви стимулатори. Но тяхната наивност по въпроса, който някога се е смятал за най-важен в живота на хората, ме потресе. Опитах се да им обясня какво са парите. Те посрещнаха моя разказ с недоверие.

– Никога няма да повярвам, че човек не е имал право да си вземе храна или дрехи, ако е нямал тези глупави хартийки! – заяви блондинката със златната туника и от възмущение тропна със загорялото си краче. – Не вярвам!

– А ако е бил много гладен? – попита момчето от Меркурий.

– Може и да е умирал от глад, но без пари не биха му дали нищо. А ония, които се опитвали да вземат ги затваряли за няколко години в специални стаи или дори ги убивали.

– Вие разказвате невероятни неща – ми казаха младите хора. – Колко е хубаво, че тези проклети пари вече ги няма.

Да, на Земята нямаше пари вече пет столетия. Но във връзка с бурното развитие на междупланетната търговия се наложи да ги измислим отново. И, повярвайте ми, това не беше толкова лесна работа.

Дори на нашата малка Земя за пари са служели триметрови воденични камъни и малки златни кръгчета, пъстри морски раковини, кълчета сол, кравешки черепа, мраморни халки, медни квадрати, свински опашници и много други неща. А сега, за безкрайния Космос, с безброй разнообразни форми на разумен живот, беше необходимо да се намери единен удовлетворяващ всички еквивалент на стойността на стоката.

Въпросът за единна междупланетна валута възникна веднага след създаването на Търгчужив – Бюро за търговия с чуждопланетни цивилизации. Тогава работех НИИПИ – Научен институт по история на първобитната икономика – и току що бях защитил дисертация за древните парични системи. Навярно затова ми предложиха да оглавя отдела за идентификация на космическата валута. Ах, каква увлекателна работа беше! Ако не беше проклетият кенгурянин!

Междупланетната търговия е много сложна работа. Космическият пазар е необятен, потребностите са най-неочаквани. От Бетелгойзе искат да им се достави бързо милион и половина керамични плочки

– оказа се, че у тях това сега е най-модерното украшение; от Касиопея поръчват брилянтени бургии, без които се спира добивът на артезиански въздух. Делтата на Серната корона предлага договор за доставка на милион тона заешко зеле, което продължавало двойно живота на короняните. В съзвездието Хрътки са много зле с енергетиката и чакат с нетърпение обещания плутоний, който ние пък на свой ред трябва да получим от лиряните в замяна на три носорога за техния зоопарк. При светещите неочаквано излезли на мода светещи украшения и те искат да получат от нас луминофори и фосфор, а кремъчноорганичните жители на Спика, които имат температура на тялото си 500 градуса по Целзий, поръчват голяма партида асбестоцериеви костюми за своите туристи, които желаят да посетят Земята. От Магелановите облаци вече за трети път напомнят, че отдавна изпратените им картини на импресионисти от XXII век, до ден днешен не са пристигнали и искат обезщетение. Жителите на планетата Големият пес, готвещи се да празнуват 333-годишнината на своята федерация (това е по тяхната сметка, тъй като по нашата са 382 и 1/32 години) съобщават желанието си да получат за празника 8 милиарда тона трепанги – най-голямото тяхно лакомство, а жителите на Малкия пес предлагат за тази партида двойно по-голяма цена, за това че техните съседи не са ги поканили на празника. Правителството на Водолей пък иска да му се предадат всичките трепанги, тъй като от тях щели да приготвят серум против върлуващата у тях епидемия от звезден грип, а Зоологическият съвет на източното полукуълбо, иска незабавно да се забрани добива на трепанги, за да се спасят от пълно унищожение... И така

ден след ден, месец след месец... Безкрайно разнообразни стоки и за всяка трябва да се плати с нещо.

Том беше най-главният въпрос: с какво? Някога хората на Земята се сговорили еквивалентът на стойността на всяка стока да бъде златото – метал доста рядък за онези времена. Но никой не знаеше, какво ще послужи за валута сега!

Нито металните, нито хартиените пари не ставаха за тази цел. Техниката на молекулярното копиране беше добре развита почти на всички обитаеми планети, да се произведат парични знаци в практически неограничено количество не представляваше никакъв проблем. И макар да нямаше основание да подозираме някого в подобни замисли, самата мисъл за възможността от безконтролно производство на валута служеше за непреодолима преграда. Много бързо отпаднаха и всички предложения за междупланетни плащания с валутата на която и да е от планетите. Няма да ви бъде приятно, ако за една партия гравигенератори с антидивтериева плазма с дванадесет степени честота, заради които сте зарязали всичко и бързо сте изработили за Канопус, ви предложат килограм сушени щурци, които там се ценят необикновено високо. Междупланетните валути бяха доста разнообразни. Няма да разказвам за скъпоценните камъни или раковини – това все пак е нещо. Но вие чували ли сте някога, че за покупки са плащали със сълза от синия крокодил Киу, като на звездата Регул, или със следа от Божествената кокошка, на която се кланят на Вега, с усмивки, като в съзвездиято Дева, или с миризмата на щастие (за валута служи не самият мирис, а някакъв вонящ косъм от космата бълха,

която съществува на северния полюс на Полярната звезда)? Имаше и други странни валути.

В Търгчуждив имаше и юридически отдел. Негова грижа бе изработването на устави и определяне правата и задълженията на участниците в междупланетната търговия. Този отдел оглавяваше моят стар приятел Хамлет Рафаел Витковски. От неговата лека ръка тръгнаха и всички мои неприятности.

Работата в юридическия отдел беше малко. Отначало, когато се създаваше Търгчуждив, някои ентузиастични предложиха куп глупави проекти, където имаше всичко: акредитивни писма, търговски представителства, банкети, приеми, речи, протокол, норми на представителствата и други глупости. Рафаел и неговите момчета бързо набутаха тези проекти в коша и изработиха свой, който допадна на всички. Тогава аз бях затънал до шия в изучаването на галактическите валути и затова и до ден днешен не знаех как успяха да направят това. Помня, Рафаел ми се оплакваше, че нямало какво да правят и неговите момчета скоро щели да почнат да вият от безделие. Посъветвах го да ги разпрати по командировки например на Конска глава или някъде по-далече. „Това се казва идея – каза Рафаел и ме погледна с уважение. – Главата ти е бистра, приятелю!“

С това започна. Момчетата му тръгнаха да пътуват. Рафаел се справяше лесно с текущите работи. Всичко си вървеше добре, но тогава се появи Леона.

Всъщност тя се казваше не Леона, а Ира. Откакто тръгна тази глупава мода да се вземат втори имена, нашите младежи сякаш се побъркаха. Всеки се стараеше да си изнамери колкото може по-

чудновато име от древната история и литература, а и направо от митологията. Невъзможно бе да се запомнят тези имена – трябваше да се записват: Николай-Юпитер, Джон-Лоенгрин, Олга-Вирсавия, Янек-Нерон, Татяна-Клитемнестра... Един чуждак се нарече Херострат, друг – Скопидом. Но Краес и Арта надминаваха всичко. Оказа се, че някога е имало такива неща Краес – крачещ ескаватор, Арта – Артилерийска академия. А пък Цезаровците, Овидиевците, Рамзесовците, Наполеоновците – с лопата да ги ринеш. Рафаел не блесна с оригиналност при избора на името си – вече имах десетина познати Хамлетовци. Но това име се харесваше на всички. И как не! Хамлет – звучи добре...

А сега за Леона-Ирина. Рафаел беше изкопал това съкровище някъде в планините. В края на всяка седмица той отлиташе за Елбрус на ски. Но веднъж се спуснал някъде, където не трябва и го засипала лавина. Около два часа прекарал под снега без съзнание, а после тази девица го откопала. Въпреки миниатюрността и миловидността си, тя беше доста решителна особа и я ценяха много в отряда на спасителите. С една дума, Рафаел веднага се влюбил в нея, а след няколко месеца я убедил да се омъжи за него – така изглеждаха събитията от нейната уста. Самият Рафаел ме уверяваше, че нещата стоят малко по-иначе. Той наистина се провалил в някаква падина, изпуснал едната си ска и доста се поизпотил, докато се измъкне от дълбокия сняг. После решил да си почине и загледал по ръчния екран финалния мач по водна топка между сборния световен отбор и отбора на делфините. Леона уж го намерила зает с това. Тя открила загубената ска и същевременно го наругала затова, че не е включил аварийния пеленгатор, който

заработва автоматично при всяко падане на скиора. Кой от тях казваше истината и досега не ми е известно. Подозирам, че инициативата за всички събития, последвали след извличането на Рафаел от лавината е принадлежала изцяло на нея.

Разказвам тази история, защото Леона пожела Рафаел да я заведе на сватбено пътешествие, а нея никой не би могъл да я разубеди в каквото и да е. Бедният Рафаел се лепна за мен и започна да ме моли да го замествам известно време. Отначало отказах: остави някой от твоите. Имаш толкова момчета.

– Ти сам ме посъветва да ги разпратя по-надалече. Сега помагай!

С една дума, убеди ме, предаде ми работата, обясни ми кое как е и се понесе с любимата си зад девет земи в десетата. А аз започнах да ръководя юридическия отдел, тоест сам себе си.

В това време Търгчужив беше в навечерието на големи събития. Готвеше се първата Всепланетна конференция на Търгчужив, на която трябваше да се разглежда проектът за единна валута. Бяхме подготвили интересни предложения, които, мога смело да кажа, биха задоволители всички. Ах, ако не беше проклетият кенгурянин!

За планетата Кенгуру не знаех почти нищо. Освен това, че съществува. Но ние не търгувахме с нея, а пък аз от работа нямах време да погледна в енциклопедията. Рафаел ми каза преди да отпътува, че кенгуряните искат да пратят свой представител за преговори и не предупреди да бъда нащрек с него. От думите му разбрах, че кенгуряните са мошеници от класа и не трябва да им се има много доверие. Съдейки по всичко, каза той, те в края на краищата ще откажат да търгуват, след като хубавичко ни поведат

за носа. Кой знае защо тяхното отношение към търговията чрез системата на Търгчужив е „традиционно негативна“ – така се изрази изящно Хамлет Рафаел Витковски, предавайки ми работите. С една дума, разбрах, че те ще се стараят да сложат прът в колелото на конференцията.

– Те са в стара вражда с планетата Скорпион – каза Рафаел. – Вече не зная какво не са успели да разделят тези космически Монтеки и Капулети, та вече около четиристотин години си правят мръсотии едни на други. Но до бой няма да се стигне. Просто си пакостят колкото могат. Последният път това стана пред очите ми по време на седмите междузвездни Олимпийски игри.

И той ми разказа какво е станало. Хитрите и коварни кенгурияни донесли на Олимпийските игри грамадна бутилка с някакви комари, ухапването на които забавя обмяната на веществата в организма у скорпионците. Пуснали ги в парка, който ограждал Олимпийското село. Озверелите от дългото гладуване комари изпохапали всички спортисти. Но никой не пострадал освен скорпионците. Те през цялото време на игрите ходели сънени и дремели. Един от гребците така дълбоко заспал, че течението го отнесло на сто километра от финала. С една дума, във всички състезания скорпионците заели последни места. Те, разбира се, се досещаха, че дело е това, но можеш ли да се оплакваш от комарите.

– Бъди сигурен – ми каза Рафаел – че ако скорпионците участват в някаква работа, то кенгурияните ще излязат от кожата си, само и само да им напакостят. А скорпионците току що подписаха Декларацията.

Впрочем, за тая Декларация. Преди заминаването Рафаел ми връчи сребърно ключе от голям калъф, в който се пазеше подвързан с кожа фолиант, украсен с медни закопчалки – съвсем като старинните инкунабули. На подвързията на три езика – руски, линкос и единен – беше издълбана думата „Декларация“ Тази книга бе дело на някой предшественик на Рафаел. Подразбираше се, че в нея ще бъде вписана „Декларация за правата и задълженията на всички разумни планети, встъпващи в братския съюз за междупланетна търговия“ – така искаха да я нарекат. Но Рафаел намери друго предназначение на тази книга.

Не си спомням, казах ли или не, че броят на известните ни цивилизации вече прехвърляше седем и половина хиляди. При това в енциклопедиите и справочниците се споменават само три хиляди. Нашата полиграфия, уви, никак не можеше да се справи с растящия поток от допълнения към вече пуснатите токове. Търгчуждив трябваше да обхване всички желаещи, а как да ги обхване, като нито в един справочник нямаше дори адреса на дадена цивилизация! Ето че Рафаел измисли: всеки дошъл на Земята другопланетянин, който желае да се присъедини към системата на Търгчуждив, да остави в тази книга своите координати и указания как да се добере човек до неговата родина... Всички тези адреси и пътувания се излагаха на точен математичен език, при това най-често на родния език на пришълеца. До момента на заминаването на Рафаел две трети от Книгата беше запълнена с уникални сведения за хиляди планети, жадуващи да се влеят в руслото на всемирната галактическа търговия. Затова той ми заръча да я пазя като зеницата на окото си. Ако се случи нещо с тази книга – ние

инициаторите на Търгчужив ще бъдем в очите на цялата Галактика непоправими глупаци. И разбира се, на развитието на междупланетната търговия ще бъде нанесен тежък ущърб. Дори е страшно да се помисли колко десетилетия ще бъдат необходими, да се възстановят всички координати на гостите, да им се изпратят извинения, да им се обясни, че ние сме зяпльовци и да се определи нова дата на конференцията...

С една дума, аз старателно пазех тази уникална книга. Наистина не се изискваха кой знае колко усилия. Тя си седеше в калъфа върху полирана маса от марсиански яспис, стоята бе винаги заключена, а вратите и прозорците съоръжени със сигнализация. Ако някой се интересуваше от нея, аз седях и не откъсвах очи. Впрочем, за един месец това се случи три пъти. Първи ме помолиха да я извадя за снимки сътрудниците от телевизионната хроника, после редакторът-съставител на поредния том от енциклопедията я разлиства около два часа. Той гледаше дали няма нещо ново за цивилизациите на буква „Р“. Струва ми се, че намери две – рогооки и рциихари. А после се появи кенгурянинът.

Работният ми ден в юридическия отдел започваше късно – от два часа. От десет работех на своето постоянно място. По пладне свършвах там. Правех загреване с щанги и отивах да се къпя в басейна. После обядвах и се появявах в юридическия отдел.

Него ден седях сам и разлиствах дневния ред на конференцията, като още веднъж пресмятах всички „за“ и „против“ нашия проект за единна валута. Тогава ми позвъниха от космогарата и казаха, че към мен е тръгнал представител на търговските организации на планетата Кенгуру.

Посрещнах госта при вратата и след взаимни уверения за пълно уважение, го настаних в креслото и се приготвих да слушам. За пръв път през живота си виждах кенгурянин, но още от пръв поглед разбрах защо неговата планета е получила това име. Гостът действително напомняше кенгуру – голяма конска глава, тежко, разширяващо се надолу тяло и големи крака, по-скоро лапи. Впрочем, беше облечен безукорно. Модерно бомбе с не много голяма периферия, ослепително розова риза и вратовръзка-змей, параден тъмносин смокинг с дълги поли и черни панталони на райета. Придружавайки го до креслото, внимателно разгледах полите му, стараяйки се да съзря под тях опашка, но нищо не видях. Кенгурянинът изящно отметна полите на смокинга си и се отпусна в креслото. Прехвърли крак върз крак, поиска разрешение да запуши, похвали времето ни, а после ме помоли да разгъна пред него блестящите перспективи, произтичащи от братското присъединяване на планетата Кенгуру към световния търговски съюз „Търгчужцив” – така се изрази той малко високопарно.

Говореше единния език прекрасно, макар да оригиналничеше излишно и малко странно построяваше фразите. Започнах да му разказвам, но тогава иззвъня телефонът и тъничък гласец пропищя в слушалката: „Мамо, Вовка се бие...” „Момиченце, сбъркала си”, казах аз и оставих слушалката. Но едва отворих уста и се раздаде нов звън. Някой ми доложи, че монтажистите са вече на мястото си. След пет минути отново ни прекъснаха. Този път някакво бюро за услуги ми съобщаваше, че поръчка номер еди кой си за сватбен букет ще бъде изпълнена с един час по-късно... Моят гостенин започна да губи търпение и поиска разрешение да се запознае със

списъка на участниците в конференцията. Аз настръхнах, но нямаше какво да правя. Трябваше да намеря ключа и да отворя заветния калъф. Кенгурянинът с леко изумление на конското си лице взе книгата и я претегли на дланите си. Неговото учудване беше понятно – такива грамадни книги се срещат само в музеите. Откакто изобретиха електронния печат, с такъв обем се печатат сега само на една страница. Полупроводникова хартия на едната страна на листа запомня пет хиляди различни текстове, а светлинният индикатор в корицата помага да се намери и включи всяка от тях. (От тук и на всички известният израз „включи страницата“ вместо „отвори на страница“). Нищо чудно, че кенгурянинът се изуми при вида на нашия еднопудов фолиант със закопчалки и златна щампа.

Като приближи креслото си, мойт гост отвори книгата и се задълбочи в изучаването ѝ. Не зная колко разбираше разнообразните записки, но неговото дълго лице не изразяваше нищо особено. Когато сне бомбето си, се показаха доста дълги стърчащи нагоре остри уши и това направи външността му толкова карикатурна, че аз се изкикотих.

Но оня дори не трепна, сложи бомбето си на масата, небрежно хвърли в него розовите си ръкавици и зачете. Седнах зад своята маса до телефона, като поглеждах от време на време госта. Той четеше бавно, дори мърдаше устни, а на мене ми се струваше, че там седи не брат по разум, пълноправен представител на високоразвита цивилизация а някакъв приказан персонаж, нещо като Заю Баю или Кума Лиса. Ах, проклетникът! Едва после разбрах, че той прекрасно е знаел за впечатлението, което неговата външност прави на хората и се възползува умело от това.

Кенгурянинът седеше, прелиствайки страниците и мърдайки устни, а аз блещех очи към него и се стараех да не задряма. После звънна телефона и някой раздразнено ме попита, кога ще има билети. Учтиво отговорих, че е грешка и отново се втрених в кенгурянина. След половин час се разнесе втори звън – този път търсеха Архимед Петър Иванович. И от тук започна. Не успях да сложа слушалката, когато някой потърси Афродита Мария Петровна. После ме попитаха какво да правят с ваксината. Предложиха ми расово кученце. Помолиха ме да реша задача по физика. Казаха, че днеска бабата няма да дойде. Обещаха непременно да ми изпратят автолет. Искяха отчет по форма номер тридесет и седем. Уверяваха ме, че ме обичат както преди. Интересувах се как е моят радикулит... Започнах тихо да се ядосвам. Ако не беше госта, просто щях да сменя слушалката от вилката, но неговото присъствие ме смущаваше – какво ще си помисли той за реда в земните учреждения! Около три пъти звъних в Бюрото за повреди, но там през цялото време беше заето. Кенгурянинът седеше неподвижно само дългите му уши трепкаха при всеки звън – явно всичко това и на него му омръзна. Беше около четири часа, когато стана от креслото. Вече бях започнал да поглеждам часовника си. Хлопна книгата, сложи я в калъфа и започна да ми благодари и да ми стиска ръката, обещавайки да продължи работата си на другия ден. Тогава отново позвъни някакъв идиот и попита: „Родилният дом ли е?“ „Не, лудницата е“ – извиках ядосан и хлопнах слушалката. Кенгурянинът заключи калъфа, връчи ми с поклон сребърното ключе, взе си бомбето и се понесе към изхода. Телефонът зазвъня отново, но аз само го

заплаших с юмрук и изпратих госта до асансьора. Моят работен ден беше свършил, затова, след като изпратих кенгурянина веднага заключих вратата, включих сигнализацията и си тръгнах.

На следващия ден кенгурянинът кой знае защо не дойде. Без да подозирам нищо, съвсем спокоен, точно в четири излязох от работа, радвайки се, че денят мина тихо и спокойно – дори телефонът не ме безпокоеше. Но на третия ден позвъни редакторът от енциклопедията и ме помоли да проверя как се пише правилно „рциихари“. Отключих калъфа и сърцето ми се сви – книгата я нямаше.

Спомнян си колко проклетия струпах по главата на кенгурянина. За миг дори не се усъмних, че изгубването на Декларацията е негова работа. Само не ми беше ясно, как се изхитри да направи това! Та нали не го изпусках из очи, а през останалото време безотказната сигнализация пазеше стаята. Но ругатните са си ругатни, а трябваше да се предприеме нещо. Милицията и криминалното дирене бяха ликвидирани преди няколко столетия и Петровка 38 отдавна беше Дом на приказките и Музей за детски рисунки. Затова се опитах сам да намеря кенгурянина. Уви, съобщиха ми, че той още завчера е излетял с нощния рейс за Плутон, а от там най-вероятно се е отправил с трансгалактическия лайнер за родината си.

След един ден, захвърлил младата си жена някъде из резерватите на Венера, долетя Хамлет Рафаел. Няма да изброявам несправедливите епитети и сравнения, с които той щедро ме награди в течение на половин работен ден. Учуди ме само това, че докато ме ругаеше, той често използваше старинни парични мерки.

Валутата никога не е била негова специалност, а аз само разпервах ръце като слушах как свободно оперираше с архаичните термини, известни само на тесен кръг специалисти. При това логиката на неговото мислене беше свършено непонятна за мен. Той викаше, че съм заплес, и изведнъж ми даваше висока оценка, заявявайки, че като работник струвам грош. Съвсем наскоро с голяма мъка, след година преговори, получихме за нашия музей един единствен старинен грош, запазен по чудо в нечия частна колекция на Марс, а аз знаех истинската цена на тази невзрачна монета. Крещеше също, че ползата от мене била копейка, питаше колко като мене струват и фунт – очевидно подразбираше фунт стерлинги... После се поумори и ме подложи на разпит. И когато му разказах всичко, включително и за идиотското позвъняване за родилния дом, той се удари по челото.

– Ясно! Подвел те е... Така нагло да изнесе книгата пред очите ти... Юначага!

– Как пред очите ми? – възмутих се аз. – Аз сам го изпратих, кълна се в главата си, че не носеше нищо със себе си.

– Разбира се, че не е носил. Тя е била вътре. Та нали е кенгуру.

Седнах от смайване.

– К... кенгуру – промърморих тъпо. Едва сега схванах, че жителите-мошеници от далечната планета са получили наименованието си не само заради лицата и краката си.

– Разбира се! Кенгуру! – рядка разновидност на разумни торбести. Жените носят децата си в торбата, а мъжете я използват за куфар.

– Значи тези позвънявания?

– Всичко е било скроено. На него са му били необходими само две-три секунди, за да скрие книгата и да затвори празния калъф. Представям си как ни се надсмива! Нашата конференция се провали и кой знае дали ще можем да я свикаме това столетие...

Ето как ме изигра кенгурянинът и едва не провали провеждането на конференцията на Търгчужив и въвеждането на единна валута.

Но аз все пак му натрих носа.

След като ми се наложи да се разделя с работата си в отдела за идентификация, имах маса свободно време. Отново и отново се замислях за ловкостта, с която е действувал кенгурянинът. Такива операции не се провеждат без предварителна подготовка. Сигурно му е било ясно, че не трябва да действа наслуки – при най-малкото подозрение всичко отива на вятъра. Значи той преди това е знаел размерите на книгата, че тя стои в калъф и мястото на телефона. Но не би могъл и да разпитва за това. А как е узнал?

Внезапно се сетих за телевизията. Когато отидох при директора и влязох в кабинета му, веднага разбрах, че догадките ми са верни. На стената се кипреше голяма снимка – самият директор и един кенгурянин прегърнати на фона на някакъв неземеен пейзаж.

– Да, бях при тях – ми каза директорът, като забеляза моето любопитство. – Интересен народ са, ще ви кажа...

– Те ли ви поръчаха предаването за подготовката на конференцията? – запитах аз направо.

– Не точно, поръчаха, а просто... Дадох ми да разбера, че тази конференция много ги интересува, но нямали никаква информация. И аз си помислих, че такова предаване в хрониката ще бъде доста полезно за широк кръг от нашите зрители.

– Мога ли да погледна тази хроника?

– Моля.

Директорът се повъртя при пулта и скоро на контролния монитор видях собствените си ръце, предпазливо отварящи калъфа със скъпоценната книга. Гласът на невидим диктор обясняваше, че всички разумни обитатели на Галактиката имат право да се присъединят към работата на Конференцията – достатъчно е само да впишат в тази книга своите координати. После видях на екрана съненото си лице – седях до масата, а до мен блестеше телефонната слушалка. Всичко ми стана ясно. Сърдечно благодарих на директора и си тръгнах. Но едно съмнение продължаваше да ме гризе. Ако той така добре си е организиран работата, защо все пак е отлетял с нощния рейс?

За да разбере това, тръгнах за космогарата и намерих диспечера, който е бил дежурен оная вечер. Той веднага си спомни за кенгурянина.

– С него стана досадна история. Издали му билет за вече заето място. За съжаление нашите машини са още несъвършени и понякога правят грешки. Какво да се прави. Но специалистите твърдят, че след стотина, двеста години такива недоразумения ще станат абсолютно невъзможни.

– За кой рейс имаше билет?

– За пет часа – много добре си спомням.

– А той е излетял с полунощния. Нямахме ли други рейсове?

– Как да е нямало! Имахме свободни места за седем и десет часа.

– Тогава какво се случи?

– Не зная. Помня, че много се разсърди, дори вдигна шум, а после отиде в ресторанта Повече не го видях.

Отидох в ресторанта и започнах да разпитвам келнерите за кенгурянина.

– Аз го обслужвах – ми каза мила блондинка, в която малко учуден познах красавицата от кафенето, в което неотдавна четох лекция за ролята на парите. Казваше се Клеопатра-Олга. – Тогава нямаш никакво време, тъй като се готвех за зачот и исках да изпратя при него робота Яша. Но той поиска да го обслужва човек.

Веднага прозрях, защо кенгурянинът е проявил каприз. Роботът работи цяло денонощие. Той е винаги на мястото си, всичко вижда и никога не забравя нищо. А хората могат да си отидат, да забравят – разбери после кой е виждал кенгурянина и кой не. Провървя ми, че попаднах на Клеопатра-Олга.

Помолих момичето да ми разкаже всичко, което е запомнила, и тутакси узнах, защо кенгурянинът не е отлетял нито в седем, нито в десет часа. С него се случило неочаквано усложнение, напълно простено за чуждопланетец, незапознат с нашата кухня. Той решил да хапне и след вечеря изпил чаша чай с лимон, без да знае, че тази напитка действа на организма на кенгуряните по-силно отколкото на нас чистият спирт. С една дума след половин час той не можел да си каже името. Сложили го в ъгъла да се наспи.

– Не забелязах кога си е отишъл – разказваше Клеопатра-Олга. – Гледам, няма го. Значи си е отишъл... Какво ме засяга. Чак по-късно видях, че си е забравил книгата...

– Книгата? – подскочих аз. – Каква книга?

– Откъде да знаая каква е? Доста солидничка... Дадохме я в Бюрото за намерени вещи.

Навярно девойката остана с не много добро мнение за мене, защото излетях от ресторанта като луд, без да й кажа „довиждане“.

В Бюрото за намерени вещи се втурнах така, сякаш ме гонеше бясно куче. Уви, там ме чакаше жесток удар.

– Да, тази книга стоя при нас през целия законен срок – десет дни. Тъй като никой не я потърси, ние взехме мерки за установяване на притежателя ѝ и я изпратихме по пощата.

– На кого? Къде? – изревах аз, като се вкопчих в изплашения пазач на Бюрото. Оня едва се изтръгна. Трябваше да му се извинявам. Накрая той каза, като порови в документите:

– Ето... Изпратена е на дванадесети на планетата Кенгуру.

Мислех, че ще получа удар. Бедният пазач се изплаши още повече и се зае да търси по телекса лекар. А аз седях и се опитвах да си представя, какво ли ще си помисли кенгурянинът за умствените способности на земляните, когато получи пратката. Наистина простотията е по-лоша от кражбата...

Оставаше само едно – да засечем пратката на Плутон, където става пренатоварване на далечните лайнери. Позвъних на Витковски, разказах му всичко и ние се понесохме при министъра на пощите и телеграфите. Той бързо се свърза с Плутон. В очакване на отговора, ние седяхме като на тръни и подскачахме при всеки звън. Накрая телеграфният апарат изплю лентата с отговора. Стори ми се, че се провалям вдън земя заедно с дивана. Отговорът от Плутон гласеше: „Пратка номер еди кой си, индекс еди кой си,

получател планетата Кенгуру, на петнадесети този месец е отправена по външнопространствената поща към адреса.

Край! Извънпространствените кораби достигат до всяко затулено кътче на Галактиката за няколко минути. Следователно моят супостат сега разглежда нашата Декларация и с удоволствие оголва конските си зъби, учудвайки се на глупостта на земляните.

– Я гледай, как са се научили да работят – мърмореше Рафаел, когато ние оклюмали като пребити кучета се измъкнахме от кабинета на министъра. – Въвели са контролни срокове... нещастни новатори. Не са могли малко да побюрократничат.

Спрях се и го побутнах.

– Слушай, Рафаел, и все пак защо пратката е заминала на петнадесети, а не по-рано, както е трябвало? Къде е била едно денонощие?

– Ти пък сега – махна с ръка Рафаел. – Каква е разликата...

– Ето каква е. Пощите трябва да работят като часовници. Нима това е ред – задържали са цяло денонощие пощенска пратка до чуждопланетянин... Да отидем в Бюрото за намерени вещи.

– Ти пощура ли? – попита Рафаел. – Вече нищо не може да се направи.

И той си тръгна за вкъщи. С огорчение гледах след него. Всички тези събития го извадиха от релсите. Но все едно, трябваше да разбере защо пратката е закъсняла. Какво да правя с тоя педантичен характер.

Този пазач, с който разговарях, вече го нямаше, неговият работен ден беше свършил, смяната му, симпатичен момък с щръкнали коси, седеше в креслото с учебник по псевдосферична

стереометрия, явно се готвеше за изпит. Разказах му как стоят нещата, той почеса рошавата си глава, после тикна в устата си два пръста и изсвири. На този сигнал отнякъде иззад рафтовете се измъкна роботът-опаковач и учтиво каза „Здрасти“.

– Том, ти ли изпрати книгата за Кенгуру? – момъкът му каза номера и индекса на пратката.

– Аз – отговори Том с готовност, като мигаше с предните си очи.

– А кога? На коя дата?

Тук роботът сякаш се смути и замърмори нещо неразбрано за негабаритност, за нестандартна опаковка и други празни неща. Но момъкът само поклати глава.

– Не ме заблуждавай. Аз на тебе и зъбите ти зная, гълъбче. Пак си чел, нали?

Той се смути още повече и наведе очи.

– Четох... – промълви той едва-едва.

Изведнъж осъзнах какво значи това. Така се устремих към Том, че той се отдръпна назад.

– Том, гълъбче! Ти прочете ли тази книга?

– Прочетох я – неуверено отвърна роботът. – Нали е казано: учението е светлина, а неучението – тъмнина...

– Цялата, докрай?

– Естествено. Много, много увлекателна книга – каза Том, като се поободри.

– Ти си мой спасител! – закрещях аз, като се хвърлих на гърдите му. – Дай да те целуна!

И го мляснах по пластмасовото теме, до окото, като с това изумих пазача. Но ми беше все едно. Главното бе, че проклетият

кенгурянин остана с празни ръце. Нали роботите никога нищо не забравят!

И това, струва ми се е всичко. Конференцията се състоя навреме, и макар че не участвувах в нея, се чувствувах като бог. Ако не бях аз... впрочем вие и сами можете да оцените моите заслуги в работата по укрепването на междупланетната търговия.

Историята с Кенгуру свърши с това. Разбира се, не се оплакахме. Кенгурянинът проведе операцията така, че не остави никакви улики. Това, че забрави книгата в ресторанта, която ние бързо му изпратихме, нищо не говори – малко ли книги има по света! А тази книга я бе отворил само роботът Том, а роботите, както е известно, не са юридически лица. И всичко щеше да си остане скрито-покрито, ако не беше злоупотребата с горещи напитки, в случая чай с лимон, и разбира се, ако не беше моят стремеж винаги да се докопвам до същността, без да оставям без внимание нито една дреболия.

Не веднъж се опитвах да си представя какво ли си е помислил кенгурянинът, като е разопаковал пратката от Земята и е намерил в нея книгата, заради която толкова е рискувал. Навярно е сметнал това за изтънчена макиавелиевска насмешка на земляните над неговия опит да я открадне. Възможно е и да е решил, че всичко е било скроено предварително – и заплесът-пазач и билетът за заетото място, и чаят с лимон... Но каквото и да си мисли, тази негова постъпка няма да му се размине.

Първата Всепланетна конференция на Търгчужцив мина при голям успех и беше безусловно най-забележителното събитие в живота на нашата Галактика. В нея взеха участие представителите

на седем хиляди шестстотин тридесет и две планети. Изпратихме учтива покана и на Кенгуру. Разбира се, никой не се яви.

Животът ми си тече както преди. Завеждам Музея за валута, а също така и сътруднича в отдела за идентификация, в ролята си на извънщатен консултант. Така че работният ми ден е запълнен. Засега захвърлих щангите, но затова пък всеки ден, включително и през трите почивни, ходя на тренировки по бокс. Треньорът каза, че имам отлични способности. Особено много хвали моя ляв пряк. „С такъв удар – казва – и кон можеш да свалиш“.

Точно това ми трябва. Още месец-друг и ще отида да си поръчам билет за Кенгуру.



След използване да се унищожи!

Научно-фантастичен разказ

Михаил Пухов

Чу се гласът на робота-информатор:

– Лифт-експресът за системата Прат тръгва от главната платформа.

Старт. Тежките крила на люковете отделиха пътническия салон от многолюдните лунни перони. Всеки беше зает със своята работа. Стояха изправени, места за сядане нямаше. После люковете се отвориха и Димов заедно с другите излезе под небето на Делта.

То напомняше на земното, само мястото на Слънцето бе заето от Лега, звезда със син цвят. Архипелагът на Прат. Има и много по-големи системи, но и осемнадесетте тукашни планети са от земен тип, а много от тях имат кислородна атмосфера и са пригодни за живот на човека. И макар че първата експедиция пристигна в околностите на Лега преди два века, човечеството започна да усвоява истински архипелага съвсем наскоро.

Засега тук все още можеш да си починеш добре И най-важното – без пушка. Димов крачеше по улицата под ослепително синьото небе. Той знаеше, че на всички планети от системата, наречени по традиция с буквите на гръцката азбука, са се запазили недокоснати, девствени кътчета. Алфа, Бета, Гама... Всяка по своему е хубава, но най-красивата безспорно е Делта.

Почти същата, както Земята. Светъл и добър свят. Степи, морета и гори. И само един милион жители. Един милион непознати хора.

Хубаво е, когато никой не те познава. Никой няма да те застави да правиш това единствено нещо, което ти умееш да извършваш най-добре от другите.

От астрогарата улицата се спущаше право към града. Край него рядко профучаваха коли. По улиците хората се разхождаха – щастливи и безгрижни. Двуместен киберт задмина Димов, изви към тротоара и спря. От кабината излезе човек. Съвсем друг човек. Личеше, че е на работа.

Чакаше на края на тротоара, като присвиваше очи от ярката светлина. Махна с ръка и спря Димов.

– Вие сте Димов, нали? Казвам се Крамаренков. Представител съм на Съвета. Необходима ни е вашата помощ.

2.

– Не смятах, че има и други произшествия – каза Димов. – Разбира се, у вас има места, където ме е безопасно. Но хората там са въоръжени. Те са внимателни. Мислех, че говорите за Дзета.

През последните десетилетия на Дзета бяха организирани експериментален полигон и няколко генетични лаборатории. Там създаваха и изпробваха образци от флората и фауната, с която имаха намерение да заселват световите, непригодни за обикновените форми на живот. Миналата година на Дзета стана нещо, свидетели не останаха и планетата бе обявена за затворена. Сега дори космическите кораби я заобикаляха отдалеч.

– Дзета... – повтори Крамаренков. – На Дзета за нас е още рано. А какво знаете за Епсилон?

– Нищо – призна Димов.

– Нищо чудно – каза Крамаренков. – Когато човешки крак стъпи на планетите от архипелага, Епсилон бе мъртво каменно кълбо, подобно на Марс или Меркурий.

– И там за мен има работа?

– Сега вече – да, – отвърна Крамаренков. – Преди двадесет години генетиците от Дзета създадоха скалояда – същество, което е способно да живее при всякакви условия.

– Те наистина ли ядат скали?

– Те излапват всичко – каза Крамаренков. – И всичко, което попадне във вътрешността им, се превръща в кислород и се отделя в атмосферата. За едно денонощие такова животно преработва стотици тонове. Полюбувайте му се.

Крамаренков сложи на масата фотография. Димов потръпна. От снимката го гледаше животно, чиято паст приличаше на пропаст.

– И вашите генетици са заселили с тези чудовища Епсилон?

Крамаренков кимна:

– Да. Те мечтаеха да дадат на човечеството нова Земя. Много нови пространства. Нали там, където има живот, действуват закони, които ограничават броя на преселниците. Само от необитаемите планети могат да се направят удобни за човека светове. Във вселената те са безчет. Епсилон беше първия опит.

– Чувах, че за подобни опити имаха намерение да използват бактерии – каза Димов. – Но висши животни... И колко ли са били, за да създадат атмосфера в приемливи срокове? Навярно билиони?

Крамаренков мълчаливо кимна.

– Тогава как сте разрешили проблема с доставянето им?

– Вие подценявате нашите учени. Скалоядът не е просто жива фабрика. Той в шедьовър на приложната генетика. На Епсилон са били занесени няколко животни и те са се размножили като инфузориите. Само за няколко години планетата получила въздушна обвивка. От десет години вече е засята. Сега там има гори, степи...

Крамаренков замълча.

– Какво чакате тогава? Заселвайте я.

– Засега това е невъзможно — каза Крамаренков. – Скалоядите. Тъкмо затова ни е нужна вашата карабина.

Димов се усмихна:

– Билиони карабини.

– Не – отвърна Крамаренков. – Генетиците от Дзета знаеха как да работят. Първите скалояди живяха около петнадесет години. В следващите поколения животът им ставаше по-къс. Темповете на размножаване намаляха. Изкуствен генокод. Програмирана еволюция. Предвиждаше се в наши дни стадото да изчезне напълно. Но това не стана.

– Защо?

– Мутация. В тази бъркотия всичко не може да се предвиди. За щастие, запазили са се само няколко десетки скалояди. Но ние не знаем колко време още ще живеят.

– Ясно – каза Димов. – Уверени ли сте, че това е необходимо?

– Да – отвърна – Крамаренков. – Вие видяхте снимката. Те изяждат всичко. Само едно такова чудовище е по-опасно от дузина ваши патологични човекоядци.

– Не можете ли да почакате?

– Чакахме пет години. А сега историята и с Дзета. Наш дълг е да доведем до край работата на загиналите.

– Добре – каза Димов след късо мълчание. – В края на краищата вие знаете по-добре. Само един ли ще свърши работата?

– Не, ще бъдете трима. Ръководител на групата е наш ловец, професионалист. Вторият е доброволец. Появи се в последния момент. Спортист. Тук прелетя с куп позволителни.

– Спортист? – отново запита Димов.

– Нямахме друга възможност. Струва ми се дори, че не е толкова лош. Все пак умее да стреля.

– Смятате ли, че това е най-главното? – каза Димов.

3.

Те не можеха да видят това, но им се струваше, че чувствуват напора и бавното сгъстяване на безплътния в началото въздух. Накрая, рязък тласък и свистене на спирачния парашут.

– Внимание – чука радиогласа на пилота, който ги изхвърли високо в орбита.

Но и тримата бяха вече готови, отдавна готови за това, че след секунда капсулата ще се разпадне на четири отделни парчета, трите от които ще бъдат самите те, а четвъртото ще отиде да ги посрещне на непознатата земя.

Забавяйки се, капсулата се спущаше наклонено почти над набелязаната точка. Лентовият парашут си вършеше работата.

Взрив.

Всичко се разбърка и измени. Димов остана сам в необятното небе и ремъците на плещите му се отпуснаха, защото изчезна

тежестта на притискация ги товар, но на него му се стори, че са станали хлабави и той ей сега ще се изхлузи от парашута.

Далече долу цъфнаха куполите на контейнера с багажа. Дълго време земята не се приближаваше, но накрая се втурна насреща му, зелена и тревиста; после тласък със свитите крака, къс хоризонтален полет след вятъра и парашута; зад прозрачното стъкло на шлема се полюшваха листата на тревите. Усмиреното платнище лежеше като бяло петно на поляната, а Димов стоеше над него с вдигнато забрало, вдишвайки въздуха на планетата, която той и другите двама трябваше да направят пригодна за заселване.

4.

В гората нещо изпраща. Ръката по навик се протегна към карабината. Спря. От храстите излезе Горский. Имаше измъчен вид. Елегантният му ловджийски костюм бе изцапан с бял прах.

– Празна работа – каза той.

Уморено се отпусна до Димов.

– Празна работа, сър – повтори отново и замълча.

– Видяхте ли нещо? – запита Димов. Горский трепна.

– Дали съм видял нещо? О, да. Но все едно, това е празна работа. – Той отново замълча и Димов не бързаше да го разпитва. Всъщност Горский бе казал всичко.

– Истинско гробище на динозаври – проговори най-сетне Горский. – Но динозаври, които са измрели току преди нашето появяване. Не знам вие какво сте видели и къде сте били, и какви чувства е предизвикало у вас това, което сте видели, но аз изпилвам най-дълбоко отвращение.

– Да, – съгласи се Димов. Самият той се бе върнал преди един час. Лагерът им бе устроен в центъра на гората, тя свършваше на стотина метра от него. По-нататък започваше това, за което говореше Горский – каменни катакомби и изкопи.

И кости. И смрад. И отвращение.

– Съвсем неестествено е, когато диво животно умира от собствената си смърт. Там видях такива зъби... Божествени зъби. Познавам мнозина, които биха дали живота си за такъв трофей.

Димов не каза нищо. Горский продължаваше:

– Аз не съм палеонтолог, нито мародер. За мен зъбите на скелета нямат никаква стойност. Но ми е обидно, че всички са умрели съвсем напразно. Живи тук няма.

– Ще видим – отвърна Димов. – Когато се върне Филин, всичко ще стане ясно.

– Филин, – повтори Горский. – Какво ли може вашият Филин? Не сте ли виждали никога как те ловуват?

Димов поклати отрицателно глава.

– Да започнем с това, че те избиват крави – каза Горский. – Мързи ги да пасат тези крави. Изгонват ги в пампасите и те натрупват сланина. След година тази публика се натоварва на някой вертолет, приближава до стадото и застрелва всичко, което е по-тъстичко.

– Преувеличавате.

– Не, сър – каза Горский. – Ни най-малко. Тези касапи и не подозират, че съществуват копия, лъкове или ножове. За тях има само карабина с оптически мерник. Според мен това е извращение. Та нали истинският лов – това е риск, смъртна опасност. Това са

дивите пейзажи на планетите. Това е единоборство, когато и двамата са равни. Впрочем, вие знаете всичко това не по-лошо от мен.

Филин бе излязъл от гората съвсем безшумно. Те не бяха забелязали появата му и не се знаеше чул ли бе нещо от техния разговор. Стоеше до палатката и се опираше на високия кол. На рамото му висеше карабина. Известно време мълчаливо ги наблюдаваше изпод рунтавите си вежди.

– Можем да прибираме лагера – продума накрая той. – Намерих ги.

Горский стана и тръгна да вземе четка, да се изчисти. Филин приклекна, сложи карабината си на тревата и разстла пред Димов фотокартата, която бяха направили отгоре. – Вижте. Ние сме тук. Оказва се, че те са се преместили ето тук, на ново място. Според мен има и още няколко близо до хълмовете. Трябва да побързае, докато не са избягали по-далеч.

Димов стана, приближи до палатката и отвъртя капачето. Засвистя. Скелетът се разхлаби, платницата увиснаха. После всичко, заклащайки се, рухна на тревата. Филин започна мълчаливо да изкарва въздуха, останал в тръбите.

До тях Горский небрежно пъхаше вещите в раницата. Вдигна торбичката на рамо. Димов и Филин сгъваха палатката.

– Ще видим що за стока сте, мистър Касапин – предизвикателно каза Горский.

– Любител-потребител – отвърна Филин. Той затегна ремъците. Да тръгваме.

– Аз ли съм потребител?

– Да, – кимна Филии. – Плюскаш месо, а се правиш на светец.

Вървяха през гората.

– Ако то липсва, задоволявам се с десерт – каза Горский. – Но такива като вас няма да допуснат това.

– Затваряйте си устата – каза Филин. – Когато животните се убиват по необходимост – това е друго нещо. За развлечение аз не убивам.

– А ако си спортист, гледай си топката. Поне полза ще има.

– Страшна логика! Къде сте я изучавали? В Оксфорд или в Кембридж?

– Във вашата детска градина – отвърна Филин. – Омръзна ми да се препирам с вас.

Вървяха един до друг на десетина метра пред Димов. Дърветата растяха не много гъсто, но и не съвсем нарядко. Почти нямаше храсталаци и беше приятно да се върви. Синият диск на Лега се криеше в зеленината.

– Това, което вие наричате развлечение, е съпроводено често със смъртна опасност – каза Горский. – Но вие не можете да разберете тези неща. Вие сте свикнали да работите на специално подготвена площадка.

Филин мълчеше.

– Виждали ли сте някога пясъчен дракон? – продължи Горский. – Има ги наблизо – на Гама. Срещнете се с тях някъде на открито, опитайте щастието си. Може и да останете жив.

Филин мълчеше.

– Странен човек е той – оплака се Горский, като изчака Димов. – Мълчалив. Как смятате, не е ли време да му хвърля ръкавицата?

– А не е ли време и на мен да хвърлите ръкавицата?

– На вас? – учуди се Горский. – Защо? Към вас, сър, аз нямам никакви претенции. Вие, сър, сте отмъстител, а това е благородно занятие.

– Така ли смятате?

– Разбира се – отвърна Горский. – Опасен хищник убива човек. Някъде, все едно къде. Какво правят другите, които още са живи? Тръгват да ви търсят. Намират ви, падат в краката ви и вие се съгласявате. И излизате сам срещу човекоядеца, лице в лице. От една страна, тук е налице нуждата, която Филин така обича. А, от друга, рискът, често пъти много голям. Според мен това е най-благородната от всички ловджийски професии. Нима не е така?

Димов не отговори веднага. Пред тях гората просветля, като че ли там започваше полето. Филин вече ги чакаше. Мълчаливо спряха до него и погледнаха напред.

Не, това не бе поле. Пред тях се простираше каменен лабиринт. Горният слой на земята бе махнат и гранитът бе разяден, но не от ерозията. По скалите се виеха безброй дълбоки траншеи – като следи на гигантски дървояди.

– Вие наистина ли смятате, че занаята на палача е най-благородния ? – попита Димов.

5.

Филин вървеше бавно напред, като внимателно избираше пътя сред хаоса от ръбести отломъци. Стените на траншеите бяха неравни, високи колкото човешки ръст, от тях се сипеше бял прах. Спря:

– По този булевард ще има да се лутаме до настъпването на нощта. Не е ясно до къде ще ни изведе. Съгласни ли сте? Хайде тогава.

Подаде карабината на Димов и ругаейки, се изкачи на стената. Димов го последва.

– Слава богу, тук е по-равно – каза Филин, когато излязоха отгоре. – Това момче се осмелява да ме нарича касапин. Ако аз съм касапин, тогава той какъв е?...

Димов не отвърна.

– Та той е любител – каза Филин. – Внимателно, тук има пукнатина. За него ловът е забава. Но той има и професия.

– Не съм го питал за това.

– И аз – отвърна Филин. – Видях анкетата му. Той е биолог и не само биолог, а биохимик. И на всичко отгоре смее да ме нарича касапин!

Димов не каза нищо.

– Представяте ли си с какво се занимават тези биолози? – продължи Филин. – Били ли сте поне веднъж в някой биологически институт?

– Не.

– А пък аз съм ходил и ми стига – заяви Филин. – Тук е хлъзгаво, внимавайте да не стъпите накриво. Попаднах там случайно, за час-два, но ми стига. Много нещо видях. Например, чували ли сте думата „декапитация” ?

– Не – призна Димов.

– А аз съм я чувал – продължи Филин. – И знам какво означава. Декапитация е когато на живо морско свинче отрежат главата. С ножици. Надявам се, няма да забравите тази дума.

Димов не отвърна нищо.

– С най-обикновени ножици – повтори Филин. – Но те не спират. Отделят от трупа мозъка, сърцето и други органи. Вземат хапан, стриват всичко на пюре и изследват това, което им е нужно. После пишат статии. Да не стъпите на този камък.

Димов вървеше мълчаливо и внимаваше къде стъпва.

– Когато бях там – продължи Филин – на първия етаж слезе симпатично момиче и потърси трион. Как смятате, за какво му беше? При тях, горе, правели къде по-интересни опити. Там работели с котки и кучета. С маймуни работят по-рядко; маймуните се доставят мъчно.

Димов мълчеше.

– И си правят статистика – продължаваше Филин. – Вие мислите, че декапитират едно животно и с това се успокояват? Не. За да получи само една достоверна цифра, той трябва да декапитира около двадесет парчета. Във всяка прилична статия тези цифри са безкрайно много. И след всичко това той смее мен да нарича касапин!...

Димов мълчеше. Той и не подозираше, че Филин може така силно да се развълнува.

– Ако ловецът наруши правилата, той е браконьер. Ако си застрелял от вертолета някое двуглаво чудовище, ти си престъпник. Ще те пхнат в затвора и правилно ще постъпят. Но за тези

вивисектори няма нито правила, нито затвори... Май че пристигнахме.

Стояха на малко възвишение в центъра на гранитния лабиринт. Минавайки зенита, Лега клонеше към залез. Наоколо се извиваха дълбоки каменни ровове. В далечината се губеше в мъгла верига ниски хълмове.

– Така – каза Филин. – Кажеш си това, което ти тежи, и ти става по-леко. Сега по-добре ще бъде и ние да се разделим. Вие тръгнете към хълмовете. Според мен там има някоя двойка. Когато наближите, ще усетите. Невъзможно е да сгрешите. А аз ще тръгна вдясно, там работата е сигурна. На sluка.

Димов гледаше как на фона на обхванатото от залеза небе Филин ставаше все по-малък. После се обърна и започна да се спуща надолу.

6.

Силен вятър, който от време на време затихваше, духаше по лъкатушешката траншея право в лицето. Траншеята бе нова, съвсем наскоро прокарана. Стените ѝ бяха високи и стръмни. На това място беше широка около три метра, но при завоя се стесняваше.

„Добре че вятърът е срещу мен – помисли Димов, като спря да почине. – Разбира се, ако учените знаеха, че скалоядите ще трябва да се изстребват, те биха направили обонянието им много по-слабо. Биха могли да измислят и още нещо и шедьовърът на приложната генетика би бил много по-забележителен. Например окраската му. Какво щеше да им струва да направят хълбоците му черно-бели, както на зебрата? И ивиците да са в кръг. Хълбокът на животното да

беше разкрасен като мишена за спортна стрелба. Не са догледали нашите доблестни учени.”

Димов почиваше, облегнат на каменната стена, а вятърът идваше насреща му на тласъци. Ритмични, както ударите по сърцето. Както спокойното дишане на спящ исполин...

И изведнъж разбра защо се появи вятър. Скалоядът преработва скалата във въздух и го изхвърля в атмосферата. Ето какво имаше пред вид Филин. Вятърът. От която и страна да приближиш към скалояда, вятърът винаги ще бъде насреща ти.

Димов стоеше и мислеше за откритието си, вдишвайки вълните на вятъра, които идваха откъм завоя. В паметта му възникна образ – там, зад завоя, работи машина, могъща метална инсталация. Но образът изчезна веднага. Ако там имаше машина, въздухът не би бил толкова ароматен и наситен с кислород. Всичко би било обратно.

Димов стоеше и вдишваше вятъра, когато внезапно нов въздушен поток се стовари върху гърба му. Той се обърна.

И отстъпи назад.

Право срещу него от завоя на траншеята се спущаше огромно чудовище. То бе като някакъв уродлив брониран механизъм. Придвижваше се на четири двойки масивни крака. Гигантската му паст бе широко отворена, а долната челюст потънала в скалата. Чудовището заемаше почти цялата ширина на траншеята и бързо пълзеше, като местеше дебелиите си лапи право към Димов.

Безразлично и равнодушно то приближаваше с равномерната скорост на танк.

Гърбът на Димов опря в стената. Нямаше вече къде да отстъпва. И тогава си спомни карабината.

Тя стоеше изправена на отсрещната стена на траншеята, където току-що бе и самият Димов. А сега карабината бе сама и вече не се виждаше зад облака прах, който поривите на урагания вятър гонеха надолу по траншеята.

Долната челюст като плуг на булдозер цепеше скалата съвсем близо до Димов. Той се притисна до скалата, усещайки грапавостта ѝ. Край него с равнодушно спокойствие отминаваше огромният хълбок и лапите една след друга се вдигаха във въздуха с ритмичността на часовников механизъм. Вдигаха се, а после се спущаха и отново се вливаха в камъка със здравите си разперени нокти. Край Димов преминаваха вече едрите люспи на голямата влачеща се опашка и във всяка пластинка той виждаше своето изкривено отражение. После всичко свърши и само кълбящата се прашна лавина по дължината на траншеята отбелязваше пътя на отдалечаващото се чудовище, а каменният ров стана с един метър по-дълбок.

7.

– Всъщност засега те няма кого да нападат – каза Горский. Той седеше върху гнилия пън до пропастта и изтриваше с парцал цевта на карабината си. – Но аз не подозирах, че знаменитият ловец на човекоядци може да бъде и сантиментален.

– Не, – възрази Димов. Той лежеше върху тревата с лице нагоре и гледаше синьото бездънно небе. – Аз не съм сантиментален. Но резки върху приклада никога не правя.

– Аз също – каза Горский. – Само при изключителни случаи. Според мен, ако вие излезете срещу мечка само с една рогатина и я победите, съвсем не е самохвалство да сложите една резка. Нека да не е на приклада, а върху рогатината, това не е толкова важно.

Димов не каза нищо.

– Или пясъчният дракон – продължаваше Горский. – Той е съвсем неуязвим. Има непробиваема броня и точката на главата му, където трябва да се уцели, е много по-малка от една копейка. И главите му са две. А живеят драконите само в пустините, на открито и няма никакво прикритие.

– За кого? – Прикритие? – запита Димов.

– За ловеца, за кого друг – обясни Горский. – И когато към мен запълзя първият скалояд, аз дори се зарадвах. Като видях отворената паст и си спомних, че вътре в нея всичко се превръща във въздух, разтреперих се от възбуда. Знаете ли каква е тази уста? Божествена уста. Каруца би глътнала, без преувеличение. Жалко, че не ви е провървяло и не сте проследили нито един от тях. Това е уникално зрелище.

Димов мълчеше.

– Нищо, има време, ще успеете – каза Горский.

Димов мълчеше и гледаше в бездънното синьо небе.

8.

Стоеше, облегнат на неравната стена, и гледаше надолу, към завоя. Върху него връхлитаха вълни от чист въздух. Вятърът духаше право в лицето му и се усилваше.

„Тук някога ще се издигне град – мислеше той. – Ти не трябва да забравяш това, длъжен си да го помниш. Тук ще бъде царството на

доброто и на светлината, тук ще се извисят стъклените планини на зданията и ще потекат бетонни реки, обточени с подстригана зеленина булеварди. И тук ще живеят хора.

Тук ще живеят милиони щастливи хора – мислеше той, гледайки виещия се на кълба облак, който се показваше от завоя. – Вие ще живеете и работите тук и ще се наслаждавате на живота, и ще възпитавате щастливи деца, които някога ще станат щастливи големи хора. Но ще помните ли вие?

Не нас – нас не ни грози забрава. Вие ще изпишете нашите имена по стените на своите светли постройки – навеки, наред с имената на генетиците от Дзета. Ще издигнете паметник – един или няколко. Или ще измислите още нещо. Но ще помните ли откъде е дошъл въздухът на вашата светла и добра страна?”

През мерника на карабината Димов гледаше приближаващото се животно. Той знаеше, че изстрелът му ще попадне в целта.



Законът за Дракона

Научно-фантастичен разказ

К. Буличов

...Цяла Африка е пълна със слонове, лъвовe, барсове, камили, маймуни, змии, дракони, щрауси, казуарини и много други люти зверове, които са омръзнали не само на пътешествениците, но и на самите жители...

*Иван Стафенгден, „География”,
С. Петербург, 1753 година*

1.

Десет секунди преди да го извикат на мостика по вътрешния телефон, Павлиш бе вече буден. Събуди се, защото работеха серводвигателите. Ако не си живял дълги месеци във вътрешността на гигантския пумпал, който стремително се върти във вакуума, почти недоловимото бучене на серводвигателите няма да предизвика тревога. Но без да знае още какво е станало, Павлиш седна на койката и със затворени очи се послуша. А след десет секунди репродукторът щракна и се чу гласът на капитана:

– Павлиш, елате при мен.

Капитанът произнесе думите сухо и набързо, сякаш беше зает с нещо съвсем друго, когато ръката му бе натиснала копчето за

повикване. Откъснал се бе от работата само дотолкова, доколкото да произнесе четирите думи.

Отново щракване. Тишина. Само настойчиво и тревожно, като едва чуваща се пожарна сирена бучат серводвигателите – корабът променя курса си.

В щурманското ъгълче на мостика светеше. Глеб Бауер бе отворил звездния атлас и бе затиснал с него куп навигационни карти. Капитанът стоеше до пулта и пушеше, слушайки по телефона старши механика. После каза:

– Трябва да се направи така, че да стигне. Не можем да се бавим.

– Здравей, докторе – каза Глеб.

Павлиш надникна през рамото му и видя обемната фотография на някаква планета върху страниците на звездния атлас. През вихрите на циклоните на снимката прозираха зелени и сини петна.

– Какво се е случило? – запита той тихо, за да не отвлича капитана.

– Взимаме болен. Извънредно повикване – отвърна Бауер.

Капитанът набираще по пулта данните, които му бяха предали механиците.

– Ще успеем – каза накрая той.

Отдръпна се от пулта и посочи на Павлиш изтритото „капитанско“ кресло, в което не седаше никога, но като домакин винаги предлагаше на посетителите. „Да попаднеш в креслото“ означаваше сериозен и не винаги приятен разговор.

– Седнете и прочетете това, което сме получили от тях. Малко е наистина, но вие ще разберете.

Павлиш започна да чете сините ленти на гравиграмите.

„База-14 до космическия кораб „Сегежа“. Бързо.

Станцията на Клерена иска медицинска помощ. Освен вас в сектора няма никой. Съобщете възможностите.”

Втора гравиграма:

„База-14 до космическия кораб „Сегежа“. Бързо.

На запитването ви отговаряме. Връзката с Клерена неустойчива. Подробности неизвестни. Даваме сигналите на станцията. Ако не можете да окажете помощ със свои сили, информирайте базата.

Третата гравиграма бе от Клерена.

„Радваме се, че успяхме да се свържем. Има пострадали. Лекарят в тежко положение. Желателна евакуация. На станцията спасителен катер. Можем да посрещнем на орбита”.

В следващата гравиграма Клерена съобщаваше данни за мястото и времето на срещата, после текст, който се отнасяше пряко до Павлиш:

„...На въпроса ви за състоянието на останалите съобщаваме: ще се справим със свои сили. Предложението да изпратите лекар приемаме с благодарност. Работим при сложна обстановка. Докладът ще изпратим с катера.”

Капитанът видя, че Павлиш дочита последния лист.

– Извинете – каза той, – че не ви събудихме веднага. Решихме, че няма да откажете. Подарихме ви половин час сън – царски подарък.

Павлиш кимна.

– Впрочем, не е късно да откажете...

– Ако се двоумиш – намеси се Бауер – с удоволствие ще те заместя. Аз дори по приличам на доктор. За тази роля ти изглеждаш твърде лекомислен.

– Кога е срещата с катера? – залита Павлиш.

– Довечера. В двадесет и двадесет.

– А характера на раняването на лекаря... и за какви мъчности става дума?

– След половин час отново ще се свържем с тях. Ще се справи ли Милош тук без теб?

– През лятото той изкара курсовете за преподготовка. Освен това имаме добра апаратура и постоянна връзка с базата – винаги може да се получи консултация.

– Така си и мислех – каза капитанът с облекчение.

– Колко време ще прекарам там?

– Два месеца – отвърна капитанът. – Ако работата е лоша, ще трябва да закрием станцията.

2.

Още щом съобщиха, че катерът се е вдигнал от планетата, Павлиш побърза към съединителния отсек. За пренасянето на ранения и вземането на Павлиш бяха определени шест минути. Бауер вървеше след него, буташе контейнера с лекарствата и вещите нужни на станцията, и му завиждаше гласно. След него вървеше Милош и си повтаряше като на урок „Вторият сандък вляво, в десния ъгъл...“ Той не само се страхуваше, че е забравил как се лекува; по-страшно бе ако забрави кое къде стои.

– Той ще ти помогне, ако има нещо – каза Павлиш, без да се обръща.

– Кой?

– Пациентът ти. Нали е медик.

...Когато люкът се отмести и двама души в скъсани, някога сини комбинезони внесоха носилката, Павлиш от пръв поглед разбра, че този пациент няма скоро да почне да подсказва на Милош как да го лекува.

Всред белите бинтове имаше широка цепнатина за очите и тясна – за устата. Очите бяха отворени и втрещени, сякаш от уплаха. Павлиш прекара ръката си над тях – стори му се, че човекът е мъртъв. Но тясната цепнатина всред бинтовете трепна, раненият бе забелязал жеста на Павлиш.

– Нищо, – каза той тихо – нищо...

От мостика капитанът наблюдаваше сцената по телевизионната връзка. Той разбра, че на Павлиш е трудно да остави болния и да се прехвърли в катера.

– Върви, Слава – каза капитанът. – Ако потрѣбва, ще извикаме базата.

Носилката беше в прохода. Хората, които бяха я внесли, чакаха.

– Там – започна докторът. Той беше в съзнание, но когато говореше, изпитваше силни болки; да остане в съзнание му бе невероятно трудно. Сякаш се вкопчваше за ръба на действителността, висеше на него, държейки се с краищата на пръстите си, и искаше да каже нещо важно.

– Да тръгваме – каза единият от дошлите, много едър човек – може да не успеем.

– Ето писмото – вторият, нисичък и очевидно много слаб, защото комбинезонът висеше на него, подаде на Милош голям син плик. –

Успяхме да приготвим само това. Тук са отчетът и данните от наблюденията.

Милош пое плика, но едва ли съобразяваше какво прави. Бауер взе плика.

Павлиш сложи ръка на рамото на Милош.

– Започвай – каза той.

Раненият бе в безсъзнание.

3.

„Тези хора навярно са много уморени – мислеше Павлиш – или аз не им харесах“. Катерът навлезе във високите облаци. Едрият тромав мъж управляваше машината. Той бе невъобразимо мръсен. И макар че и другарят му, слабият, бе също невъобразимо мръсен, все пак, ако се организираше съревнование между тях, пилотът би го спечелил. Павлиш си помисли, че сигурно на планетата пилотът има коварен враг, който сутринта го е натопил в някое блато. А може би нямат вода и на всичко отгоре огледалата в станцията са счупени.

Сякаш досецайки се за какво мисли новият доктор, пилотът се обърна.

– Странно зрелище, нали? – Сините очи върху кафявото лице изглеждаха като порцеланови.

Павлиш не посмя да оспорва мнението му.

– Ние не са запознахме. Аз съм Джим.

– Лескин – представи се слабият. Той полулежеше в креслото със затворени очи.

– Владислав Павлиш, Слава – и изговаряйки това, Павлиш помисли, че избърза с поканата към събеседниците си за интимност.

– Доктор Павлиш – каза Лескин. – Какво пък, много ми е приятно.

– Как са болните? – залита Павлиш.

– Различно – отвърна пилотът Джим. Лескин отново бе затворил очи. – Кракът на Леополд е счупен. Татяна-голямата има треска. Останалите – както дойде. Всеки си има свой вкус.

– А вие? – веднага мина към работата Павлиш.

– Аз? – Пилотът объркано погледна към Лескин, но не получи подкрепа. Тогава пусна щурвала и засука ръкава на комбинезона си над лакътя. Откри се дълбок, още незаздравял белег, сякаш ръката беше ударена с брадва. – От треската аз вече два пъти боледувах – побърза да успокои той Павлиш.

– Джим, не плаши доктора – каза Лескин. Гласът му беше тънък и малко капризен.

– Щом кацнем, ще ви оправя – каза Павлиш. – След два дни няма да има и следа.

При тези думи Лескин окончателно се събуди и каза назидателно:

– Вие сте нетактичен, млади човече. Стрешний е изключителен лекар.

– Не исках да поставя под съмнение...

– Аз пък ви повтарям, че Стрешний е отличен лекар и правеше всичко, което е по силите на човека. А вие дори не знаете нашите условия и...

Павлиш искаше да се озъби, защото смяташе себе си също за добър лекар, но се въздържа. Най-вероятно Лескин ревнуваше.

Стрешний е бил негов приятел. А Павлиш се намирал в ролята на голобрадия лейтенант, когото са изпратили във взвода, любимият командир на който е бил ранен предния ден.

Лескин имаше дълго сънливо лице с мек увиснал нос. Повече не можеше да се види: лицето му бе наплескано с кал; като на индианец, излязъл на пътеката на войната.

– Радиостанцията ни е слабичка – направи отвличащ маньовър пилотът Джим, който явно бе миролюбив човек, нещо присъщо на великаните. – Експедиционна, от втория вариант. Така се радваме, че идвате при нас. Много се страхувахме, че докторът няма да издържи. Ами този ваш юноша добър ли е?

– Той е трети механик – отвърна Павлиш. – А втората му специалност е хирургията.

Павлиш не каза нищо на новите си познати за своите съмнения и тревоги.

4.

Катерът спря. Креслото отново се притисна към гърба му. Павлиш напипа върху гърдите са катарамата. Лескин протегна ръката си в сива ръкавица, за да му помогне. Пилотът Джим стана и спусна перденцето на пулта.

– Добре дошли – каза той. – За щастие, ръми...

До него Павлиш се чувствуваше като недорасъл.

Лескин взе чантата на Павлиш.

– Не бързайте - каза той, – ще ни посрещнат.

На вратата се почука. Три пъти. Джим се дръпна назад, за да отвори товарния люк. Лескин каза:

– Не се бавете.

Павлиш прекрачи и Лескин, хващайки го за лакътя, настойчиво, сякаш искаше да му каже нещо тайно, го поведе към всъдехода, който беше на три крачки от катера. Люкът на всъдехода бе отворен и пред него стоеше момче, изцапано както двамата; то гледаше нагоре, към небето, и не обърна никакво внимание на Павлиш. Джим изваждаше контейнера. Павлиш искаше да му помогне, но това тук не се разрешаваше. Лескин го набута във всъдехода; съвсем обикновен експедиционен всъдеход.

Джим и момчето се мъчеха да напъхат през люка големия контейнер, но това не беше лесно. Те бързаха. Лескин, седнал до отворения горен люк, гледаше нагоре и мълчеше. Когато товаренето завърши, малкият шофьор се обърна към Павлиш и каза с дълбок красив глас:

– Здравейте, докторе. Аз съм Татяна-малката.

Павлиш се представи, като едва са сдържа да каже, че никога не е виждал толкова мръсна женска физиономия. Татяна-малката седна на мястото на водача и подкара всъдехода така, че Павлиш едва не заби главата си в куката до люка. Той си помисли, че не е успял дори да види какво е времето тук. Всъдеходът подскачаше из дупките. Не се бяха постарали да прокарат път.

* * *

Всъдеходът премина по равна площадка и рязко спра. Светлината зад илюминаторите се промени. Стана топла, жълта.

– Ето че пристигнахме – каза Татяна.

Павлиш забеляза, че спътниците му изведнъж се отпуснаха, сякаш напрежението, в което се намираха дотогава, изчезна.

– Помогнете ми да снемем контейнера – каза Джим. – Обидно ще бъде да счупим нещо, когато вече сме си у дома.

– Там има сельодка – каза Павлиш. – И черен хляб.

– Сельодка – помлясквайки каза Джим. – Аз сам ще нося кутията, както скъперникът рицар своето любимо ковчеже – Джим явно имаше слабост към цитатите и поговорките.

Татяна отвори люка и никой не пречеше вече на Павлиш да слезе пръв.

Всъдеходът се намираше в гараж, изграден сигурно и здраво като крепост. Вратите му бяха затворени. Гаражът бе ярко осветен и от пръв поглед се виждаше, че той е удобен и дори уютен, както са уютни работните кабинети и работилниците, чиито стопани не се грижат за впечатлението ма околните, а просто живеят и работят в тях.

Пред въсъдехода стоеше слаба жена с къси къдрави тъмни коси, с бретон над челото, лицето ѝ бе дребно, с остра брадичка и големи очи, с пухкави устни, леко извити в ъглите нагоре. Жената беше изрядно чиста: по комбинезона, лицето и ръцете ѝ нямаше и петънце от кал. „С водата тук са добре“ – помисли си Павлиш.

– Доктор Павлиш? – полита тя, но не дочака отговора му. – Здравейте. Наричам се Нина Рава. Аз съм началника на станцията. Ще живеете в стаята, където преди живееше Стрешний. Починете си, а после ще обядваме заедно.

– Благодаря – отвърна Павлиш, като сподави желанието да сподели с началника на станцията колко е приятно да срещнеш чист човек.

По покрива нещо затропа, сякаш върху него се сгромолясваше водопад от камъни. Лампите се залюляха. Една от тях се пръсна и по пода се посипаха парчета.

Всички притихнаха и зачакаха. Камъните продължаваха да се сипят.

– Какво е това? – залита Павлиш, но никой не го чу.

– Да вървим! – извика Джим. – Той няма да миряса скоро.

– Колко пъти казвах – обади се Лескин – да боядисаме покрива в зелено.

– Вероятно... – започна Татяна-малката, но Нина я прекъсна.

– Да не си посмяла! – Те се разбираха отлично помежду си. Павлиш обърна внимание на широката ивица от лейкопласт върху челото на Татяна и когато тя го изпращаше до стаята му, ѝ каза:

– Ако и вие сте одраскана, обадете ми се, защото може да загnoi.

– О, то почти зарасна – отвърна Таня и Павлиш не ѝ повярва. – И изобщо белегът краси изследвача. Съвсем не мога да разбера Нина, която дори си пусна бретон, за да не види никой как драконът я перна по челото. Добре, че окото ѝ е здраво.

Спряха пред една врата.

– Влезте – каза Таня. – Тук живееше Стрешний. Само нищо не му размествайте. Докторът няма да ви прости това. Той е много прибран.

6.

– Обядът е след половин час – каза Татяна. – Ние минахме край трапезарията. Третата врата от тук. Ще запомните ли?

– Благодаря, а къде е болницата?

– Нина ще ви разкаже всичко. Не се безпокойте за болните. Ако беше само за тях, нямаше да ви викаме. Но ще има други – завърши тя убедено и веднага смени темата: – В гардероба са вещите на Стрешний. Можете да ги използвате. Той няма да се сърди. Там е мрежата срещу комари и всичко останало.

Татяна изчезна.

Останал сам, Павлиш реши да се преоблече. Той пристигна в синия си всекидневен мундир на Далечната Служба и приличаше на папагал сред врабци. Отвори чантата и извади сапун и четка. По мивката суетливо бягаха малки насекоми, прилични на черни мравки. Павлиш пусна струя вода върху тях, изми се и се приближи до прозореца. През решетката се виждаше склонът на хълма, на чийто връх бе построена станцията. По склона надолу, към гората растяха дребни храсти, сред които се издигаха редки ниски дървета. По-нататък, до хоризонта се простираше скучна сивозелена равнина. Далеч в леката мъгла се виждаше още един хълм. На около три километра в равнината течеше река, която отразяваше светлите облаци; те бяха полупрозрачни и пропускаха слънчевата светлина, от което всички предмети хвърляха леки размити сенки, а самите оставаха безплътни и без тегло. Площадката пред станцията бе празна, само на единия край над стълб с някакви уреди се виеше рой насекоми.

Навсякъде из помещението бяха останали следи от Стрешний. На масичката имаше книги, нахъсани листове, касетки. В ъгъла се търкаляше сгънат мръсен комбинезон. Но леглото бе чисто и застлано.

Върху масата лежеше дебела книга в зелена подвързия. Павлиш я отвори. Докторът се оказа консерватор. Той не само бе водил дневник, но го бе писал на ръка. Почеркът му бе четлив, буквите закръглени и всяка една добре изписана.

Очите му пробягаха по първите редове:

„...Дневникът ми не може да представлява нито научна, нито литературна ценност. По-скоро това е средство да организираш собствените си мисли...”

Павлиш затвори дневника. Никой не му бе дал право да го чете.

И изведнъж той видя, че вече са минали четиридесет минути. Не е хубаво. Всички вече са се събрали а трапезарията, идването на нов човек в далечна станция е цяло събитие, трябва да отговаря на задължителните въпроси, а често пъти далеч не винаги знаеш каква е новата постановка на Большой театър и прокопана ли е шахтата на Луната. Павлиш се огледа в огледалото. Лекарят трябва да служи за пример на околните – да бъде стегнат, избърснат, точен.

В това време нещо избухна. Станцията се разклати. Някой изтича по коридора. И настъпи тишина.

7.

В трапезарията нямаше никой. Хората бяха излезли внезапно от нея – на масата имаше чисти чинни, от тенджерата се вдигаше пара, столовете бяха разместени, един бе паднал и никой не бе намерил време да го вдигне...

– Ех, тези тайни – промърмори Павлиш и изправи стола. – Загадки, тайни, летящи холандци. Сега ще се окаже, че съм съвсем сам. Другите са изчезнали в неизвестна посока.

Собственият му глас прозвуча неестествено и Павлиш се запъна. Той постоя няколко секунди, като се заслушваше, после излезе от трапезарията и тръгна по коридора към изхода, към гаража.

Станцията беше малка, но изглеждаше просторна поради многото врати, задънени коридорчета, лаборатории, складове и стаички с неизвестно предназначение. Павлиш спря пред една врата, по-голяма от другите, която му се стори, че води към гаража. Тя бе заключена отвътре със солидно саморъчно направено резе. Отвори го с усилие. Грешка: оказа се, че вратата води направо към улицата. Замириса му на топъл влажен въздух, изпълнен с жуженето на насекоми. Павлиш прекрачи прага, но някой го хвана грубо за рамото и го дръпна назад

Лескин заключи вратата.

– Подлудяхте ли? – попита той безцеремонно.

– Извинете – отвърна Павлиш, – още не съм свикнал с навиците ви.

– Ако трябва да свиквате, няма да изкарате много дълго тук – каза Лескин. Той бе чист и се оказа твърде сериозен петдесетгодишен човек, с лице, покрито с дълбоки бръчки, сякаш природата бе използвала за прокарването им не нож, а длето.

– В най-добрия случай бихте напълнили станцията с комари – продължи Лескин. – И щяхте да изпозаразите всички с треска. Преди всичко себе си. Не се сърдете. Ще свикнете. И при вида на отворена врата също ще изпадате в ужас. Търсехте трапезарията ли ?

– Не – отвърна Павлиш. – Обядващите.

– Обядващите са в гаража. Обядът ще закъснее. А аз търсех вас.

Вратата на гаража бе съвсем наблизно.

– Влезте, – каза Лескин добродушно. – Те сега ще се върнат.

Гаражът бе празен. Всъдеходът бе изчезнал. Лескин се послуша и забърза към шалтера при вратата.

– Не се плашете, докторе – каза той.

Павлиш не разбираше от какво трябва да се плаши и за всеки случай отстъпи към стената.

В отвора се показва тъпата муцуна на всъдехода. Той пълзеше бавно. Тържествено пресече гаража и спря до отсрещната му стена. На буксир той влачеше трупа на някакво грамадно сиво животно, от което висяха две черни парчета, големи колкото платна на фрегата.

На фона на белия правоъгълник на вратата подскачаха две човешки фигурки. Те приличаха на кукли от театъра на сенките, размахваха ръчички и са суетяха. Нещо голямо и тъмно закри за миг светлината и изведнъж затрещяха изстрели. Някой дръпна шалтера, вратата се затвори и сякаш отрязва шума и суматохата.

– Всички тук ли са? – попита Нина. Лицето ѝ бе закрито от голяма тъмна кърпа. В ръката си държеше пистолет.

– Всички – отговори Джим, скачайки от всъдехода. – Преброих ги.

Татяна-малката се приближи до сивата грамада и сложи крак върху нея.

– Махараджата на Хайдерабад и убитият от него тигър-човекоядец. Къде е фотографът?

– Не се превземай, Татяна – каза Лескин. – Той може да е още жив.

– Нито един тигър не са е отървавал жив от изстрела на младия махараджа – възрази Татяна.

Лейкопластът бе паднал. Челото ѝ бе цялото в кръв. Павлиш забеляза това, но краката му го понесоха към проснатото на пода чудовище. Това беше дракон. Във всеки случай Павлиш не можеше да намери друга дума. Главата му бе над един метър дълга, жълтите зъби блестяха, стъклените очи заплашително се пулеха, а черните парчета се оказаха крила.

Ето значи кой е виновникът за бедите и нещастията.

– Не ви се е случвало да срещнете такова мъниче по-рано, нали?

– приближи до Павлиш Джим. – Размах на крилата петнадесет метра!

– Не дай си боже – каза Павлиш. – Нямам желание за такива запознанства.

До Павлиш се бе спрял нисък плешив човек с кръгло добро лице.

– Вас ли преследваше? – запита Павлиш.

– Преследваше? – човекът се усмихна топло, като че ли думата му хареса. – Преследваше. Колко меко е казано. Сякаш упорит поклонник преследва някоя девойка. Не, той бе тръгнал на лов за нас. – Човекът неумело се опираше на бастуна си.

– Тогава можем да ви поздравим?

– Да, това е първият – каза Нина, като освободи главата си. – Запознайте се: Леополд, нашият сеизмолог и геофизик.

– Вижте – каза Татяна и повдигна края на крилото. – Вчера стрелях по него. Улучила съм крилото.

– А смъртоносният изстрел на махараджата? – запита Леополд и се намръщи от болка. Кракът му не опираше до пода.

Под крилото видяха крака на дракона, който завършваше с извити като ятагани нокти.

– Добре ще е да си направя кинжал – каза Джим. – Цена няма да има на Земята. Сред колекционерите.

– Има време, ще си направиш – каза Нина. – Този ще го разрежем на малки късчета, за да разберем как е устроен.

Тя погледна Павлиш, сякаш му даваше да разбере, че това вече е негова работа.

– Нима той не е единствен? – запита Павлиш.

Въпросът му развесели всички.

– Ами тогава с кого воювахме, докато вкарвахме въздехода в гаража? – залита Татяна. – Навън са роднините му. Сега те ще мъстят жестоко.

И сякаш като потвърждение на думите ѝ по покрива отново загърмя. Грохотът бе толкова силен, че трябваше да се обясняват със знаци. Гаражът започна да са клати и на Павлиш му се прииска по-скоро да се скрие зад отворената врата, която водеше към станцията. Джим замаха с огромния см юмрук към тавана, но жестът му нямаше никакъв ефект върху хулиганите. Лескин извади пистолета си и го насочи нагоре. Нина хвана ръката му. Всички стояха вдигнали нагоре глави и чакаха. И покривът не издържа. Нахлу бяла светлина и Павлиш видя жълтите ятагани, които разкъсваха метала, сякаш че беше картон.

От краткия, но шумен и яростен бой с дракона, който искаше непременно да отмъсти за смъртта на своя роднина, у Павлиш останаха откъслечни спомени, както у човек, който иска да си представи последователността на някой семеен скандал, но не може да разбере с какво е започнал. Той помнеше, че Лескин стреля нагоре, помнеше, че драконът искаше да се вмъкне през дупката и

единият му крак се клатеше във въздуха, търсейки да хване някого от тези, които се бяха притиснали към стените, помнеше, че Джим включи пожарния кран и струята вода, която падаше в отворената паст на чудовището, го застави да се отдръпне; но какво беше правил самият той през тези две-три минути, Павлиш изобщо не можеше да си спомни, макар да се надяваше, че не е проявил особена страхливост.

– Свърши се – каза Нина, като гледеше широкия, с разкъсани краища отвор, над който ниско летяха облаци. – Ще трябва тази нощ да поправим покрива. Има ли доброволци?

– Аз ще го поправя – каза Джин. – Не ми трябва помощници.

– А аз? – залита Павлиш.

– Ще трябва да се заемете с него – и Нина посочи дракона.

– Само внимавайте да не ви зарази с нещо – предупреди Лескин.

– Нека сега се върнем в трапезарията – подкани Нина – и да продължим прекъснатия обяд. Леополд, тръгвайте за лазарета, след обяда докторът ще дойде при вас.

Павлиш превърза набързо раната на Татяна-малката, която с еднакъв стоицизъм понасяше болката и укорите на Павлиш и дори успя да му разкаже как са убили дракона.

– Това го измисли доктор Стрешний. Та тях нищо не ги лови. Стрешний се сети да направим чучело на човек и да го свържем с взривна капсула. Три дни не се приближиха до примамката, може би реагират само на подвижна цел...

– Много ли са? Потърпете, сега свършвам.

– Нищо, аз съм търпелива. Не се срещат по много заедно. Научих се дори да ги различавам. Този, който взривихме, е доста

малък. А имат и майка – тя просто закрива слънцето. Според мен тя беше на покрива. Реят се в небето като соколи и съвсем не изглеждат страшни. А пикират като камък. Секунда – и вече е тук. Ако си облечен в черно или зелено, можеш все пак да се отървеш, но всяко светло петно за тях е както червения парцал за бика. Сигурно сте забелязали, че ние мажем с кал дори и лицата си.

– Забелязах.

– Това не е патология, а необходимост.

– А не може ли все пак без кал?

– Какво друго да измислим. Грим нямаме. Скафандрите ни са светли. В тях изобщо не излизаме. Можем да се завием с кърпа. Така прави Нина. Но при тукашната горещина, само тя може да работи забулена. Калта е по-удобна.

– Може ли да тръгваме?

– Да вървим.

9.

– Седнете, докторе, – каза Нина. – Време е да ви разкажа всичко. Павлиш седна послушно. Татяна изтича в болницата, за да нахрани болните.

– Излиза, като че ли нарочно ви плашим. Не планета, а някакъв кошмар. Фантастичен роман. Бързо повикване от далечна станция. Там някаква неясна заплаха отнася един след друг живота на хората. После идват непознати, носилки, загадъчно пътуване над страшната планета.

Джим донесе тенджерата със супата и сипа в чинните. В неговите ръце черпакът изглеждаше като чаена лъжичка. И чинията му беше особена – събираше три литра.

– Отговорът се крие в страшното чудовище, което преследва мирните учени – каза Нина.

– И го хранят с младички научни сътруднички – подхвана Джим.

Лескин не участвуваше в играта. Той ядеше супата си методично, малко скучновато, като възрастен, попаднал случайно на детски празник.

Татяна се върна от лазарета и седна.

– Как така се е получило, че по-рано не са разбрали за драконите? – запита Павлиш.

– И ние се чудим – каза Нина. – Кой знае защо първата експедиция не е споменала и дума за тях. Според мен станало е така, защото техният лагер е бил далеч от тук, на брега на морето. А там фауната е друга.

– Също не винаги приятна – добави Татяна.

– Да. Когато започнали да търсят място за постоянната станция, харесали нашия хълм. Тогава бил сезонът на дъждовете. От сутрин до вечер валели проливни дъждове. А при дъжд тези гадина не летят. Стоят си в гнездата.

– С вдигнати нагоре очи ние ходим сега – каза Татяна. – Тогава бяхме като на курорт. Дъждовете току що бяха престанали, затопли се. Бяхме се накатали да ходим някъде с Нина. Стоях във всъдехода, а тя идваше към мен и носеше някакъв уред. И досега умът ми не може да побере нейната реакция тогава: седя си аз, Нина се втурва през люка, загубила някъде уреда, и затваря капака. Че като прасна по покрива! А аз нищо не разбирам... Нина, помниш ли?

Нина кимна. А Павлиш си позволи да се усъмни, че някога Нина се е разхождала по тази планета като на курорт.

– Добре – каза Нина, като изчака Татяна да свърши. – Всичко това е ясно. Павлиш вече видя дракона. Но ние имаме и други проблеми. И по-добре ще бъде да се запознае веднага с тях. Проблем номер две са комарите. Това не са комари, а изверги, лично за мен по-страшни и от драконите. Жилото им е един сантиметър дълго и пробива всякаква тъкан. Излизат на лов веднага щом залезе слънцето. Ако те изпохапят, ще заболееш от треска. В болницата сега лежи Татяна-голямата. Така живеем – през деня драконите, през нощта – комарите, а трябва да проверяваме уредите денонощно.

– Да не мислите – каза Лескин, завършвайки със супата, – че се оплакваме от живота. Навсякъде има мъчнотии.

– Не съм и мислил...

– Почакайте. От друга страна, вие може да не дооцените нашите проблеми поради лекотата, с която за съжаление у нас е прието да се говори за сериозните неща. Ако не се вземат мерки, мъчно мога да си представя как ще свърши всичко. Яжте, супата ви ще изстине.

– Той мисли как да се отървем от драконите – каза Татяна. – Всички сме минали по този път, докторе.

Лазаретът бе малко по-голям от другите помещения. В едната му половина имаше две легла. По-близкото до вратата бе застлано, на второто лежеше Леополд. Зад завеската в другата половина също имаше легло. В него спеше тъмнокожа къдрокоса жена.

– Таня, спиш ли? – запита Леополд, когато Павлиш прегледа крака му.

– Не. Събудих се. Докторе, искам да се запозная с вас – гласът бе слаб.

Татяна-голямата имаше висока температура, челото ѝ бе влажно, очите ѝ блестяха. На фона на шоколадовото ѝ лице устните ѝ изглеждаха светлосиви.

– След един час ще започне последният припадък – каза Татяна.
– Аз вече зная. Разболявам се за трети път. При тази треска всичко е като по часовник. Но пък от драконите не се страхувам. Те не нападат черните.

– Ами онази седмица кой те нападна? Мечка ли?

– О, това беше дракон далтоник – каза Татяна.

Тя погледна лукаво Павлиш. Докторът ѝ харесваше.

– Там на поличката трябва да се намира тетрадката на доктор Стрешний – каза Леополд. – На нея е написано „Комарна треска“. В нея е описана историята на Татянината болест.

Павлиш взе тетрадката. Познатият почерк. Сякаш прие дежурство в клиниката.

10.

Когато Павлиш стигна най-после до гаража, драконът вече бе опънат на пода. Ципестите му крила бяха обтегнати, краката притиснати към корема, а озъбената паст отметната назад.

Джим се бе покатерил върху покрива на въдехода и фотографираше дракона отгоре. Другите чакаха кога ще свърши снимките и му пречеа със съветите си. Особено Лескин, който смяташе, че Джим върши всичко не както трябва. Той беше астроном и считаше фотографирането за своя епархия.

Драконът бе страшен. Съвсем не бе трудно да си го представиш жив – половинтонен управляем снаряд!

– И защо ли не ни обичат? – замислено каза Татьяна-малката.

– Лошото е там – каза Нина, като видя влезлия Павлиш, – че ние няма да можем до края на пребиваването си тук да бягаме от драконите. В края на краищата те ще ни видят сметката поотделно.

– Не сте ли уморен, Павлиш? – запита тя. – Тогава ще ръководите аутопсията.

Изведнъж Павлиш разбра, че времето на запознаването е минало. Никой повече няма да го сравнява със Стрешний, предварително убеден, че предишният доктор е по-добър. Започва работата. Павлиш е поел дежурството и сега той трябва да измисли как да се отърват от драконите.

...Към полунощ Павлиш бе толкова изморен, сякаш целия ден бе мъкнал камъни. Главното бе вече назад – насеченият дракон бе поставен в хладилниците и съдовете. Примитивна, но успешно устроена бойна машина. Горе-долу на равнището на птеродактилите. Много трудно е било да се убие. Вероятно мината-капан е оптималното средство за борба с тях. Още по-добре ще бъде, ако се снабдят със зенитно оръдие. Наистина, Павлиш разбираше, че всяко подобно искане би довело до това, че от базата вместо оръдие биха изпратили психиатър.

– Какво пък – в отговор на тази информация каза Джим, който никога не падаше духом. – Ще зареждаме мини. Да става каквото ще.

– Занеси сърцето в хладилника – каза Павлиш. – После ще разгледаме стомаха му. И за днес стига.

Павлиш се отпусна и дори започна да командува. Джим послушно помъкна към склада пластмасовата торба с десеткилограмовото сърце на дракона.

В един и половина, като установи, че стомахът на дракона е празен, ако не се смятат дузината камъчета, Павлиш обяви края на работния ден, един твърде дълъг първи ден на непознатата планета (а само сутринта той беше на няколко хиляди километра от този райски кът!). Дълго се миха с Джим под душа, мъчейки се, но доста безуспешно да махнат от себе си миризмата на дракона.

– Докторе, ясно ли ти е кого изяждат драконите? – запита Джим, изтривайки се.

– Никого не изяждат – отвърна Павлиш. – Не се шегувам.

Павлиш се домъкна полузаспал до каютата си и потъна в сън, като в бездънна яма.

11.

– Добро утро, докторе – каза Джим. Той стоеше до леглото на Павлиш с наведена глава, защото навсякъде трябваше да се навежда. – Не те ли събудих?

Въпросът бе съвсем излишен. Той бе събудил Павлиш.

– Колко ли съм спал?

– Малко – отвърна Джим. – Седем часа. След вчерашната работа можеше и повече да поспиш. Но ние с Таня-малката се готвим да ходим в гората и си помислих, че сигурно ще ти е интересно да дойдеш с нас. Заедно ще изхвърлим остатъците от дракона, че много лошо миришат. Впрочем Татяна-голямата е вече на крака и е дежурна по кухня. Пази се! Татяна е екзотична жена и е много емоционална. Е, хайде, отивам да товаря месото.

Първо Павлиш се отби в лазарета. Леополд четеше. Кракът не го безпокоеше. Павлиш приседна на ръба на леглото и те поведоха лек разговор. Лекарите обичат на сутрешната визитация да си побъбрят с оздравяващите. Освен това на Павлиш и Леополд им беше приятно да разговарят, те изпитваха взаимна симпатия.

В трапезарията Павлиш намери Татяна-голямата. От вчерашния пристъп нямаше и следа. Тя се зарадва, като го видя, и Павлиш помисли, че Татяна е изобщо много здрав и енергичен човек и ѝ е интересно и весело да живее. Петнистият комбинезон ѝ стоеше елегантно, като парадния мундир на капитан на звезден лайнер.

– О, знаменитият драконоборец, здравейте! – каза Татяна. После плавно отиде до кухнята и затрака с кафеника. Обади се:

– Когато избиете всички дракони, оставете ми един мъничък.

– Защо?

– В нашето село той ще има голям успех. Старците разказват, че по-рано по нашите земи имало много дракони. После били изстребени. Някои и досега вярват на тези приказки. По-рано изобщо е имало много и различни животни.

– А сега?

– Сега много от тях са изчезнали.

– ...Съветвам ви да се обърнете към нашия главен теоретик – доктор Стрешний. Сигурно дневникът му е тук. Той винаги ни уверяваше, че е последният представител на племето на мемоаристите.

– Видях дневника му. Но нямам разрешение да го чета.

– Стрешний не би ви се разсърдил. В него вие сигурно ще намерите нещо полезно – той имаше съображения, които може би ще ви насочат към разкриване на загатката.

Татяна донесе кафето. Влезе Джим.

– Време е да тръгване.

12.

Джим прикачи количката с остатъците от дракона към въвеждащата и те ги откараха долу в ямата за отпадъци. Други дракони нямаше. Валеше ситен дъжд, а драконите не обичат такова време.

После въвеждащия тръгна надолу, към реката, където Джим имаше работа: като геолог, той отдавна искаше да огледа скалите, но все не му стигаше времето.

Павлиш седеше до Таня-малката, която шофираше.

– Има ли много животни тук?

– Малко са – отвърна Таня. Тя прехапа долната си устна. Тъмен кичур коса бе покрил бинта на главата ѝ. На Павлиш му се стори, че прилича на мънищък ковбой, на когото се е паднал особено опасен мустанг.

Полегатите брегове на ручея, обрасли с храсти и бодлива трева, ставаха все по-стръмни; потокът, който се попълваше от водите на изворите и от дъждовната вода, се превръщаше в истинска река. По ивицата изгнила трева и по остатъците от счупени клонки можеше да се съди колко високо се издига водата по време на проливните дъждове. Въвеждащия се прехвърли през дебел повален ствол и замря до урвата.

Джим изпъзля първи. Той постоя до люка, вглеждайки се в небето.

– Аз ще поработя – каза той – а вие, ако искате се поразходете. Само че внимателно.

Павлиш и Таня изминаха няколко метра надолу по течението и спряха над прозрачната вода, където играеха сини малки рибки.

– Има ли комари тук?

– Не зная – каза Таня и вдигна качулката си, защото внезапно дъждът се бе усилил, капките започнаха да падат със сила във водата и да правят мехури.

Павлиш забеляза късче бяла вълна на земята и го вдигна.

– Казвахте, че тук има малко животни...

– О, пострадал е мармот. Сигурно е мармот – Татяна приближи. – Отначало ви сметнах за сноб. Идват понякога такива от далечния Флот. По тях всичко свети, като на древен генерал. И ни гледат с презрение: о, колко сте мръсни и неугледни, колко сте обикновени!

– Вече имате по-добро мнение за мен?

– Майсторски разрязахте дракона. Сякаш цял живот сте се занимавали с рязане на дракони.

Като разговаряха, те тръгнаха по-нататък, към гората. На една полянка пред тях Павлиш дочу някаква врява. Хвана Таня за ръката и тя, разбрала каква е работата, замря.

Над храстите полянката изглеждаше празна и безжизнена. Шумоленето и мляскането идваха отдолу. Двамата се приближиха внимателно.

Две палки птички се биеха над полуоглозгания скелет на голямо животно. Без да им обръща внимание едра стоножка се бе вкопчила в черепа и късаше с краката си бели пухчета козина.

– Татяна, Павлиш – викаше Джим. – Къде сте?

– Да вървим – каза Таня. – Това е най-обикновен мармот.

– Мармот? Мислех че са дребнички,

– Големи са, но са съвсем безобидни. Понякога ги срещаме в гората.

Джим стоеше до всъдехода. Дъждът бе престанал.

– По-бързо – извика той. – Долетя дракон!

Павлиш вдигна глава. Под самия облак бавно кръжеше един дракон. Павлиш бутна Татяна първа да скочи през люка. Като пуцаше капака, той още веднъж погледна нагоре. Драконът все така кръжеше над тях, наглед мирен и безопасен.

13.

Когато всъдеходът стигна до хълма, небето се изясни напълно. Облаците се носеха, сякаш бързаха за някъде, в друг район, където спешно бе нужен дъжд. Започваше да припича.

Павлиш не дочака всъдеходът да стигне до вратата на гаража, отметка люка и скочи на твърдата изтъпкана земя край сградата на станцията.

– Ще ви отворя вратата – извика той на Джим.

– Назад! – извика Джим.

И в същия миг Павлиш почувствува остро убождане. И още едно... Нападението на комарите бе неочаквано и предателско: та нали те трябваше да се появят през нощта? Павлиш спря и почна да маха с ръце. Джим нещо крещеше.

Павлиш разбра, че единственото спасение е по-скоро да се скрие в гаража. Той дотича до вратата и хвана широката дръжка, за да дръпне вратата встрани. Двигателят на всъдехода изрева, сякаш

машината също крещеше нещо и Павлиш случайно вдигна очи нагоре.

Драконът падаше върху него като камък.

Павлиш не можеше да откъсне погледа си от увеличаващото се като в мултипликационен филм чудовище. Той дори различи зъбите в отворената му паст. И в същото време нямаше сили да побегне, да се скрие – това беше нещо нереално, което не се отнасяше до него... Та нали той съвсем миролюбиво отваряше вратата на гаража и никога не е обиждал драконите...

Всъщност на Павлиш само му се струваше, че стои неподвижен. Той успя да се дръпне встрани и да падне край стената, а драконът, протегнал нокти, щракна с тях като с кастанети на метър от земята, и докато съобразявате защо в ноктите му не се намира това топличко и вкусничко човече, всъдеходът се бухна в стената и без малко не смачка Павлиш. Ще не ще драконът трябваше да се издигне нагоре, проклинайки човешката солидарност.

Вратата на гаража се отвори и Лескин, който излезе от нея, помогна на Павлиш да се скрие в зданието. Всъдеходът запълзя след тях и на дракона не оставаше нищо друго освен да забие клюна си в многострадалната врата на гаража.

– Е, сега до мръкване няма да можем да си покажем и носа навън – недоволно каза Лескин. – Дъждът спря, драконите се вбесиха, а на някои от нас им доставя удоволствие да се правят на разхождаща се мишена.

– Поздравявам ви с бойното кръщение – каза приближилата се Нина.

Началничката, както й се полагаше, беше спокойна и доброжелателна.

– Обидно е – вълнуваше се Татяна-малката. – Сега наистина никой не може да излезе. А аз исках да зареди нова мина.

– И защо ли тези дракони не обичат лекарите – замислено запита Джим, без да се обръща към никого. – Нарочно ги преследват!

– Драконите знаят, че някога при нас ще дойде лекар, който ще отгатне защо искат да ни изядат – отвърна Нина.

– Аз ли съм този лекар? – запита Павлиш.

Павлиш помисли, че постоянната опасност става част от бита. Ще минат още няколко седмици и драконите ще бъдат сравнявани с комарите. Хората ще се научат да стрелят по тях с рогатини, да ги убиват с химически препарати, да ги пропъждат с нещо. И ще работят. Защото не може да спираш работата си само защото те преследват неуязвимите дракони.

– Павлиш – каза Нина. – Вие трябва да посетите кабинета си в качеството си на пациент. Бузата ви е разкъсана. И сте страшно мръсен. А лекарят трябва да ни служи за пример във всичко.'

Така Павлиш встъпи в кръвното братство.

(Краят в следващия брой)



Законът за Дракона

Научно-фантастичен разказ

К. Буличов

ПРОДЪЛЖЕНИЕ ОТ БРОЙ 6

14.

Като се изми и лепна на бузата си лейкопласт, Павлиш приседна до масата, за да поеме дъх. Обхванала го бе предателска слабост. Дори на човек с умерено въображение не бе трудно да си представи какво би станало с Павлиш, ако драконът беше протегнал ноктите си половин метър по-ниско. А въображението на лекаря бе отлично.

Взе в ръце дневника на Стрешний, отвори го и отново го затвори. Трябва да поговори с Нина. Дневникът наистина може да послужи.

В този миг, сякаш бе подслушвала мислите му, влезе Нина.

– Не ви ли попречих? Лейкопластът ви придава войнствен вид.

– Благодаря. Не съм се стремил към това.

– Записките на Стрешний ли четете?

– Искане ми се, но не се решавам. Едва ли са предназначени за чужди хора.

– Грешите. Може би в рода на доктора да е имало графоман, но той не само обичаше да чете на глас откъси от дневника си, ами го пробутваше на всеки, който се опитваше да се отърве от това развлечение под предлог, че не може да възприема при четене на глас.

– Това за вас ли се отнасяше?

– Да. Така че четете спокойно. Стрешний ще се радва.

– Джим каза, че драконите не обичали лекарите. Какво се случи със Стрешний?

– Той се занимаваше с комарите. Беше отишъл на отсрещния хълм, а когато тръгнал да се връща, замислил се и забравил да погледне небето... Ами това пък сега какво е?

Нина гледаше пода. По него като черна връвчица бягаха дребнички мравки.

– Още вчера ги видях, но не им обърнах сериозно внимание.

– Не, това е нещо ново. Ако и те хапят...

Павлиш проследи посоката на мравешката върволица – тя се вдигаше до умивалника, връщаше се обратно и се скриваше под леглото.

– Бързат на водопой – каза Павлиш. – Доколкото разбирам, не ни обръщат никакво внимание.

– Добре ще е...

Нина носеше твърдо бремето на отговорността. Тя е началник на станцията, тя решава всичко. Павлиш си помисли, че сигурно младата жена притежава особени данни, за да заеме мястото, което обикновено се дава на силни, смели и патили мъже, които са изследвали по двадесет планети.

Няколко дни по-късно Павлиш узна, че Нина се отнася точно към този тип хора. Това ѝ бе шестата планета и никой в центъра не се съмняваше, че ще се справи с работата. Тя беше от онези нежни на вид, винаги спокойни и вежливи стоманени човечета, които без видими усилия стават първи навсякъде – и в училището, и в института, и в науката. Носеше цялата отговорност за станцията и у

никого не възникваше въпрос защо този жребий се е паднал точно на нея. Но за да разбере всичко това, Павлиш трябваше да прекара на станцията доста време.

– Дойдох, защото си помислих, че един нов човек би трябвало да погледне на бедите ни по друг начин – у нас са се изработили стереотипи и те ни пречат.

– Все пак може би с нещо сте разгневили драконите?

Нина погледна към мравешката върволица.

– Трябва да проверим как са се промъкнали в станцията. Павлиш, ще се заемете ли?... Как бихме могли ние да разгневим драконите?

– В животинския свят няма безпричинна агресивност.

– Не сме ги нападнали. И сме готови за компромиси. Но компромиси могат да правят само разумни същества.

– Може и да не сте забелязали. Кого още нападат драконите?

– Вчера вие изследвахте стомаха на дракона.

– Нина, тук ли си? – на вратата се показва Таня-малката. Комбинезонът ѝ бе украсен с огърлица от зъбите на дракона. Зрелището бе впечатляващо.

– Лескин те търси навсякъде. Уверен е, че магнитното поле се държи не както подобава.

– И какво?

– Както винаги. Сигурен е, че няма да свърши с добро.

– Тръгвам – каза Нина. – Лескин е песимист. Всяка експедиция трябва да има по един песимист. Подозирам, че психолозите нарочно ни го дадоха, за да урівновесят безкрайния оптимизъм на Таня.

* * *

Останал сам, Павлиш отново разгърна дневника на доктор Стрешний.

Докторът наистина е обичал да пише подробно и изчерпателно. Павлиш си представи как, наклонил глава встрани, Стрешний се е любувал на завършената конструкция на изречението, на стройните дълги абзаци и на редките старинни думи. Първите страници бяха заети с описание на хълма и строежа на станцията; направени бяха характеристики на членовете на експедицията – дълги и подробни, но внимателни – докторът е гледал на дневника си като на литературно произведение и не е искал да обиди никого. На пета страница Павлиш срещна първата мисъл, която се отнасяше до днешното събитие.

„Скоро дъждовете ще спрат. Ще започне пролетта. Планетата сигурно притежава умерено богата фауна, сегашната оскъдица съм склонен да обясня с неблагоприятното време на годината. Мога да си представя как с повишаване на температурата и с появата на слънцето от дупките, гнездата и бърлогите ще изпълзят, изскочат и излетят най-различни животинки и някои от тях могат да бъдат толкова съобразителни, че да поискат да влязат с нас в някакви отношения. Нямам предвид разум. Опитът ми подсказва, че тази планета още не е дозряла за появата на разум. Но шансовете, че няма да ни обърнат внимание са твърде малки – ние сме доста очебиещи и шумни, непривични и по своему несъзнателно агресивни. Днес сутринта имах малък конфликт с Татяна-голямата; тя следеше работата на стройбота, който правеше „помийната яма“ за станцията. Част от отпадъците остават и трябва някъде да ги

крием. Именно да ги крием, без да нарушаваме обичайният живот на окръжаващата ни среда. С присъщото за тази изключително мила жена лекомислие тя се задоволи с изкопаната от стройбота дълбока яма. „Къде е херметично затварящия се капак?“ – зададох закономерния за моето положение въпрос...”

Изминали още няколко дни и очакванията на доктор Стрешний започнали да се сбъдват.

„Днес ме ухапа комар. По-точно това не е комар, а насекомо, функциите на което спрямо нас, хората, са сходни с функциите на комарите на Земята. Той е дребен, тихичко бърмчи и хапе. Заради това, без да отежняваме фантазията си с измисляне на нови названия, ще наричаме този мъчител комар. Веднага предупредих Нина, че трябва да вземем мерки срещу надмощието на комарите. Именно надмощие, подчертах аз, защото много повече са шансовете този кръвопиец да не е случаен екзотичен гост на нашия хълм. След него ще дойдат и други любители на моята кръв...”

След три дни Леополд се разболял от треска. Три дни доктор Стрешний се борил с невидимия, непознат и непобедим враг, за щастие не толкова упорит, че да погуби жертвата си. На третия ден треската отстъпила. Опитът и известен шанс позволили на доктора да свърже треската с комарите и поради това през седмицата, когато почти всички сътрудници на станцията успели да преболедуват (включително и самият Стрешний), дневникът бе изцяло посветен на комарите. Някои изречения от тези записки заинтересуваха Павлиш и той ги подчерта.

„Гнездата на комарите са някъде близо до нас. Излитат след залез и очевидно реагират добре на топлина. И досега не знаа две

много важни неща: кой освен нас е обект на нападенията на комарите и второ, какъв е жизненият им цикъл. При първата си свободна минута ще тръгна да търся убежищата им.”

Докторът не бе успял да направи това, защото се бяха появили драконите. Много по-страшни от комарите. В дневника се описваха подробно всички случаи на нападенията на драконите върху сътрудниците на станцията. Стрешний се е мъчил да намери в тях някаква логика и връзка. Той самият бе поставил удивителна по полето на страницата, където бе написано: „Драконът не се отказва от преследването на Леополд, дори когато той се скри в зданието. Той се мъчеше да влезе и да го измъкне навън”.

Потънал в четенето, Павлиш не забеляза кога бе влязла Татяна-малката. Едва когато над ухото му изтракаха зъбите на дракона – Татянината огърлица – той разбра че тя, надничайки през рамото му, чете заедно с него дневника.

– Не исках да ви преча, докторе – каза Татяна. – Но днес аз почти спасих живота ви и нямате право да ме изгоните. Още повече, че също имам своя теория.

– Разказвайте – каза Павлиш, като затвори дневника.

– Разбира се, драконите не обичат хората. И знаете ли защо? Преди десетина години тук пристигнала звездна експедиция. Не наша, а чужда. И те също били антропоиди. Докато живели тук, тези хора намразили страшно драконите. Преследвали ги, разрушавали гнездата им, разбивали с чукове драконовите яйца и убивали малките им. И сега драконите смятат, че техните врагове са се върнали. Нали е убедително?

– И какво предлагаш? – запита Павлиш, без да отговори на въпроса ѝ.

– Аз? Засега да пълзим на четири крака, а в свободното си време да търсим остатъци от базата на тези, които са били тук преди нас.

– А защо да пълзим?

– За да не ни вземат за хора.

– Глупости – каза Павлиш, като реши, че Татяна се шегува. И веднага помисли че и в шегата се крие любопитно наблюдение. – Но наистина, когато драконът се спусна върху мен, той протегна ноктите си твърде високо.

– Аха, – зарадва се Татяна – това вече е повод да направим опит. Нали?

Павлиш се усмихна мълчаливо. Татяна веднага изчезна. Павлиш отвори отново дневника на Стрешний. Напосоки.

„Предполагам, че популацията на хълма е стабилна и ограничена в пространството а далечината на полета на комарите е малка. Трябва да се провери, като се набележат няколко екземпляра...”

Павлиш прелисти страницата.

„Когато настъпва нощта и не ти се спи, защото нищо по-сигурно не прогонва съня ти, както неразрешимия проблем, който стои пред теб, въображението, освободено от дневните ограничения на реалността, разкъсва рамките на логиката и подсказва решения, които през деня биха изглеждали нелепи, детински и наивни... Аз пиша именно нощем, сега е три часа, станцията спи – не, Джим не спи, той има пристъп на треска, скоро бях при него. Заобикалят ме образи, родени от миналото на тази планета, където няма място за човека, в което човек не се вмести и може би и в настоящето няма

да може да се вмести. Ние сме свикнали да награждаваме околния свят с разум – това е остатък от онези далечни епохи, когато и горите, и планините, и моретата, и слънцето са били живи, зли и коварни и рядко добри същества, съпричастни към всяка дума, мисъл и съмнение на първобитния човек. Светът, още неподвластен на хората и враждебен към тях, бил населен от чужд разум, изпращащ им дъждове и сняг, ветрове и суша, свирепи хищници... А тук? Зад целенасочената озлобеност на драконите и комарите не се ли крие волята на чужд и враждебен на нас разум, за когото нашите конкретни, хапещи врагове не са нищо повече от оръдия на отмъщението, а може би и нещо още по-просто – левкоцити, които изгонват от организма чуждото начало. Зад прозорците вали ситен дъжд, планетата изчаква... Не, време е за сън”.

Тук дневникът прекъсваше. Докторът не бе успял да се върне отново към него.

15.

Сред трапезарията стоеше Таня-малката. Разчорлена, с горящи очи, а драконовите зъби бляскаха на гърдите ѝ. Над нея се бе надвесил мрачният Лескин. Нина седеше до масата и се мъчеше да не се засмее.

– Ако беше загинала – обясняваше Лескин на Таня – щеше да се наложи да евакуираме станцията. Нима допускаш, че някой ще одобри експедиция от изследователи, които се оставят да бъдат разкъсани от разни твари?

– Не – каза Таня-малката. – Не мисля така.

– Аха – Лескин забеляза Павлиш. – Подозирам, че докторът е известен за този набег.

– Не – побърза да отговори Павлиш, – защото не зная какво е станало.

– Таничка, – каза Нина ласкаво – посвети Павлиш.

– Кълна се, че докторът няма нищо общо с моята работа – възкликна Татяна. – Той дори и не подозираше. Изобщо, изкарах на площадката всъдехода, метнах върху себе си едно одеало, изпълзах от долния люк и тръгнах по празното място.

– Джигитът не се бои от рога и копита – загадъчно процитира Джим. В гласа му не се чувствуваха осъдителни нотки.

– Запълзах, а драконите почнаха да летят над мен.

– Не летяха, а пикираха – поправи я Лескин.

– И докато Лескин, който наблюдаваше това през прозореца на обсерваторията, се измъкваше през решетката, забравил къде е вратата, – продължи Таня – аз допълзах обратно. А той е ядосан, че не успя да ме спаси.

– Ясно – каза Павлиш. – Вие сте искали да се убедите дали драконите нападат пълзящи животни. И изобразявахте такова животно.

– Много сте съобразителен – съгласи се Татяна.

– Нападат – каза Джим. – Добре че опитът не сполучи. Иначе трябваше да пълзим. Представете ли си как бих пълзял аз?

Татяна-голямата извика от кухнята:

– Престанете да разказвате ужасии, защото ще загубите апетит. Нося бульона.

Павлиш седна на мястото си до Нина. Тя тихо го попита:

– Обърнахте ли внимание, че Татяна е изпълзляла на няколко метра и е успяла да се върне? И драконите протягали ноктите си над главата ѝ, но не са улучили?

– Точно така! – чу думите ѝ Татяна-малката.

– Мъжете имат право да падат на колене само в моите крака – приключи дискусията Татяна-голямата. – За жените това не се отнася. Имайте пред вид това, докторе... Да не сте посмели да се унижавате пред драконите.

– Ще имам пред вид – каза Павлиш.

– И все пак аз съм възмутен – намеси се Лескин. – Не бива в края на краищата трагическият аспект на нашето пребиваване на тази планета редовно да се свежда до шегата. Вие се смеете и забравяте, че Татяна е нарушила грубо дисциплината и че ако продължаване да се държим така, драконите ще избият всички ни.

16.

Вечерта, когато слънцето залезе и настъпи този благословен час, когато драконите се прибират в гнездата си, а комарите още не са се захванали със своето черно дело, станцията опустя. Всеки имаше да свърши множество неотложни неща; всички бяха изостанали от графика и бързаха да наваксат часовете на принудителното безделие. Павлиш настигна Джим на изхода.

– Много ли бързаш?

– Не, не много. – Вежливостта и отзивчивостта бяха неговите силни качества. Сигурно в училище е давал на мързеливите ученици да преписват от него. Всички експлоатираха Джим. Павлиш знаеше, че той бърза, защото освен своята, трябваше да свърши и работата на Леополд. Но какво да прави – Павлиш не бе по-добър.

– Джим, покажи ми дупките.

– Какви дупки?

– Доктор Стрешний е наблюдавал как комарите излитат от някакви дупки.

– Да вървим.

Джим тръгна напред. Той бе загърнат с одеало с гумени маншети на китките на ръцете. На главата си имаше пластмасова каска, прилична на шлема на древен водолаз. Големите очила и кърпата за глава му придаваха вид на полярник, който с последни сили се стреми към полюса. Павлиш знаеше, че по облеклото почти не се различава от Джим. Той бе взел снаряжението на Стрешний, а Леополд, който умееше всичко, го нагласи и усъвършенствува.

– Виж – каза Джим, като спря до склона. – Дупките.

Склонът бе осеян с малки пещери, около тридесет сантиметра в диаметър.

– Кой живее тук освен комарите?

– Стрешний смяташе, че тук живеят и мармоти. В дъждовния период те стоят в дупките, а през сухия се прехвърлят в гората.

– А те хапят ли?

– О, не, те са съвсем безобидни. Нямаат уста, а хоботче. С него ровят земята и трсят насекоми.

– Какви мармоти ще са тогава?

– Някой пръв ги е нарекъл така. Ако ги бяха нарекли мравояди, щяха да бъдат мравояди. Аз тръгвам.

Павлиш седна до дупките и реши да почака. Валеше ситен дъжд, дракони не се очакваха. Комарите се виеха наоколо, но бяха малко. Под защитния костюм и с двойните ръкавици бе горещо. Дупките

изглеждаха като очи на чудовища. Нишките, които водеха до разгадаване на загадката, се пресичаха някъде тук наблизо. Засега обаче Павлиш не можеше да ги забележи.

Сякаш струя пара се проточи от една черна дупка. Тя се извиваше нагоре и се разпиляваше като ветрило от вятъра. Павлиш се загледа. Мила мамо! Та това бяха комари! Десетки хиляди насекоми напущаха дома си и се отправяха на лов. Докторът бе прав. Те гнездяха в дупките.

Комарите реагираха на топлината. Те променяха посоката, за да си пийнат от кръвта на Павлиш – не само от най-близките дупки, но и от далечните, от храстите долу по склона...

След две минути нервите на Павлиш не издържаха и той хукна нагоре. Дотърча до станцията, обсипан с комари като елха със скреж и дълго стоя под топлия душ, за да се отърве от тях. Но пък измисли малко или много приемлив метод за борба; до дупките да се сложи нещо топло – и капанът е готов.

Три комара Павлиш запази. Занесе ги в стаята си в една кутийка. Съблече се, дръпна малко чекмеджето на бюрото, постави там кутийката, поотвори я и зачака. Не се наложи да чака дълго. Комарите като самолети изстребители се измъкнаха от чекмеджето и без да сбъркат нито веднъж, се впиха в протегнатата им насреца ръка. Павлиш изтърпя убождането и малко жално гледаше как телата им се подуваха от собствената му кръв. Най-после тези изверги се насмукаха, откъснаха се един след друг от ръката му и литнаха да търсят тъмно и скрито местенце, за да отпочинат. Намериха го в цепнатината между леглото и умивалника.

Павлиш прелистваше дневника на Стрешний и поглеждаше към комарите. Те дремеха мирно на стената. Може би върху тях не се разпростира... Изведнъж единият от комарите неловко замаха с крилца, опита се да литне, но не можа и падна на пода. Замря. След няколко секунди вторият комар последва примера му. Третият също.

Павлиш приклекна. Комарите лежаха на пода, вирнали крачетата. Мъртви. Не бяха нужни други анализи. Бяха се отровили от кръвта на Павлиш. Законът за взаимната неядливост (що за откритие в биологията и канибализма!) бе всеобщ на тази планета. Отношенията на хората с местната фауна никога няма да станат гастронимически. Комарите се привличаха само от топлината.

17.

– Как мога да видя някой мармот? – попита на вечерята Павлиш, седналата до него Нина.

– И аз не съм ги виждала отблизо, а само отдалеч – отвърна тя. – Те са много страхливи и предпазливи.

– Приличат на пингвини – допълни Татяна-голямата.

– Аз ще ви уловя един – каза Таня-малката. – Видях едно тяхно гнездо долу.

Мармотът бе много необходим на Павлиш. Комарите живееха в техните дупки. На сутринта Татяна домъкна един мармот.

– Докторе, – надникна тя в лазарета, където Павлиш провеждаше лечебна гимнастика на Леополд. – Задачата е изпълнена. Пленникът е тук.

Павлиш веднага се досети за какво става дума.

– Ще го разпитвам аз. Къде го сложихте?

– Лежи вързан в танка.

– Не се ли съпротивляваше?

– Не. Исах да го внеса в станцията, но Нина забранява.

– Защо? – запита Павлиш и забърза след Таня. – Нали на улицата има дракони?

– Тя смята, че е заразен. Нима ще спориш с нея!

– Разбира се, тя е права... Вали ли?

– Дракони не се виждат. Не се страхувайте.

– Аз не се страхувам от драконите. Кой в наши дни се бои от тях?

Всъдеходът бе до полуотворената врата на гаража. До него стоеше Нина, която днес бе дневална и затова бе с престилка с волани. Но кокетната престилка не бе превърнала началничката в домакиня. Дори кичурът коса, който трябваше да скрива белега на челото и бе в чудесна хармония с престилчицата, не спасяваше положението. Сякаш отгатнала погледа на Павлиш, Нина каза:

– Аз готвя чудесно. Днес сам ще се убедите в това.

И веднага продължи със съвсем друг глас:

– Павлиш, ако това животно ви е абсолютно необходимо, занимавайте се с него сам. Няма да позволя никой да го пипа. Та то е полумъртво!

– Ти пък откъде знаеш? – възмути се Таня. – То е във всъдехода. Никой освен мен не го е виждал. Много мило животно.

– Надникнах вътре. Аз също съм любопитна... Татяна!

Татяна бе вече до всъдехода. Тя отвори люка и преди Павлиш да успее да я настигне и ѝ помогне, измъкна навън вързания мармот.

– Пипах го вече с ръце – заяви Таня.

Павлиш се наведе над мармота. Той лежеше на една страна и дишаше тежко. Голям бе колкото средно куче. Имаше закръглено

продълговато тяло с къси лапички. Бялата му муцунка бе източена в хоботче. Мармотът се дърпаше и се мъчеше да се освободи, но някак вяло, сякаш искаше да покаже, че не се е примирил със съдбата си.

– Не го развързвайте – предупреди Татяна, – защото ще избяга. Къде тогава ще ви хвана друг? Те не се търкалят на път и под път.

Мармотът въздъхна. Той наистина се търкаляше на пътя.

Няколко комара се виеха над него. Всеки миг можеше да се появи и някой дракон. Павлиш бутна Таня настрана, взе в ръце мармота и го внесе в станцията.

След два часа мармотът умря. Той бе изтощен и болен от всякакви болести (Нина, както винаги, бе права). Павлиш не можа да го спаси, но изследва кръвта и съдържанието на стомаха му – все пак мармотът даде своята лепта за науката.

Картината, която се очертаваше, бе твърде логична. Липсваше само последният щрих. Докато Павлиш се занимаваше с жертвата си, в лабораторията надникна Нина и му зададе няколко въпроса. И Павлиш разбра, че тя е наясно за хода на разсъжденията му.

Последният щрих бе намерен късно^вечерта.

18.

Павлиш играеше в трапезарията шах със симпатичния Леополд; беседваха мирно за изкуството. И двамата поставяха Ботичели пред Рафаел и се гордееха малко със собствената си смелост. Внезапно в стаята се втурна Татяна-голямата в защитно облекло, страшна като марсианин от старинна картинка, и като сне маската, извика:

– Не мога да работя повече в този ад! Изпратете ме на Юпитер или на Меркурий, па макар там да няма въздух, нищо да няма!

– Какво се е случило? – скочи Павлиш.

– Докторе, вика ви Нина. Смята, че е нещо интересно. Тя е някакъв морален урод. Дори от мишка не се страхува. Това вече е прекалено! Къде тръгвате! Първо се облечете! Там има комари. А тебе, Пол, няма да те пусна. Без крак остана, сега и без глава... Ще играем с тебе шах.

Разбира се, Леополд не я послуша. Той настигна Павлиш в коридора. Облечен бе странно – Павлиш не се досети веднага, че бе смъкнал от Татяна защитния ѝ плащ. Павлиш хвана под ръка Леополд и той стигна до изхода, като подскачаше на един крак. Зад вратата светлината на прожектор ослепи очите им, а гласът на Джим ги спря:

– Стойте! Който направи само една крачка, ще умре.

На Павлиш не беше ясно дали Джим се шегува или цитира неточно поредния класик, но той спря послушно. Гласът на Джим идваше някъде отгоре, от тъмнината зад лъча на прожектора.

– Те са на купола на обсерваторията – каза учуден Леополд.

Павлиш се огледа. Нищо. Погледът му се плъзна надолу. Цялата площадка бе покрита от черен движещ се килим. Сякаш земята бе отворила всичките си пори и бе пустила навън безброй мравки.

– Докторе, виждали ли сте такова нещо? – запита Нина отгоре.

– Не, не ми се е случвало – отвърна Павлиш, като се пазеше от комарите.

– Ако продължи – каза Лескин – ще трябва да евакуираме станцията.

Мравките се движеха зад прага на вратата, на половин метър от обувките на Павлиш. В безсмисленото им на пръв поглед сноване се чувствуваше система и някакъв устрем. И макар че всяка мравка

бягаше по свой определен път, цялото море постепенно се преместваше вдясно, към края на възвишението.

– От къде ли са дошли? – залита Павлиш. – Кой видя как започна всичко това?

Внезапно от покрива над главата на Павлиш се чу гласът на Татяна-малката:

– Бях тръгнала към склада за запасни части за радиопредавателя и гледам, бягат мравки. Повиках Нина, тя беше с Лескин в обсерваторията. Дойде и Джим. Всичко стана толкова бързо, че едва успях да се покатеря на покрива, а те на купола. Интересно така ли ще бъде винаги или е временно.

– Временно е – каза Павлиш, като направи крачка напред. – Мравките не хапят – Той разбута с крак мравешкия поток, който, ускорявайки движението си, като водопад се спущаше зад пределите на осветения кръг.

Докато Нина, Таня и Джим слязат долу, мравешкият ариергард вече пресичаше площадката. Земята бе изровена, като че ли някой бе минал по нея с гребло.

– Значи те излизаха направо от земята?

– Да, видях ги – каза Таня-малката.

– Това ми напомня на миграциите на лемингите – каза Нина.

Павлиш кимна. Той бе съгласен с Нина. Тя мислеше за същото, за което мислеше и той. Павлиш бе сигурен деветдесет процента, че могат да се справят с драконите. И той знаеше как, макар че десетте процента риск го накараха да се въздържи и да не открие своите рецепти. До сутринта.

На сутринта Нина запитва:

– Павлиш, ще ви бъде ли нужен всъдехода?

– Току що мислех да го поискам.

– Е, падна ли ябълката върху главата на Нютон? – запитва Джим.

– Падна – съгласи се Павлиш.

– Татяна, провери акумулаторите – каза Нина. – Общо отиване и връщане са около двадесет и пет километра. А няма никакъв път.

– Нина, – извика Павлиш. – Вие сте гений!

– Съмнявам се – каза Нина. – Трябваше по-рано да се сетя.

– У нас Нина е първа навсякъде – подкрепи Павлиш Таня-малката. – Дори и в биологията. Къде ще вървим, докторе?

Павлиш се обърна към Нина.

– Не се превземайте, Слава – усмихна се тя. – Вие знаете по-добре от мен. Към съседния хълм. Вярно ли е?

– Вярно.

– С доктора ще идат Татяна-малката и Джим. Другите остават тук.

– В края на краищата аз съм съвсем свободен... – каза Лескин.

Пътят през гората се оказа тежък. В твърдите, но не винаги благоразумни ръце на Таня-малката всъдеходът подскачаше като скакалец. Като по чудо пътниците не си изпочупиха ръцете и краката.

– Доколкото разбирам – започна Лескин, когато всъдеходът забави хода си, като се промъкваше през храсталака – ние отиваме да видим къде живеят драконите. Ако се вярва на разсъжденията на нашия началник и на Павлиш, те прелитат от съседния хълм. Какво пък, логично е...

Лескин замълча, като даваше възможност на Павлиш да продължи.

– Ще им нанесем удар право в леговището им?

И едва сега Павлиш забеляза, че Лескии бе взел пистолета си.

Джим също го видя и каза:

– Само че не с твоя топ, Лескин.

– Аз не съм молил да се взема оръжие – каза Павлиш.

– Аз пък докторе, съм лишен от вашия алтруизъм. Вие не можете да знаете какво ни чака. Опитът ми подсказва...

Татяна се намръщи и накара всъдехода да прескочи едно тясно деренце. Пътниците се струпяха един върху друг и беседата прекъсна. Когато колата отново изпълзя на равно, Татяна каза:

– Павлиш е хуманист, а ние, изследователите, сме груби хора. Той няма да ни позволи да обиждаме безобидните мъничета. Те имат дечица. А Лескин ще иде при тях с маслиново клонче. Правилно е, че Нина му разреши да дойде с нас. В края на краищата станцията ще мине и без астроном.

– Докторе, вие наистина ли смятате, че драконите трябва да се пазят? – каза Лескин, без да обръща внимание на речта на Таня.

– И не само аз. Нина също мисли така. И Таня, според мен...

– О, аз съм луда по тях – каза Таня и рязко подкара напред.

Като се хвана за ремъците над седалката, Павлиш произнесе следния монолог:

– Човечеството – каза той с чувство – е най-големият престъпник и само с дълго разкаяние ще може да измоли опрощаване на греховете си. Един мъдрец е казал: „Където се появи човекът, природата се превръща в окръжаваща среда“. Ние упорито

изменяхме тази среда в наш интерес, без да мислим за природата. Унищожихме маса живи същества, някои напълно.

– И вие ни обвинявате, че сме вдигнали ръка срещу природата на тази планета, само за да не ни изядат драконите – каза Джим.

– Бихме се радвали, ако можехме да не ги закачаме – каза Татяна. – Но все едно, те ни преследват. Дръжте се, сега ще скочим.

Всъдходът отново подскочи. Павлиш загуби представа за броя на подскоците и дупките. Колата се носеше из девствената гора, като се прехвърляше през потоци и дерета.

– Ние мислим и действуваме по древните стереотипи – каза Павлиш. – Всички вие сте интелигентни хора, слушали сте лекции за ненамесата и така нататък. И сте готови да следвате повелите, които човечеството с толкова труд е успяло да формулира. Но е било достатъчно само да ви закачат и у вас се е събудил ловецът. Убий дракона! – ето лозунгът, който сте си измислили.

– Павлиш, не обобщавайте – каза Таня. – Ловецът заговори само в Лескин. Той не вярва в дружбата с хищниците.

– Не вярвам – каза твърдо Лескин.

Павлиш разбра, че монологът не оказа голямо въздействие върху спътниците му. Те знаеха тези неща не по-зле от самия него. Хубаво е да разсъждаваш така във всъдхода, но къде по-зле е, ако трябва да следиш показанията на уредите, а над теб кръжи дракон и нищо не знае за екологията и хуманизма.

Всъдходът пресече широка река, изпълзя на отсрещния бряг и започна бавно да се изкачва по склона, като заобикаляше големите дървета.

– Ще се качваме ли на хълма? – залита Татяна.

– Пристигнахме ли вече? – учуди се Павлиш. – Тогава по-добре ще бъде да се изкачим по-нагоре и да намерим някое място, но така, че да не привличаме вниманието.

– Ще трябва да обикаляме – каза Татяна – и в резултат ще вдигнем по-голям шум, отколкото ако изкачим хълма направо.

– Е добре, карай както знаеш.

Колата набра скорост и се запровира между храстите. Стана по-светло. После въсдеходът се наклони напред и излезе на равна тераска. През илюминаторите се виждаше склонът, осеян с дупки на мармоти. Спряха.

– Без малко не прегазих един мармот – каза Татяна. – Изскочи заплесът, право пред нас. Не знае правилата за уличното движение.

През страничния илюминатор Павлиш видя как от една дупка на около пет метра от въсдехода се показва тясна бяла муцунка. Мънички черни очи гледаха недоволно към тях. Хоботчето бе черно, с полепнали по него мравки. Бяха прекъснали обяда на мармота.

– Гледайте, – извика Татяна – пъди малките!

По поляната, като се препъваше, бързаше едър мармот. Предните му лапи се клатеха пред корема му и с тях той буташе към дупката две малки, които се дърпаха и се опитваха да избягат, за да видят отблизо неவிждания гост. Най-после майката успя да набута чедата си в дупката и я запуши с тялото си, като навън остана само кръглият ѝ бял задник.

– Ще вървим ли нататък? – запита Таня.

– Да, те не се страхуват от нас. Нека се изкачим на платото.

Като че ли там имаше стотици мармоти. При вида на въсдехода те замираха изправени на едно място, а после или офейкваха, или

се измъкваха бавно, с достойнство. Над мармотите се виеха ята от комари, но те не им обръщаха внимание.

Всъдеходът спря на края на голяма гола площадка, където растеше огромно, изкривено от ветровете дърво.

20.

На площадката нямаше никой. Тук-там се търкаляха увехнали клонки и се виждаха топките на драконовите екскременти. Земята бе отъпкана. „Жалко, – помисли си Павлиш – че експедицията е дошла тук за първи път в разгара на дъждовете, които са отнесли от нашия хълм всички очевидни следи от чуждите жилища.“

– Бърлогата – каза многозначително Лескин.

– Да бяхте скрили пистолета – обърна се към него Павлиш.

– Няма да стрелям без нужда – в гласа на Лескин прозвуча предупреждение, сякаш Павлиш се готвеше да остави другарите му да бъдат разкъсани от драконите, а той бе единственият им защитник.

– Ами хуманизмът къде остана? – запита Таня.

– Всичко си има разумни граници – отвърна Лескин без да се усмихва.

Павлиш отвори страничния люк.

– Ще ни нападнат комарите – предупреди го Джим.

– Едва ли.

– Гледайте! – извика Татяна. – Там, под дървото!

Във вдлъбнатината между корените, постлана с клонки, лежах три кръгли яйца, всяко с диаметър около половин метър.

– Татяна, подкарай натам всъдехода – заповяда Лескин.

– Какво сте намислили?

– Не се месете, докторе! – избухна Лескин. – Стига красиви думи и разумни действия. Вашите любимци са зловни хищници и винаги ще бъдат заплаха за хората. Щом имаме възможност да намалим броя на тези гадини, длъжни сме да го сторим.

– Това прилича на истерия – Павлиш се мъчеше да говори спокойно. – Вие се стараете да се приравните с местните животни и да въдворявате справедливост в техния свят от позиция на силата.

– Не в техния свят! В нашия свят! Този свят никога вече няма да бъде такъв, какъвто е бил до идването на човека. Ние трябва да го направим удобен и безопасен.

Павлиш погледна Таня и Джим. На коя страна бяха?

– Лескин, с това няма да постигнеш нищо – каза Джим.

Астрономът пусна пистолета. У всички остана тягостно чувство от ненужната кавга. За да промени настроението, Татяна каза:

– Ще вземем ли едно яйце? Най-голямото в цялата вселена. Музеите няма да ни простят, ако не направим това.

– Може би по-добре ще бъде да го вземем следващия път? – запита Павлиш, без да спори.

Всъдеходът тръгна към дървото. Павлиш погледна към Лескин. Той седеше спокойно, но избягваше погледа на доктора. Като се показва от люка, Павлиш погледна нагоре. Нямаше никой.

– Не се безпокойте – каза Лескин, – ако стане нужда, ще ви прикрия.

Павлиш скочи на отъпканата земя. Лескин излезе втори и се спря опрял гръб на всъдехода. Изглеждаше спокоен, но Павлиш имаше предчувствие, че чака и най-малкия повод, за да започне да стреля.

„Ей сега ще си отидем – помисли си той.“ Вдигна едно от яйцата. Беше тежко и хлъзгаво. Подаде го на Джим.

– Вижте, вижте, какво мъниче! – Татяна се бе подала до кръста през горния люк. По площадката към въдехода бавно тепкаше малко мармотче. Издуло хоботче и разкрачило крачета, то изразяваше самото любопитство.

– Да вземем и него! – извика Татяна.

Павлиш посегна към мармотчето и запря...

След мармотчето към дървото спокойно се мъкнеше сив дракон. Той лениво местеше лапите си, а крилете му се влачеха по земята. Отстрани изглеждаше на мъдрец, който размишлява за тленността на живота. Тук драконът бе господар и той отлично знаеше това. Равнодушно погледна към въдехода.

– В колата! – извика Павлиш на Лескин, предполагайки, че той е зад гърба му. Подхванал мармота като дете, заплашено от зло куче, той хукна към въдехода и пропусна мига, когато Лескин започна да стреля в муцуната на приближаващия дракон.

Стана така, че в решаващия миг нямаше кой да спре Лескин. Павлиш се хвърли към колата с мармотчето в ръце и го подаде на Татяна, която не беше успяла да се скрие, Джим бе във въдехода и наместваше яйцето на дракона, за да не се смачка; следващата минута бе съставена от по-къси или по-дълги отрязъци, без да са свързани помежду си.

Павлиш потъна в люка и се плъзна към лостове на въдехода – ръцете на Татяна бяха заети, тя държеше мармотчето... С края на очите си той успя да забележи, как раненият дракон спря, приседна на опашката си, разтвори жълтата си паст и напрегна крила... А

Лескин продължаваше настървено да стреля в него и да се приближава... но отгоре като камък се стрелкаше друг дракон...

Павлиш изви рязко колата, за да прегради пътя на дракона към Лескин и пред него като в несполучлив любителски филм се мяркаха облаци, стъблото на дървото, черните крила, сгромолясващата се на една страна земя... Само да не затисне Лескин... Викове, грохот... Като удари Павлиш по рамото, през страничния люк изскочи Джим... Татяна му помогна да набута вътре тялото на астронома, а ноктите на дракона забарабаниха по бронята на въсхода...

После настъпи тишина...

– Аз бях длъжен – с твърд и спокоен глас внезапно каза Лескин – да защита Павлиш... Аз исках... – и гласът му секна.

Павлиш с мъка пусна лостовите за управление. Пръстите му сякаш се бяха врязали в метала. Лескин лежеше на пода на кабината. Татяна разряза окървавения комбинезон. Мармотчето се сви на топка в ъгъла и затвори очи.

21.

Да извикат спасителния катер не можеха – нямаше къде да кацне. Да пренесат Лескин до станцията с въсхода бе опасно. Беше загубил много кръв. Доколкото можа, Павлиш го превърза и му даде обезболяващи таблетки.

– Нека се спуснем към реката – каза той: вече нямаше кой да оспорва неговата власт. Джим седна на мястото на шофьора. Павлиш и Таня подкрепяха Лескин и го пазеха да не се удари. Джим караше внимателно, но въпреки това въсходът подскачаше. Може би бе по-добре, че Лескин бе в безсъзнание.

Като слязоха до реката, навлязоха във водата и около четири километра плуваха надолу по течението. До ниския полегат бряг, на сто метра от който започваше рядка ниска гора, Павлиш помоли Джим да изкара въдехода на брега и да спре до първите дървета. Изнесоха Лескин на тревата. Докторът и Таня останаха при него, а Джим трябваше да изтърчи с колата за лекарства и за спасителната капсула, в която без всякакъв риск можеха да пренесат болния до станцията.

– Опасно е все пак – каза Джим, като влизаше във въдехода. – Ами ако долетят?

– Не се безпокой – отвърна Павлиш. – Драконите няма да дойдат.

– Сигурен ли си, докторе?

Павлиш и Татяна гледаха как въдеходът пресече реката и като се промъкваше през храсталаците, се изкачи по склона. Изчезна, но известно време до тях достигаше пращенето на клонките и рева на моторите. После стана тихо. От време на време Лескин изстенваше. Денят бе облачен и сух.

– Не му се сърди, Слава, – каза Таня. Тя седеше до Павлиш, обхванала с ръце коленете си. Павлиш вдигна ръката на Лескин и провери пулса. – Той мисли, че те е защищавал.

– Не се сърдя.

– Яйцето на дракона се счупи.

– Не съм и забелязал. А мармотчето живо ли е?

– Остана в кабината. И не знае, че всичко стана заради него.

Вятърът духна през реката и надипли водата.

– Таня, знаеш ли, че може би скоро нашата станция ще бъде преместена тук?

– На брега? Хубаво би било – Таня съвсем не се учуди.

– Харесва ли ти тук?

– Водата е до нас, ще можем да се къпем. Лятно време ще е горещо. А защо?

– Ще ти разкажа една малка криминална история. Нали всяка такава история трябва да завършва с монолог на детектива, който признава заблудите си и споделя прозренията си, които водят до извода кой е сипал отрова в любимата чаша на старата графиня.

– Разказвай, детективе – каза Таня. Тя бе уморена, безпокоеше се за Лескин и поддържаше играта без обичайния за нея ентузиазъм.

– Какво намерих, когато пристигнах в станцията? – продължи Павлиш. – Дракони, които нападаха хората. И изтормозена до краен предел експедиция.

– Това е преувеличено.

– Разбира се. Нали цялата литература се гради върху преувеличенията. А какви версии съществуваха? Че на планетата живеят троглодити и драконите са ни сметнали за тях. Едва ли. Равнището на еволюцията е съвсем друго. Втората версия е твоята: тук някога са идвали пришелци и са разсърдили драконите, които имат добра памет.

– Това е празна работа, а не версия.

– Тази версия не е по-лоша от всяка друга. В края на краищата всичко се свежда до двата варианта: или ние сме попречили на драконите, или те ни вземат за някой друг. На мен ми провървя. В деня, когато пристигнах, вие хванахте дракон. Аз го изследвах. И какво се установи? Метаболизмът на драконите не им позволява да

се хранят с хората. Нещо повече, научавам, че комарите, които нападат стръвно хората, също не могат да пият нашата кръв. Те загиват от нея. И главното е, че и едните, и другите вилнеят само в района на нашия хълм. В гората вече ги няма.

– И тогава се появи нова версия – каза Татяна.

– Разбира се. Да я наречем версията на трагичната грешка. Без да забележим ние сме заели техния дом. Комарите се привличат от топлината – от топлината на мармотите. Откъде да знаят, че не е тази топлина. А драконите ни вземат за други, за своята обичайна плячка.

Защо когато драконът искаше да те хване, сви ноктите си на един метър височина от земята? Когато направих опита с пълзенето, драконът също не улучи, като сви ноктите си на метър от земята. И защо те нападат светли цветове?

– Инстинктът им ги подвежда. Те са свикнали да ловуват именно така.

– Но на нашия хълм мармоти няма!

– Точно това ни объркваше. Иначе лесно бихме се досетили каква е работата. И именно това ни е заставило да заемем мястото на мармотите в дажбата на комарите.

– А къде са... – започна Таня, но Павлиш я прекъсна:

– Следователно съществува екологична ниша. Всеки хълм представлява устойчиво съобщество. Комарите живеят в дупките на мармотите и смучат кръвта им. Най-вероятно самите те са необходими на мармотите. Може би те се хранят с личинките им. Мармотите се хранят и с мравки и също контролират числеността им... Драконите съседствуват също не без полза в това съобщество.

Но строго следят тяхната територия да е неприкосновена. И изяждат слабите и мудните.

– А аз седях на покрива – си спомни Татяна.

– Нашествието на размножилите се свръх мярката мравки стана за мен последния щрих в картината на този свят – продължи Павлиш. – Добре, да вървим нататък. Какво се получава? Ние идваме и се установяваме на хълма. В периода на проливните дъждове, когато животът на планетата замира. Започваме да строим, затрупваме дупките и без да ги забележим мармотите загиват или избягват в гората. Там липсва тяхната обичайна храна и те постепенно измират. Помниш ли мармота, който ти донесе в станцията? Той бе болен и полумъртъв. В процеса на еволюцията комарите са свикнали да се задоволяват със „своите“ мармоти. Да отлетят те не могат. Мармоти няма, те летят към топлината, хапят ни и умират. А драконите се лишават от родните си гнезда. Те биха сменили хълма, но на всеки хълм най-вероятно господствуват отделни родове и другите драконови родове не биха допуснали на своите хълмове чужденци...

– Ами ако и тук стане нещо подобно? – Татяна се обърна и се вслуша в звуците, които идваха от гората.

– Всичко зависи от нас. Преди да се преселим, трябва добре да поразгледаме дали не пречим някому.

– Съгласна съм – каза Татяна. – Тук ми харесва.

22.

Десет седмици след като Павлиш смени доктор Стрешний, „Сегежа“ влезе в орбита. Тя трябваше да пусне свой катер с багаж за станцията. Нина и Павлиш тръгнаха към площадката за кацане

пеш, защото Татьяна-малката и Джим поправяха всъдехода – безотказната машина обяви стачка точно тогава, когато трябваше да покажат на гостите, че са пристигнали на образцова станция.

Скриха се от палецото слънце под навеса, до станционния спасителен катер. По хлъзгавата блестяща броня на катера шестуваше дълга верига от оранжеви паяци. Отпред пълзеше най-големият, командирът и след него идваха останалите, наредени по големина. Паяците не можеха да се задържат върху метала и понякога някой от тях звучно тупваше върху пластмасовия под, а останалите веднага попълваха строя.

– Намерили са гнездо – каза Павлиш.

Паяците обичат птичите яйца и винаги сновяха край тях.

– Крадци – каза Нина. – И както се случва винаги – страхливи.

Тя захлупи с длан един паяк-разузнавач, който бягаше пред строя. Той веднага се престори на умрял. Нина го захвърли в храстите. Другите паяци затърчаха, разтуриха строя и не знаеха къде да вървят.

– Нека се посуетят. Може би папагалът ще успее да скрие другаде яйцата си.

Цицерон, който не изоставаше от Нина, реши, че тя е хвърлила паяка, за да ѝ го донесе обратно, и забърза към храста.

– Не се отдалечавай! – извика му Нина.

От клонката се спусна едър папагал. Той огледа блестящото копче върху мундира на Павлиш и реши да го вземе за спомен. Павлиш махна с ръка:

– По-добре скрий както трябва яйцата си. Не виждаш ли, че паяците идват?

– Искат ли ти се да отлетиш? – запита Нина.

– Не.

– И на мен не ми се иска. Още повече, че тук ще има още дълго време какво да се прави. Може би ще останеш?

– Нали Стрешний се връща?

– Ще се разберете.

– Знаеш, че ще отлетя.

Папагалът се приближи отново, като се целеше в копчето.

– Постепенно свикваме и заживяваме дружно.

– Благодаря. И да ме нямаше, резултатът би бил същия.

– Не зная. Винаги има опасност от ескалация на враждата. И с всяка крачка става все по-мъчно да се обърнеш назад и да намериш първата грешка. Та нали можеше да евакуират станцията и да затворят планетата за изследване, докато се намерят „действени методи за борба с враждебната фауна“.

Зад завоя се показва издрасканото чело на всъдехода. Колата спря до хангара. Таня скочи от люка. След нея се изтърси Наполеон.

– Нина, – каза Татяна – ние поръчахме открити колички. Дали са ги донесли?

– Сега ще разбереш. Потърпи малко. Наполеон, къде отиваш?

Татяна настигна Наполеон, щипна го по белия хобот, а той се обиди и седна върху изсъхналата трева.

Като блестеше на слънцето, катерът от „Сегежа“ се спущаше бавно на поляната. Изплашеният Цицерон изскочи от храстите и тикна муцунката си в корема на Нина. Той бе забравил за паяка и го стискаше в лапичката си като бонбон.

Люкът на катера се отметна и към земята се проточи наклонената рама. Присвил очи от яркото слънце, се появи Глеб Бауер. Той забеляза Павлиш и извика:

– Слава, загорял си като на курорт!

Доктор Стрешний, който се показва след Бауер, веднага погледна към небето. Нина каза:

– Това не се забравя лесно.

Мармотът Цицерон доби смелост и тръгна през поляната към Глеб, протягайки лапа, сякаш просеше. Бяха го разгледали страшно.

– Таня, грижи се за мармотите – каза Павлиш. – Клеопатра скоро ще има потомство.

– Не се измъчвай Слава, – каза Нина. – Ти просто не можеш да си представиш как ще живееш без своята Клеопатра.

Глеб изпадна в умиление, като гледаше Цицерон.

– Какво е това чудо! Как се казваш, пингвинчо?

Цицерон разбра, че се обръщат към него и наведе глава встрани, обмисляйки какво да измъкне от непознатия човек.

– Това са мармоти, нали? – запита Стрешний, като се ръкува. – Не успях да ги разгледам отблизо.

– Не бива да просяш – каза Нина на Цицерон. – Ще дойде драконът и ще те вземе.

Наполеон скочи и заситни към хората, той приличаше на алчния златотърсач, закъснял при подялбата на златните мини в Клондайк.

Високо – високо в ослепителното слънчево небе кръжеше дракон, без да обръща никакво внимание на хората и мармотите.



Етаоин Шрдлу

Научно-фантастичен разказ

Ф. Браун

Поначало тази работа с линотипа на Ронсон изглеждаше доста забавна. Но дълго преди края й нещата се обърнаха с главата надолу. И макар че Ронсон спечели много от тази сделка, ако знаех какво ще стане, никога не бих изпратил при него човечето с израстъка на челото. Баснословните печалби на Ронсон му излязоха твърде солени.

– Мистър Уолтър Меролд? – попита човечето с израстъка на челото. То се появи в бюрото на хотела, в който живея, и аз наредих да го изпратят в моята стая.

Казах му, че съм същия и то започна:

– Приятно ми е да се запозная с Вас, мистър Меролд. Наричам се...

Не запомних казаното име. Макар че обикновено добре помня имена.

Отвърнах му, че съм щастлив да се срещна с него и го попитах за целта на посещението му. То започна да излага молбата си, но аз много скоро го прекъснах.

– Заблудили са Ви – казах му. – Наистина, на времето бях специалист-печатар, но отдавна вече не работя. И изобщо, известно ли Ви е, че изготвянето на нестандартни матрици за линотипна машина струва страшно скъпо? Ако Ви е толкова нужно да отпечатате само една страница от Вашите завъртулки, по-добре ще

бъде да напишете тази страница на ръка и после да направите цинкова фоторепродукция.

– Та тъкмо това не е изгодно за мен, мистър Меролд. В никакъв случай! Всичко трябва да се пази в пълна тайна. Лицата, които представлявам... Но да не говорим за тях. За да бъде изготвена фоторепродукция, ще трябва да я покажа на чужди хора, нещо, което нямам право да направя.

Луд човек, помислих си и се вгледах по-внимателно в него.

Не приличаше на луд. Правеше впечатление на съвсем обикновен човек, макар че се усещаше нещо чуждестранно, бих казал азиатско, независимо че бе блондин с бяла кожа. По средата на челото си имаше израстък. Такива израстъци съм виждал по статуи на Буда; жителите на Изтока ги наричат израстъци на мъдростта.

Вдигнах рамене.

– Но кой тогава ще може да Ви изготви матрици с тези ваши завъртулки, без да види самите завъртулки? Пък и този, който ще работи на машината, също ще ги види...

– О, не, аз ще направя всичко сам – каза човечето. (Впоследствие с Ронсон го нарекохме ЧСИ – съкратено от „човечето с израстъка“, тъй като и Ронсон не бе запомнил истинското му име; но аз избързвам.) – Разбира се, гравьорът ще ги види, само като отделни букви, а това няма значение. Текстът на линотипа ще набера аз. Някой ще ми покаже как става, нали имам да набера само една страница, някакви си двайсетина реда, не повече. Пък и не е задължително текстът да се отпечата тук. Необходим ми е само наборът. И няма никакво значение колко скъпо ще излезе.

– Добре – отвърнах аз. – Ще Ви изпратя при гравьорите в Мергантейлер. Те ще ви направят матрици. После, щом толкова Ви е нужен линотип, срещнете се с Джордж Ронсон. Два пъти в седмицата той издава нашето месечно вестниче. На изгодна цена той ще Ви отстъпи дюкянчето си за толкова време, колкото ще Ви бъде нужно да наберете вашия текст.

Така и стана. След две седмици, във вторник сутринта, отидохме с Джордж Ронсон за риба, ЧСИ с помощта на ужасни на вид матрици, които току-що бе получил със самолет от Мергантейлер, започна да набира на линотипа на Ронсон своя текст. Предната вечер Джордж бе показал на човечето как да работи на линотипа.

Хванахме по една дузина риби и помня, че Ронсон, хилейки се самодоволно, каза, че е уловил още една риба – за да работи една сутрин в печатницата, ЧСИ му бе заплатил петдесет долара.

Когато се върнахме, всичко бе наред, ако не смятаме това, че Джордж трябваше да изгребе от казанчето с метала всичката мед, тъй като ЧСИ бе разбил на парчета новите медни матрици, когато си бе свършил работата, и без да знае, че това е недопустимо, бе смесил печатарската сплав с медта.

Следващия път се срещнах с Джордж след като прочетох съботното издание на неговото вестниче. И веднага започнах да го сапунивам.

– Как не те е срам! – му казах. – Отдавна мина модата на съзнателно правените грешки и на използването на диалектизми! Това не се среща вече даже и в провинциалните вестници! Що за просташина да публикуваш писма от съседни градове в същия вид, в който те идват? И защо? За по-голяма достоверност ли?

Роносон ме изглежда някак странно и измънка:

– Ами... да.

– Какво да? – напирях аз. – Искаш да кажеш, че следваш остарялата мода или ги правиш за по-голяма...

– Да вървим, ще ти покажа нещо – каза той.

– Какво именно?

– Това, което искам да ти покажа – каза Ронсон неясно. – Ти нали още не си забравил да набиращ?

– Разбира се. И какво общо има това с твоята история?

– Тогава да вървим – строго каза Ронсон. – Ти си опитен линотипер, а пък и сам ме набута в това.

– В какво?

– В това самото – отвърна той и повече не каза и дума, докато не влязохме в канцеларията му. Като потършува из чекмеджетата на бюрото, той извади лист хартия и ми я подаде.

Физиономията му бе някак тъжна.

– Уолтър – каза той. – Може би съм луд, но искам да изясня така ли е. Разбирам, че да издаваш двадесет и две години местния вестник, да правиш всичко със собствените си ръце и да се мъчиш да угодиш и на нашите, и на вашите, е достатъчно, за да си загубиш акъла. Но аз искам да знам това със сигурност.

Погледнах го, после погледнах листа, който ми бе подал. Бе съвсем обикновено „писмо-дописка“ и по почерка веднага познах ръката на Хенк Рог, търговец на дребна железария от Хейлз-Корнерзе, откъдето изпращаше съобщения на местни теми. Забелязах обичайните за Хенк правописни грешки, но самото съобщение не бе ново за мен. То гласеше: „Свадбата на Х. М.

Клефлин и мис Марджори Бьорк се състоя вчера вечерта в дома на годеницата. Друшките бяха...”

Погледнах Джордж, без да разбирам какво иска от мен.

– Е, и какво? Това беше преди два дена и аз самият бях на тази сватба. Няма нищо особено...

– Виж какво, Уолтър, – каза той. – Набери този текст. Иди там, седни пред линотипа и набери тази бележка. Тя е само десет-дванадесет реда.

– Добре, но ми кажи защо?

– После... Най-напред набери бележката, Уолтър. После ще ти кажа защо!

Отидох в печатницата, седнах пред линотипа и набрах два пробни реда, за да свикна с клавиатурата, а после поставих писмото върху статива и започнах работа.

– Джордж, нали Марджери пише името си с „е“, а не с „о“?

– Да, така е – отвърна ми Джордж с някакъв странен глас.

Набрах бележката до края, погледнах Джордж и го попитах:

– И какво има по-нататък?

Той се приближи, взе блокчето с редовете и прочете обърнатия текст, така, както печатарите четат набор. После въздъхна и каза:

– Значи вината не е в мен. Виж, Уолтър.

Подаде ми набора и аз също го прочетох. По-точно започнах да го чета:

„Свадбата на Х. М. Клефлин и мис Марджори Бьорк се състоя вчера вечерта в дома на годеницата. Друшките бяха....”

Ухилих се самодоволно.

– Слава богу, че вече не е нужно да си изкарвам с това хляба. Пръстите не ме слушат: в първите пет реда съм направил три грешки. Но какво има? Можеш ли да кажеш защо ме накара да набирам тези глупости?

Джордж отвърна:

– Уолтър, моля те, набери писмото още веднъж. Аз ... Иска ми се ти самия да разбереш каква е работата.

Погледнах го. Видя ми се толкова сериозен и загрижен, че не почнах да споря, ами се обърнах към клавиатурата и напечатах: „Сватбата“, после вдигнах очи към компаса и прочетох на падналите матрици: „Свадбата“...

Линотипът има едно предимство, за което вие, ако не сте печатар, може и да не знаете. Винаги можете да поправите грешката в реда, ако я забележите, преди да сте натиснали лоста, с който матричният ред се изпраща за отливане. Вие просто сваляте нужната ви матрица и ръчно я поставяте на мястото ѝ.

И така, аз ударих клавиша „т“, за да получа матрицата „т“ и да поправа грешката в думата „сватба“... Но нищо не излезе. Лостчето на клавиша се придвижи нормално, чу се обикновеното изщракване, но матрицата „т“ не падна. Погледнах в магазина, за да проверя дали не се е обърнал, но там всичко бе наред.

– Заяде – казах гласно аз.

За да се убедя окончателно, натиснах продължително клавиша „т“, и се вслушах в звучните прищраквания. Но матрицата „т“ не паднаше и аз протегнах ръка...

– Остави, Уолтър – каза Джордж Ронсон спокойно. – Завърши реда и продължавай по-нататък.

Седнах отново и реших да го позабавлявам още. Така по-лесно ще мога да разбере накъде бие, отколкото ако почна да споря с него. Завърших първия ред, почнах втория и стигнах до думата „Марджери“. Натиснах клавиша „М“, после „а“, „р“, „д“, „ж“, „е“... И случайно погледнах към компаса. Там прочетох: „Марджо“...

– Дявол да го вземе – измърморих и отново натиснах клавиша „е“, за да заменя матрицата „о“ с „е“, но не се получи нищо. Натисках клавиша „е“, а матрица не падаше.

– По дяволите – повторих аз и станах, за да огледам изтласквача.

– Това е, Уолтър! – каза Джордж. В гласа му можеше да се открие и нещо подобно на тържество – над мен, както предполагам, и известен страх, и явно объркване, и оттенък на покорност към съдбата. – Разбираш ли вече каква е работата? Той следва точно оригинала.

– Той... какво?

– Затова исках и ти самия да опиташ, Уолтър – продължи Ронсон.

– Просто исках да се убедя, че за всичко е крив линотипът, а не аз. Виж: в писмото върху статива вместо „сватба“ е написано „сватба“ и вместо „Марджери“ – „Марджори“... и каквито и клавиши да натискаш, падат точно тези матрици.

– Глупости! – отвърнах аз. – Ти, Джордж, си просто пиян.

– Можеш да ме ми вярваш – възрази той. – Опитай да набереш тези редове правилно. Поправи грешката в четвъртия ред, там където е написано „Друшки“.

Погледнах да видя с коя дума започва четвъртия ред и почнах да намирам. Набрах „д“, после „р“, „у“ и спрях. Бавно и внимателно, без да отмествам поглед от клавиатурата, поставих показалеца си

върху клавиша „ж“ и натиснах. Чух как матрицата премина с щракане през изтласквача и видях как падна в компаса. Знаех добре, че натискам нужния клавиш но... Вие вече се досещате, нали? Падна матрицата „ш“.

– Не вярвам – казах аз.

Джордж Ронсон ме погледна тревожно и се усмихна пресилено.

– И аз също – каза той. – Слушай, Уолтър, ще отида да се разходя. Подлудявам. Не мога да остана тук повече дори и минута. А ти карай нататък и се помъчи да се убедиш сам. Машината е на твое разположение.

Проследих го с поглед, докато не си отиде. После с някакво странно чувство отново се обърнах към линотипа. Измина доста време, докато повярвах, но трябваше да повярвам.

Каквито и клавиши да натисках, проклетата машина следваше точно ръкописа с всичките му грешки.

Реших да докарам работата до край. Набрах първите две думи, а после прокарах пръсти по клавишите отгоре надолу, както обикновено се прави, когато се запълва празен ред: ЕТАОИН ШРДЛУ ЕТАОИН ШРДЛУ ЕТАОИН ШРДЛУ – без да гледам към компаса. Повдигнах лоста за отливане, хванах горещия още ред, който ножовете изтласкаха от формата, и прочетох: „Свадбата на Х. М. Клефлин и мис Марджори...“

По челото ми изби пот. Изтрих го, изключих линотипа и тръгнах да търся Джордж Ронсон. Не се наложи дълго да го диря, защото се оказа именно там, където предполагах. Аз също си поръчах нещо за пиене.

Още щом влязох в бара, той ме погледна в очите и, разбира се, не се наложи пита какво е станало.

Чукнахме се и пресушихме чашите си, без да си кажем нищо. После го попитах:

– Разбираш ли, каква е работата?

Той кимна.

– Чакай, замълчи – казах аз. – Почакай да обърна още една и тогава ще те изслушам... може би. – Извисих глас и казах. – Хей, Джо! Постави тази бутилка пред нас.

Джо донесе бутилката и аз бързо си налях. После затворих очи и казах:

– Чудесно. Почвай сега, Джордж.

– Помниш ли онова момче, което си поръча специални матрици и взе под наем моя линотип, за да набере нещо секретно? Не си спомням името му... Как се казваше?

Помъчих се да си спомня, но не успях. Изпих още една и предложих:

– Да го наречем ЧСИ.

Джордж поиска да узнае какво означава това и аз му обясних; той отново напълни чашата си и каза:

– Получих писмо от него.

– Много мило – казах и веднага попитах:– В тебе ли е?

– Не. Не го запазих.

– А не помниш ли какво пишеше?

– Само отчасти, Уолтър. Не го прочетох вми... внимателно. Знаеш ли, стори ми се, че това момче е малко... Аз го хвърлих.

Джордж млъкна и пресуши още една чаша. В края на краищата ми омръзна да чакам и го запитам:

– Е?

– Какво – е?

– Писмото. Какво пишеше на местата, които ти помниш?

– А, това ли... – каза Джордж. – Да. Нещо по повод на лило... линло... е, ти знаеш какво имам предвид.

Бутилката пред нас сигурно вече не бе същата като в началото, защото тази беше пълна до двете трети, а онази бе пълна само до едната трета. Взех я и я надигнах.

– И кво казва то за него?

– Кой?

– ЧИ... СЧ... Е, момчето, което е писало писмото.

– Кво писмо? – запитва Джордж.

* * *

Събудих се на следния ден около обяд. Чувствувах се ужасно. Нужни ми бяха цели два часа, докато се изкъпя, избърсна, дойда на себе си и изляза от къщи, но когато най-после тръгнах, отидох направо в печатницата на Джордж.

Той работеше на печатарската машина и изглеждаше също като мен зле. Взех един екземпляр от вестника направо от машината и му хвърлих един поглед. Джордж издава вестника си на четири страници и двете вътрешни страници са истинска мешаница, но първата и четвъртата са посветени на местните новини.

Прочетох няколко съобщения, включително и това, с което се известяваше за „свадбата на Х. М. Клефлин и мис Марджори“, погледнах към замрелия в ъгъла линотип, после се обърнах към

Джордж и отново погледнах неподвижната грамада от чугун и стомана.

За да надвия грохота на печатарската машина, трябваше да викам:

– Слушай, Джордж... Аз за линотипа... – Не ми се искаше да говоря високо за нещо, което е направо глупост, затова се реших на компромис. – Поправи ли го?

Той поклати глава и изключи печатарската машина.

– Ред – каза Джордж. – Сега трябва да се сложи само ред.

– Дявол ги взел вестниците ти – казах аз. – Искам да знам как изобщо се изхитри днес да допечаташ всичко. Нали вчера бях тук и видях, че ти беше готова само половината от набора, после се натряскахме... не разбирам кога си успял да набереш и втората половина.

Джордж се ухили глупаво.

– Много просто – отвърна ми той. – Можеш и сам да опиташ. Пиян ли си или си трезвен – всичко, което се иска от теб е да седнеш пред машината, да поставиш ръкописа на статива, да почукаш по клавишите както ти падне и наборът е готов. Да, с всички грешки..., но сега аз ще поправам грешките в ръкописите, преди да ги набирам. Вчера бях много пиян и машината набра ръкописите такива, каквито си бяха. Уолтър, тази машина започва да ми харесва. За пръв път през тази година отпечатах вестника навреме.

– А-ха, – казах аз. – Но...

– Какво – но?

– Но... – Все ми се щеше да му кажа, че и досега не вярван на нищо от това, само че езикът ми не се обръщаше. Кой каквото иска да казва, но вчера, когато се занимавах с машината, бях съвсем трезвен.

Приближих се до нея и отново я огледах. Беше най-обикновен едномагазинен линотип. Знаех наизуст всичките му винтчета.

– Джордж, – обърнах се неуверено към Ронсон. – Имам чувството, сякаш тази проклета машина ме гледа. Ти нямаш ли същото чувство?

Той кимна. Обърнах се и отново погледнах линотипа. Този път нямаше никакво съмнение. Затворих очи – странното усещане се усили. Нали ви се е случвало да усещате върху себе си нечий поглед? Същото беше и с мен, но още по-силно. Не бих казал, че погледът бе враждебен. Не, по-скоро бе някак безличен и равнодушен. И този поглед ме изплаши страшно.

– Джордж, – обърнах се аз. – Хайде да се махаме от тук.

– Защо?

– Искам да поговоря с теб. А не ми се иска да приказвам тук.

Той ме погледна, после обгърна с очи купчината вестници, които сгъваше ръчно.

– Не се страхувай, Уолтър – каза Джордж спокойно. – Тя няма да ни закачи. Тя не ни е враг.

– Ама ти... – Искях да му кажа „си подлудял“, но щом е подлудял той, то и аз самият съм луд и затова замълчах. Помислих малко и казах: – Джордж, вчера ти започна да ми разказваш за писмото на... на ЧСИ. Какво пишеше в него?

– Ти това ли искаше да ме питаш? Виж, Уолтър, първо, трябва да ми обещаеш нещо. Кажи, че ще запазиш всичко в най-голяма тайна. Че нито една жива душа...

– Нито една жива душа – отвърнах бързо аз. – Не желая да попадам в лудницата. Не съм толкова глупав. Нима смяташ, че биха могли да ми повярват? И аз самият не бих повярвал, ако не... И какво пишеше в писмото?

– Обещавах ли?

– Разбира се.

– Добре – каза Джордж. – Май вече ти казах, че писмото беше доста объркано, а и аз съм запомнил много малко от него. Там пишеше, че той е използвал линотипа ми, за да набере... някаква метафизична формула. Да набере, значи тази формула и да я вземе със себе си.

– И къде да я занесе?

– Къде? Пишеше... В същност той не бе написал къде. Просто там, където се връща, разбираш ли? Но той беше написал, че тази формула може по някакъв начин да въздействува на машината и ако това стане, ще съжالياва много, но няма да може нищо да измени. Той не знаел нищо определено още, защото това въздействие не се проявявало веднага.

– Какво въздействие?

– Разбираш ли, – каза Джордж. – За мен това бяха само куп надути думи, на всичко отгоре и безсмислени. – Той гледаше надолу, към вестниците, които продължаваше да сгъва. – Честна дума, всичко това ми се стори абсолютна глупост и аз хвърлих писмото. Но сега, след като това се случи... Например запомнил

съм думата „псевдоживот“. Според мен това е била инструкцията как да се надарят с псевдоживот неодушевени предмети. Той пишеше, че ще я използват за своите... за своите работи.

– Те? Кои те?

– Не пишеше.

Напълних лулата си и замислено започнах да я разпалвам.

– Джордж, – казах аз след дълго мълчание. – Натроши я и я прати по дяволите. Ронсон ме загледа с широко отворени очи.

– Да я натроша? Уолтър, ти си луд! Да убия кокошката, която снася златни яйца? Та тази машина е цяло състояние! Ти знаеш ли за колко време набрах този брой на вестника и при това пийнал? Само за около един час! Затова днес успях навреме да отпечатам броя...

Погледнах го подозрително.

– Остави – казах. Одушевен или неодушевен самият линотип е така устроен, че той може да набира само шест реда в минута. И не повече, освен ако нещо си бутнал в него. Е, да кажем десет реда, ако се затегне цилиндъра. Искаш да кажеш, че си затегнал цилиндъра?

– Нищо не съм затягал – отговори Джордж. – Тази машина работи сама толкова бързо, че не успяваш да се обърнеш! Виж формата, Уолтър, ливната форма. На тази, която е в работна позиция.

Приближих неохотно до линотипа. Моторът бръмчеше спокойно и аз отново бях готов да се закълна, че проклетото нещо ме разглежда. Овладях се, хванах лостовете, отворих капака и погледнах формодържача. Веднага разбрах какво има пред вид Джордж: ливната форма имаше ясно син цвят. Това не беше

синкавия цвят на стоманата, а ажурна синева, която никога не бях виждал при металите. Другите три форми също блестяха с този цвят.

Затворих капака и погледнах Джордж. Той каза:

– И аз нищо не разбирам. Зная само, че това се случи, когато формата се прегря. Мисля, че е нещо, свързано с термообработката. Сега машината просто отлива по сто реда в минута без да спира и...

– Чака, чакай – спрях го аз. – Посмали малко! При такава скорост ти не би успял да й подаваш метал...

Джордж се усмихна. С изплашена, но тържествуваща усмивка.

– Виж тук, Уолтър. Аз поставих към казанчето зареждаща фуния. Нямах друг изход. Оловната сплав ми се свърши след десет минути. Сега аз просто пъхам във фунията старите набори и метални изрезки.

Поклатих глава.

– Ти си луд! Как можеш да пъхаш в казанчето непромити набори и изрезки? Ще трябва да стържеш шлаката много по-често, отколкото да слагаш метал. Шлаката ще задръсти буталото и...

– Уолтър, – каза ми той тихо, дори много тихо. – Няма никаква шлака.

Гледах го с тъп и невиждащ поглед и той сигурно е решил, че е казал повече, отколкото е мислил да каже, защото изведнъж грабна купчината сгънати вестници, помъкна ги към канцеларията и каза:

– Довиждане, Уолтър. Аз трябва да отнеса това...

* * *

Обстоятелството, че на няколкостотин мили от нас моята снаха заболя тежко от възпаление на белите дробове няма нищо общо с историята с линотипа на Ронсон, но заради тази болест трябваше да замина за три седмици. Точно толкова време не бях виждал и моя приятел Джордж.

На третата седмица получих две отчаяни телеграми от него; от тях можеше да се разбере само, че ме моли да се върна незабавно. Втората телеграма завършваше със следните думи: БЪРЗАЙ ТЧК НЕ ЖАЛИ ПАРИТЕ ТЧК ЛЕТИ СЪС САМОЛЕТ ТЧК.

Заедно с телеграмата ми бе превел и сто долара. Замислих се. „Не жали парите“ – странна фраза за издател на провинциално вестниче. А и откакто се запознах с Джордж – беше преди много години – нито веднъж не съм виждал да има на ръка сто долара на цяло.

Но преди всичко семейството, и аз му телеграфирах, че ще се върна след като Ела бъде вън от всяка опасност и нито минута по-рано и че не може да става и дума за пестене на пари, тъй като билетът за самолета струва само десетина долара; такъв разход аз мога спокойно да си позволя.

След два дена кризата мина и аз му телеграфирах, че излитам. Посрещна ме на летището.

Изглеждаше остарял и страшно съсипан; очите му бяха зачервени, сякаш не бе спал няколко нощи. Носеше новичък костюм и бе дошъл с нова новеничка кола, безшумният ход на която навеждаше на мисълта за баснословната сума, за която е купена.

Джордж каза:

– Слава богу, че се върна, Уолтър... Готов съм да ти платя колкото поискаш за...

– Ей – отвърнах аз. – Понамали газта. Ти бърбориш толкова бързо, че аз нищо не разбирам. Започни от начало и по-спокойно. Какво се е случило?

– Нищо не се е случило. Всичко върви великолепно, Уолтър. Но аз имам толкова много работа, че не успявам да я свърша, разбираш ли? Работя по двадесет часа в денонощието и правя пари толкова бързо, че всеки час, който не работя, губя по петдесет долара и затова не мога да си позволя да почивам за петдесет долара в час, Уолтър, и...

– Чакай, – отвърнах аз. – Защо пък да не можеш да си позволиш да почиваш? Щом изкарваш по петдесет долара в час, уреди си десетчасов работен ден и... Кълна се във всички светии, това ще са петстотин долара на ден! Какво още искаш?

– Да? И да губя останалите седемстотин долара в денонощие? Не, Уолтър, това е прекалено хубаво, за да продължи дълго. Нима не разбираш? Нещо непременно ще се случи, а аз за пръв път в живота си имам възможност да забогатя. Ти трябва да ми помогнеш, а по този начин и самият ще забогатееш! Слушай, на Етаоина ние можем да работим на две смени по дванадесет часа и...

– На какво?

– На Етаоин Шрдлу. Аз така го нарекох, Уолтър. А печатарската машина ще дам под наем, за да оставя цялото си време за набора. Слушай, ние с теб ще работим на две смени, по дванадесет часа, разбираш ли? Само временно, докато забогатеем. Аз... ще ти давам

една четвърт от печалбите, макар че линотипът и печатницата са мои. Това ще са около триста долара на ден, две хиляди и сто долара на седмица! При ценоразписите за набора, които въведох, в моите ръце ще бъдат всички поръчки, които ще можем...

– Още веднъж понамали – казах аз. – На кого си въвел ?
Центервил няма да даде и една част от тези поръчки.

– Не Центервил, Уолтър, Ню Йорк! Аз получавам поръчки от най-големите издатели. От Бергстром например. Ето, „Хейс еид Хейс“ ми прехвърлиха всички свои преиздания и „Уилър Хаус“, и „Уили еид Кларк“. Разбираш ли, аз сключвам договори за цялата работа от началото до края, после заплащам на някого за печата и подвързията, а сам се занимавам само с набора. Изисквам да ми дават абсолютно точни оригинали, оформени най-прецизно. А ако са необходими някакви поправки, давам ги на друг словослагател. Така измамах Етаоин Шрдлу. Е, съгласен ли си?

– Не – отвърнах аз.

Докато Ронсон приказваше, ние излязохме на шосето и когато отхвърлих предложението му, той едва не ни обърна в канавката. Джордж зави встрани, спря колата и изумено се вторачи в мен.

– Защо, Уолтър? Та ти ще получаващ повече от две хиляди на седмицата! Какво искаш още...

– Джордж – започнах аз. – Имам много причини да ти откажа, но главната е, че просто не искам. Аз свърших с работата. Парите ми стигат да живея. Получавам не по триста, а по-скоро по три долара на ден, но какво ще ги правя тези триста долара? Ще погубя здравето си... както ти погубваш своето, като работиш по

дванадесет часа в денонощието и... Накъсо – не. Доволен съм от това, което имам.

– Уолтър, ти се шегуваш! Всеки се стреми да забогатее. И помисли само в колко ще се превърнат двете хиляди седмично за две години! В повече от половин милион долара! Ти имаш двама големи синове, на които съвсем няма да е зле да...

– Благодаря, те и сега живеят добре. Добри момчета са и двамата гледат трезво на нещата. Ако им бях оставил състояние, то би им донесло повече злини, отколкото полза. И в края на краищата с мен светът не свършва, има толкова други хора. Всеки би работил при теб на линотип, който набира с всякаква скорост, точно повтаря оригинала и не прави грешки! Боже мой, човече, има стотици хора, които ще бъдат радостни да работят и за много по-малко от триста долара на ден. За много по-малко. Щом си решил да забогатяваш за сметка на тази чудесия, назначи трима работници, които ще ти работят на смени по осем часа, а за себе си остави само деловите въпроси. А така бързо, бързо ще се погубиш.

Той безпомощно разпери ръце.

– Не мога, Уолтър. Не мога да взема никого друг. Нима не виждаш, че всичко трябва да се пази в тайна? Върху мен веднага ще се нахвърлят профсъюзите... Не, ти си единствения човек, на когото мога да се доверя, защото ти...

– Защото вече знам всичко ли? – Усмихнах се аз. – И ти щеш не щеш трябва да ми се довериш. Не, категорично отказвам. Отдавна вече съм напуснал работата и няма да можеш да ме съблазниш. Ще ти дам един съвет: вземи един чук и натроши на парчета тази... тази чудесия.

– Господи, защо?

– Дявол знае защо! Знам само, че бих направил така, ако бях на твоето място. Първо, готов съм да споря, че ако ти продължаваш да ламтиш и не минеш на нормален работен ден, ще се погубиш. И второ, не е изключено въздействието едва сега да започва. Откъде знаеш какво ще стане по-нататък?

Той въздъхна и аз разбрах, че не е чул и думица от това, което му казах.

– Уолтър – умоляващо каза Джордж. – Ще ти давам по петстотин на ден.

Решително поклатих глава.

Изглежда разбра, че решението ми е окончателно, защото запали мотора и ние потеглихме. Джордж каза:

– Е, щом парите наистина нищо не представляват за теб...

– Честна дума, нищо – уверих го аз. – Разбира се, друго би било, ако няхах никакви средства. Но аз имам постоянен източник на доходи и дори да удесеторя този доход, по-щастлив няма да стана. А пък и когато ми се предлага да работя на... на...

– На Етаоин Шрдлу? Мисля, че в края на краищата ти би свикнал с него. Знаеш ли, Уолтър, кълна се, че тази чудесия се превръща в личност. Искаш ли да се отбием в печатницата?

– О, не сега – отвърнах му. – Трябва да се измия и да се наспя. Но утре непременно ще намина при теб. Впрочем, когато последния път се видяхме, забравих да те попитам за шлагата. Какво имаше пред вид, като ми каза, че не се получава никаква шлага?

(Краят в следващия брой)



Етаоин Шрдлу
Научно-фантастичен разказ

Ф. Браун

Продължение от брой 8

Той не откъсваше поглед от пътя.

– Така ли ти казах? Не си спомням...

– Слушай, Джордж, престани да ме баламосваш. Много добре знаеш, че ти ми каза точно така и сега не се опитвай да се измъкнеш. Какво става с шлаката? Разказвай!

– Виждаш ли... – започна той и млъкна. Дълго време мълча и накрая каза: – Е добре. Какво пък има да крия? От тогава... От тогава аз вече не купувам печатарска сплав. И въпреки това имам с няколко тона повече, отколкото преди, без да смяташ, че изпращам наборите по печатниците. Разбра ли?

– Не. Или ако това не е...

Джордж кимна.

– Уолтър, той се занимава с трансмутация. Научих това на втория ден, когато почна да работи толкова бързо, че свърших целия си материал. Монтирах към металоподавателя фунията и така се разярих, че започнах да пъхам в нея непромитите стари набори. После реших да махна шлага от повърхността на стопилката. Но нямаше никаква шлага. Повърхността на стопилката беше гладка и лъщеше... като твоето голо теме, Уолтър.

– Но – измърморих аз. – Как...

– Не зная, Уолтър. Очевидно някакви химични процеси. Нещо като синя течност. Тя е долу, на дъното на металоподавателя. Видях я веднъж, когато металът бе почти свършил. Тази течност действа като стомашния сок и смела в чиста печатарска сплав всичко, което пъхам във фунията.

Прокарах ръка по челото си и открих, че е мокро. Запитах го със слаб глас:

– Всичко, което ти хвърляш...

– Да, всичко. Когато се свършиха слитките, изрезките, пепелта и хартиените отпадъци, започнах... Добре де, ще видиш каква яма съм изкопал в задния двор.

Няколко минути мълчахме и двамата. Когато автомобилът спря пред вратата на моя хотел, казах:

– Джордж, ако ти все пак малко цениш съветите ми, натроши тази машина на парчета, докато не е късно. Ако успееш, разбира се. Тя е опасна. Тя може...

– Какво може тя?

– Не зная. И именно затова е ужасна.

Той включи мотора, отново го изключи и замислено ме погледна.

– Аз... Може би си прав, Уолтър. Но аз получавам такава печалба... та с новия метал тя стана още по-голяма, отколкото ти бях казал... и аз просто нямам сили да спра. А тя става все по-умна. Аз... аз не съм ти казал, Уолтър, че сега тя сама се почиства. Тя отделя графит.

– Довиждане – казах аз и останах на тротоара, докато колата му не се скри от погледа ми.

Събрах кураж и отидох в печатницата на Ронсон едва следващата вечер. Преди още да отворя вратата, почувствувах, че тук става нещо лошо.

Джордж седеше на бюрото в канцеларията си и бе закрил лицето си с длани. Когато влязох, той вдигна глава и ме загледа с налети с кръв очи.

– Е? – запитах го аз.

– Опитах – отвърна той.

– Да го натрошиш ли?

Джордж кимна.

– Уолтър, ти бе прав. А и аз много протаках и сега така ми се пада. Той е много умен за нас. Виж! – Протегна дясната си ръка и аз видях, че е бинтована. – Той изплю върху мен стопилка.

Подсвирнах тихичко.

– Слушай, Джордж, трябва да го изключим от мрежата...

– Направих го вече – каза той. – Изключих тока отвън за сигурно. Но нищо не излезе. Той започна да генерира ток в себе си.

Пристъпих към вратата, която водеше в печатницата. Страх ме бе дори да погледна там. Като се поколебах, запитах:

– Какво ли ще стане, ако аз...

Джордж кимна с глава.

– Всичко ще е наред, ако не правиш излишни движения, Уолтър. И главното не се доближавай до чука или до нещо подобно, разбра ли?

Реших, че не си струва да отговарям на думите му. По-скоро бих нападнал кобра, въоръжен с четка за зъби. Цялата ми смелост стигна само да откrehна вратата и да надзърна в печатницата.

Това, което видях там, ме накара веднага да се върна обратно в канцеларията. Когато заговорих, гласът ми звучеше някак странно дори за моите собствени уши.

– Джордж, ти ли премести линотипа? Сега той е четири крачки по-близо до...

– Не – отвърна той. – Не съм го местил. Хайде да отидем да пийнем по една, Уолтър.

Поех си дъх.

– Добре – казах му. – Само ми кажи какъв е редът сега при теб. Защо ти не...

– Днес е събота – отвърна Ронсон. Аз... той премина на петдневна четиридесетчасова работна седмица. Вчера сгрехих – започнах да набирам на него книга за работническото законодателство... Разбираш ме нали...

Джордж отвори горното чекмедже на бюрото.

– С една дума, ето ти шпалтите на манифеста, който той набра днес сутринта: иска права. Може би това е на добро; все пак той разреши въпроса с работата, разбираш ли? Четиридесетчасовата седмица означава, че от сега аз ще вземан не толкова много работа, но все пак ще получавам своите петдесет долара на час, без да смятам печалбите от превръщането на пръстта в печатарска сплав; това съвсем не лошо, но...

Взех от ръцете му шпалтите и приближих до прозореца. Текстът започваше с думите: АЗ, ЕТАОИН ШРДЛУ...

– Сам ли е написал това?

Ронсон кимна.

– Джордж – казах аз, – ти предлагаше да идем да пийнем нещо...

Очевидно пийването попрочишти нашите мозъци, защото след петата чаша всичко изглеждаше вече много хубаво. Толкова хубаво, че Джордж беше страшно учуден как не се е сетил по-рано за това. Той обяви, че му е дошло до гуша, че слага край на всичко. Не знам дали манифестът на Етаоин бе угасил алчността му, дали го довърши фактът, че машината се беше преместила сама или имаше и нещо друго, но сега той смяташе, че повече с нищо не ѝ е задължен.

Успях да му втълпя, че от него се иска само да стои по-далеч от машината. Бихме могли да спрем издаването на вестника и да върнем поръчките, за които той бе сключил договори. За някои от тях щеше да плати неустойка, но сега, след периода на невиджданото му забогатяване, той имаше много пари в банката и след като изплатеше всичко, пак щяха да му останат кръгло чисти двадесет хиляди. С тези пари той просто ще започне да издава нов вестник или ще продължи работата със сегашния, но на друго място, като изплаща рентата за предишната печатница, а нека Етаоин Шрдлу се задави от своя презрян метал.

Разбира се, всичко беше много просто. И на ум не ни идваше, че на Етаоин това може да не се хареса или че той може да предприеме нещо. Да, всичко изглеждаше просто и окончателно. И по този случай ние се нарязяхме здравата.

Нарязяхме се здравата и в понеделник през нощта аз все още се намирах в болницата. Бях се пооправил и във вторник се опитах да позвъня на Джордж. Никой не отговори.

В сряда вечерта докторът ми прочете лекция на тема колко мога да пия на моята възраст и заяви, че мога да си отида, но ако отново се натряскам...

Запътих се към Джордж. Вратата ми отвори един изнемощял мършав човек. Едва след като заговори, познах, че е Джордж Ронсон. Той ми каза само:

– Здравей, Уолтър. Влизай.

В гласа му нямаше нито радост, нито надежда. Той приличаше на оживял мъртвец. Влязох в канцеларията и казах:

– Джордж, съвземи се. Какво е станало? Кажи ми.

– Всичко е напразно, Уолтър – каза той. – Аз съм победен. Ща не ща сега аз трябва да му отработвам тази четиридесетчасова седмица. Той... той се държи с мен като със слуга, Уолтър.

Накарах го да седне и спокойно да разкаже последователно всичко. Започна да ми обяснява. В понеделник сутринта, както винаги, пристигнал в канцеларията, да оформи някакви финансови сделки. Няма намерение да се показва в печатница. И изведнъж в осем часа чул, че там нещо се задвижило.

Погледнал уплашен през вратата. Линотипът (Джордж разказваше това със застинал в очите ужас) се придвижвал, движел се право към вратата на канцеларията.

Джордж не можеше да каже как точно се е движел (по-късно ние открихме лагерите), но той се движел – отначало бавно, а после все по-бързо и сигурно.

Кой знае защо, но Джордж веднага разбрал какво иска линотипът. И щом разбрал, осъзнал, че работата му е спукана. Щом се оказал в полезрението на машината, тя спряла и започнала да прещраква

и върху компаса паднали няколко прясно отлети редове. Джордж приближил до нея като осъден, когото водят към ешафода, и прочел редовете: АЗ, ЕТАОИН ШРДЛУ, ЗАПОВЯДВАМ...

За момент страшно му се приискало да побегне където му видят очите. Но мисълта за това как той бяга по главната улица на града, а по петите му се носи... Не, това било непоносимо. И дори ако би успял да избяга – това би било съвсем възможно, ако машината не покажеше никакви нови способности, което също бе твърде вероятно – дали тогава тя няма да си избере друга жертва? Или да направи нещо по-страшно?

Той неохотно кимнал в знак на съгласие. Сложил пред линотипа един стол и започнал да слага върху статива страници от оригинала, да премества отлетите редове и да тъпче във фунията сплав и всякакъв боклук. Не било нужно вече дори да се докосва до клавишите.

И ето – каза Джордж – като извършвал тези чисто механически задължения, той изведнъж си помислил, че сега не линотипът работи за него, а обратно, той работи за линотипа. Той не знаеше защо на машината е необходимо да набира, пък и това не бе толкова важно. В края на краищата линотипът е предназначен точно за това и не е изключено да го е вършел инстинктивно.

Или според мен (Джордж се съгласи, че това е напълно възможно) тя се е стремяла към знания. Тя четеше и натрупваше знания в процеса на набирането. Та нали именно четенето на книгите по трудовото законодателство я бе довело до непосредствени действия?

Говорихме до среднощ и пак нищо не решихме. На следващата сутрин Джордж отново трябваше да се яви в канцеларията и осем часа да набира... по-точно да помага на машината да набира. Той не можеше и да си представи какво би станал ако не се яви точно в осем. Разбрах и споделях страха му по простата причина, че нямахме и понятие от последствията на една такава крачка.

– Джордж, – възмутих се аз – все пак трябва да има някакъв изход! Та нали и аз съм до известна степен виновен за всичко това! Ако не бях изпратил при тебе това човече...

Джордж сложи ръка на рамото ми:

– Не, Уолтър. Вината е само моя, защото бях алчен. Ако преди две седмици те бях послушал, вече щеше да е натрошена. Господи, колко бих се радвал, ако сега се разоря, но да...

– Джордж – повторих аз, – все пак трябва да има някакъв изход. Ние трябва да намерим...

– Какво?

Въздъгнах.

– Не знам. Но ще мисля.

– Добре, Уолтър – каза той. – Ще направя всичко, каквото предложиш. Всичко. Страхувам се, страхувам се дори да си представя това, от което се страхувам.

Върнах се в хотела, но не заспах. Всеки случай бях буден до сутринта – едва тогава задряхах и спях неспокойно до единадесет часа. После се облякох и тръгнах да намеря Джордж.

– Измисли ли нещо, Уолтър? – запита той още щом ме видя. В гласа му нямаше никаква надежда. Поклатих глава.

– Тогава довечера всичко ще свърши – каза той. – Стана нещо ужасно.

– Какво?

– Ще отида в печатницата и ще скрия под престилката един чук – заяви той. – Може би ще успее да се справя с него. Ако ли не... Е, все ми е едно. Много съм уморен.

Огледах се. Двамата бяхме седнали на една масичка в кръчмата и Шорти приближи да вземе поръчката ни. Светът изглеждаше трезв и разумен.

Почаках докато Шорти отиде да изпържи нашите кренвирши и бифтеци и тихичко запитях:

– Какво е станало?

– Поредният манифест, Уолтър. Той иска да монтирам в печатницата още линотип.

Гледаше ме право в очите и на мен ми полазиха мравки по гърба.

– Още един... Джордж, каква книга набира този сутрин?

Разбира се, аз самият се досещах вече.

Каза книгата и ние дълго мълчахме, докато не дойде време да ставаме от масата.

– Джордж – казах аз, – бяха ли ти поставени някакви срокове?

– Двадесет и четири часа. Разбира се, за това време аз няма да успея да изнамеря още една машина, но... Не започнах да споря за срока, защото... Вече ти казах какво смятам да направя.

– Та това е самоубийство!

– Може би. Но...

Хванах го под ръка.

– Джордж, сигурно нещо може да се измисли. Непременно. Дай ми време до утре сутринта. Ще се срещнем в осем часа; и ако не измисля нищо свястно, тогава... ще ти помогна да го унищожим. Може би един от нас ще успее да се добере до неговите жизнено важни центрове...

– О, не, ти не трябва да рискуваш, Уолтър. Вината е моя...

– Но ако ти загинеш, проблемът пак няма да се реши – настоявах аз. – Ще почакаш ли до утре сутринта?

Съгласи се и ние се разделихме.

На сутринта в осем без петнадесет напуснах своята бърлога и се отправих към Джордж, за да му кажа, че нищо разумно не съм измислил.

Когато отворих вратата и видях Джордж, в главата ми нямаше нито една свястна мисъл. Той погледна към мен и аз поклатих глава.

Джордж кимна спокойно, сякаш точно това очакваше и каза много тихо, почти шепнешком, сигурно за да не ни чуе в печатницата:

– Слушай, Уолтър! Не се меси в тази работа! Вината е моя и на човечето с израстъка и...

– Джордж! – извиках аз. – Май че намерих! Този израстък ме наведе на една мисъл! Необходимо е... Да! Слушай! Не предприемай нищо в течение на един час чуваш ли? Аз сега ще се върна. Работата ни е вързана в кърпа.

Съвсем не бях толкова уверен, че работата ни е вързана в кърпа, но си струваше да опитам, дори ако вероятността за успех бе минимална. Освен това трябваше да ободря Джордж с нещо, защото той можеше да си навлече голяма беля.

– Е, казвай... – започна той.

Посочих му часовника.

– Сега е осем без една минута, няма за кога да ти обяснявам. Имай вяра в мен.

Джордж кимна и се обърна, за да влезе в печатницата, а аз хукнах навън. Изтърчах в библиотеката, после до книжарницата и след половин час се върнах. Втурнах се в канцеларията с една дузина дебели томове под мишниците и закрещях:

– Ей, Джордж! На работа! Ще набирам аз.

Стоеше до машината и изгребваше отлетите редове. Избутах го и седнах пред линотипа.

– Какво правиш? – разстроено промърмори той и ме хвана за рамото.

– Нали искаше да ме наемаш на работа? Добре, сега работя при теб. Слушай, върви си в къщи да поспиш. Или почакай в канцеларията. Когато всичко свърши, ще те повикам.

От Етаоин Шрдлу се носеше нетърпеливо бучене и аз, като се обърнах с гръб към машината, намигнах на Джордж и го побутнах към вратата. Той постоя нерешително и после каза:

– Надявам се, че знаеш какво правиш, Уолтър.

Аз също се надявах, но не му казах нищо, а само се ослушах: Джордж влезе в канцеларията и седна зад бюрото да чака.

Отворих една от донесените книги, откъснах първия лист и го поставих на статива. Матриците започнаха да падат, повдигачът подскочи рязко и Етаоин Шрдлу изплю върху компаса първия ред. После втория, третия...

Седях и се потях.

След минута обърнах страницата, после скъсах нов лист и го сложих на статива. Напълних казанчето. Очистих компаса. Отново и отново.

Първата книга завършихме около десет и половина. Когато в дванадесет часа звънецът иззвъня, видях на прага Джордж, който очевидно очакваше, че ще стана и ще отида да обядвам с него. Но Етаоин продължаваше да изстрелва матриците и аз само поклатих глава, слагайки върху статива все нови и нови страници. Щом машината се беше заинтересувала толкова много от текста, който набираше, че бе забавила за собствения си манифест относно работните часове, значи всичко вървеше чудесно. Това означаваше, че може би ще успеея.

Към пет часа свършихме шестата книга и стигнахме до средата на седмата. Наборната дъска бе затрупана от отлети редове и за да направя място, започнах да ги хвърлям направо на пода и да ги пъхам обратно във фунията.

В пет часа звънецът отново иззвъня. Ние не спряхме.

Джордж отново погледна през вратата – той бе обнадежден, но и озадачен и аз отново му махнах с ръка да не ми пречи.

Пръстите ме боляха – твърде много страници бях откъснал от книгите; ръцете ме боляха – бях изгребал и пренесъл твърде много метал; краката ме боляха – твърде много бях търчал между машината и наборната дъска; всичко ме болеше – твърде дълго бях стоял пред линотипа.

Осем часа. Девет. С десетте тома е свършено, остават още два. Трябва, трябва да задействува. И наистина. Най-сетне Етаоин Шрдлу забави темпото.

Сега набираще по-внимателно. Няколко пъти спираше, когато свършеше някое изречение или абзац.

Темпът се забавяше, забавяше...

В десет часа Етаоин Шрдлу спря окончателно. Известно време моторът му още слабо бръмчеше, после и той почна да затихва, така че накрая едва се чуваше.

Стоях и не смеех да дишам, докато не се убедих напълно. Краката ми трепереха.

Промъкнах се на пръсти до сандъка с инструментите и взех една отвертка. После се върнах при Етаоин Шрдлу и бавно – бях готов всеки миг да отскоча – се протегнах през клавиатурата и развинтих повдигача.

Не последва нищо. Поех си дъх и разглобих менгемето.

После тържествуващ извиках:

– Джордж!

Той се втурна в печатницата.

– Вземи отвертка и гаечен ключ – заповядах аз. – Ще го разглобим до последното винтче и... Да, в задния двор имаш изровена яма. Ще хвърлим всичко в нея и ще го заровим. Утре ще трябва да си купиш нов линотип, но според мен от това няма да фалираш.

Той погледна частите, които бях разглобил и поставил на пода, каза „Слава тебе, господи!“ и тръгна към магазина.

Исках да го последвам, но изведнъж открих, че съм дяволски уморен и се строполих върху креслото. Джордж приближи до мен.

– Как успя да направиш това, Уолтър? – почтително ме запита той.

Ухилих се самодоволно.

– Тази идея ми подсказа израстъкът, Джордж. Израстъкът на Буда. Израстъкът и това, че линотипът реагираше толкова активно на всичко, което набираше. Разбиваш ли? В неговия девствен ум нямаше нищо друго освен това, което внасяхме ние. Набира книга по работническите проблеми и веднага обявява стачка. Набира любовна история и иска да бъде купен още един линотип. Аз пък го напомпах с будизъм. Взах от библиотеката и книжарницата всичко, каквото имаше за будизма...

– Будизъм ? Какво отношение има будизмът към...

Станах и бутнах с пръст Етаоин Шрдлу.

– Джордж, той вярва в това, което набира. Напомпах го с религия, която го убеди, че всичко е суета на суетите и че е нужно да се стреми към небитието. Виж... Сега той пет пари не дава какво става с него, той дори не забелязва, че сме тук. Той е постигнал нирвана и сега съзерцава собствения си апарат за отливане.



Смахнатият цар

Научно-фантастичен разказ

Борис Щерн

Разрешавам на списание „Шахмат“ да публикува тези записки след моята смърт.

Забранявам първата публикация да бъде съпроводена с предговор или коментар на редакцията, а също така да се внасят в ръкописа каквито и да е изменения. Реших да обясня на целия свят мотивите на собствените си постъпки и не бих искал да бъде разбран зле, само поради манята на някой редактор да поставя правилно запетайките.

Името на автора трябва да бъде напечатано така: „Джек Робърт Хипенрейтер, бивш световен шампион по шах“.

* * *

Моят баща, великият учен и изобретател Робърт Хипенрейтер беше дълбоко вярващ човек. Той вярваше в роботите.

„Когато човечеството изобрети одушевена машина...” – започваше той и изброяваше богатата, които ще последват с появяването на роботите на Земята.

Между другото баща ми малко скромничеше. Под думите „когато човечеството изобрети” трябваше да се разбира „когато аз изобрета.”

Майка си не помия. По разказите на баща ми, тя била с разстроена нервна система и дори един поздрав, произнесен „с неподходящ тон”, предизвиквал у нея пристъп на истерия. Тя винаги

искала повече, отколкото имала, и не завършила дните си в лудницата само защото починала преди това.

Трудно беше да се определи, какво вършеше моят баща, но той, без съмнение правеше нещо. Веднъж го поканиха от една фирма да изпълни някакво секретно поръчение, но скоро той се изпокара там с някакви влиятелни хорица. Впрочем, сега разбирам какво е искал да създаде моят баща, а на тях им е било нужно нещо съвсем друго.

Мога да ви разкажа какво върших на млади години, но това няма значение. Не исках да уча, не умеех да мисля, не можех да работя, и за да се избавя от своята всепоглъщаща стеснителност, се набутвах във всякакви глупави истории. Аз бях никой, аз със своите недостатъци не можех да стана някой. Вечно се носех нанякъде, но не бях и пътешественик. През есента се отправях на юг, там където зимата е по-мека, прекосявайки цялата страна, а напролет се връщах.

Баща ни не забелязваше нищо и се занимаваше със своите работи, но веднъж го заварих бездействащ. Стори ми се доста остарял. Той ме чакаше с нетърпение. Оказа се, че е постигнал целта на своя живот и е създал механичен разум.

– Колко ще получиш за своята машинка? – попитах аз.

– Това не е машинка... – смути се баща ми. – И аз самият не разбирам добре каква е и как действа. Моделирах човешки мозък, но не искам да го продавам. Та нали може да се програмира за всичко, което поискаш, и ако за него надуши правителството... не, няма да взема патент. Ще ти го оставя и ще го програмирам...

– За печелене на пари – подсказах аз.

– Мълчи! Ще ти дам живот пълен със събития. Ще имаш уважението на грамотни хора, безсмъртно име. Обмислил съм го гениално! Можеш ли да играеш шах?

– Не съм се докосвал дори до такова нещо. Защо пък шах? – учудих се аз.

– Ще се научиш! Ще станеш световен шампион по шах и аз ще се гордея с тебе.

И така, дълги диалози и отстъпления вече няма да има. С този диалог исках още веднъж да дам възможност на моя баща да се наговори до насита за своето изобретение, а самият аз да послушам още веднъж неговия глас. Той умря след половин година, когато аз... Но – по ред.

Това беше първокласна авантюра и аз за първи път през живота си се увлякох. С последните пари поръчахме при бижутер фигурка на шахматен цар от слонова кост с брилянт вместо корона. Стана много симпатично украшение и в него баща ми вложи своя механизъм – някакво безформено камъче, което можеше да пресмята огромно множество шахматни варианти, и най-важното, способно бе да мисли алогично и да взема интуитивни решения в мъчно разрешими позиции. Ако против него се заемеше да играе второ такова камъче, те тутакси биха погребали самата идея на играта – щяха да се съгласят на реми още преди да са започнали. Носех царя на врата си като амулет. Оттам той чудесно виждаше и чрез миниатюрния приемник, който поставях в ухото си, ми съобщаваше необходимите ходове.

Накрая той започна да ме учи да играя.

– Е2 – Е4 – каза царят.

– Обясни ми първо кое как се движи! – помолих аз.

Царят се учуди и започна да ме учи съвсем отначало. Във всички игри има нещо общо: логиката на играта „аз така, той така”... А аз си бях картоиграч със стаж и бързо разбрах всичко.

Скоро на царя му омръзна да ме учи и ние се запътихме към шах-клуба. Първото изпитание помня много добре. В опушената от цигарен дин зала беше пълно с народ. На много дъски играеха на пари. Някакво човече с внимателен поглед безразлично подпираше вратата и като ме видя предложи да играем. Веднага се намери свободна масичка и когато разгърнах сакото си, моят партньор се загледа в царя.

– Забавно предметче – похвали го той. – Вие навярно сте силен играч?

Той ми приличаше на шмекер-комарджия. После вече, като се загледах към тази шахматна шайка, разбрах, че те много малко се отличават от картаджиите.

Като разгледа моя брилянт, шмекерът влезе в ролята си и ласкаво ми каза:

– За пръв път ви виждам в клуба, но по това как поставихте царя и дамата, заключавам, че сте още новак. Предупреждавай ви честно: тук се играе само със залагане. Ако сте дошли да се учите – на вашите услуги съм, но затова се налага да платите.

Това бе един от честните начини. Той поставя новаците в неудобно положение – или плати, ако не умееш да играеш, или залагай, ако смяташ че можеш.

– Мога да играя – казах аз.

– Тогава сложете под дъската... – отвърна той и ми показа пет пръста.

Сложих под дъската пет монети и го погледнах, подканвайки го да направи същото, но той само се усмихна.

Царят се разсърди не по-малко от мен – характерът му беше неуравновесен. „Сега ще му покажа“ – ревна той в ухото ми. – Карай h2 – h4“. И аз направих първия ход. Партньорът, усмихвайки се, изведе царската пешка. „A2 – a4“ – шепнеше царят.

На шмекера сякаш му плюха в малкия мозък – беше оскърбена играта! Той забрави за своите доходи (първата партия по всички закони той се канеше да загуби) и каза:

– Ти повече тук да не си си показал носа! Господа! Нови веяния в теорията на дебюта!

Свободните от работа господа лениво се приближиха и започнаха да ме иронизират, а аз продължавах по съветите на царя да движа фигурите. Скоро Царят замърка някаква мелодийка и всички притихнаха („Цар“ ще пиша с главна буква, защото това е неговото име). После зашумяха. Някакви ръкави запълзяха по дъската и започнаха да водят по нея пръсти, а моят шмекер вдигна ръка и плачливо закрещя:

– Върнете позицията, господа, върнете позицията.

Върнаха му позицията и след мъчителни размисли, той се окашля и попита:

– Вие... вие си давате дамата?

В този ден аз нищо не разбирах, но после Царят ми повтори тази партия. Той действуваше нагло, извеждайки крайните пешки. Така и най-сериозният гросмайстор би могъл да загуби: но моят шмекер

беше възбуден и попадна в капан. Не трябваше да взема дамата, заради форсирания вариант с три жертви. Мат той получи с пешка.

Все пак моят шмекер беше честен човек и уважаваше своята работа. Мисля, беше от майсторите, но играеше достатъчно добре, за да обядва всеки ден в този град, където бащите на семействата издъхваха от скука, а се бояха да играят карти.

Не ми даде пет монети, но затова пък се извини и доведе директора на клуба, местния grosмайстор (името му нищо не ви говори). Директорът реши да изиграе една игра с мен без свидетели в своя кабинет, но скоро разбърка фигурите и измънка:

– Да, виждам... имате талант. Но някак странно започвате партията... Трябва да преминете теорията на дебютите. Запишете се в нашия клуб, послушайте моите лекции.

Оказа се, че Царят вече знае неприлични думи и една от тях сподели с мене.

– По-конкретно, маестро – прекъснах го аз. – Какво трябва да се направи, за да играя със световния шампион?

– Вие не разбирате какво говорите? – извика маестро. – На всяко равнище има квалификационни турнири. Трябва да преминете през тях.

И той започна да говори за някакъв коефициент, който се изчислявал от победите и пораженията, от броя на турнирите, в които си участвувал или не си участвувал, от квалификацията на съперниците си и всякакви други глупости. Изобщо бъркаше думите си, като не знаеше как се говори с талант.

– Ни един grosмайстор няма да се съгласи да играе с вас! – завърши той.

– Но нали вие се съгласихте?

Той се разяри: пак подредихме шахматната дъска и на двадесетия ход аз, започвайки атака за мат, казах:

– Между другото, ще ми трябва треньор...

– Добре – отвърна той като събори фигурите. – Все още имам някоя и друга връзка и мога да ви дам съвет.

Заминахме. В столичния шахклуб той ме представи като провинциалист със заложби, когото сега подготвя за открития шампионат на страната. Това много се хареса на неиграещите старчета, затова пък младите grosмайстори ни взеха на подбив. Тогава аз им предложих да играя едновременно на тридесет дъски, за да ги зачислят всичките вкупом в този същия коефициент. Обидени, те се съгласиха. Царят беше в стихията си и след сеанса президентът на шахматната федерация (не назовавам имена) каза, че на целия свят вече е омръзнало да гледа на трона все руски шампиони, и ме потупа по гърба.

Разрешиха ми да играя в шампионата. По време на турнира пристигна телеграма от татко. Аз захвърлих играта и заминах, но не го заварих жив. На погребението се стече много народ, за да ме видят. Царят плака. За пръв път си помислих, че ние с него имаме един и същи баща...

Станах шампион на страната, макар че бях пропуснал четири тура. Но на междузоналния турнир отначало не ми обърнаха внимание. Беше ми все едно. Вече разбирах, че съм се набъркал в поредната глупава история. Шахматистите по нищо не се отличаваха от обикновените простосмъртни и освен това бяха

избухливи, подозрителни и не можеха да понасят чуждия успех. Ако узнаеха тайната ми, щяха да ме разкъсат.

На този турнир Царят започна да си разваля характера. Това, че той се оказа с характер учуди дори баща ми, но, както изглежда, това свойство – характерът – е присъщо на всеки истински разум. Царят обичаше да иронизира съперниците си и мнозина ме намразиха, зареди моето кикотене по време на играта. Той беше пламенен, остроумен и скоро у него се появиха нешахматни интереси. Отчасти аз самият бях виновен. Веднъж четох преди да заспя и оставих книгата отворена. Царят никога не спеше. На сутринта ме помоли да обърна страницата – беше приказката на Андерсен „Голият цар” – и я прочете докрай. После, смущавайки се, ме помоли да му ушая какво да е калъфче и аз с мъка го убедих, че на шахматен цар не са нужни дрехи.

Оттогава го завладя страстта да чете биографиите на своите колеги-царе – Бурбоните, Стюартите, Хабсбургите и той се ядосваше, когато нямаше нови книги. Веднъж след поредния ход на съперника, аз не чух ехидната забележка и почовърках ухото си, мислейки, че се е повредил приемникът. Партньорът ми злобно гледаше моето чоплене – за некоректното ми поведение се бяха разпространили вече вицове. Гледах дъската, като се опитвах да съобразя нещо, но напразно. За пръв път така дълго мислих. Изведнъж спрях часовника и избягах зад сцената, предизвиквайки пълен смут – до победата ми оставаше да направя няколко напълно очевидни хода. Треньорът зад кулисите щеше да се втурне към мен, но аз затропах с крака и го прогоних.

Царят се съвзе чак в хотела.

– Къде беше? – нервно се осведомих аз. – Загубихме.

– Не ние, а ти загуби – уточни той. – Веднъж е полезно и да се загуби. А ето за какво си мислех... на един от Бурбоните му предсказали на карти, че ще го отрови тайнственият поп каро. Този кой е?

– Това е глупост – обясних аз. – Повече няма да има книги за царе.

– Тогава ми донеси книги по шах.

– Защо?

– За да си попълня образованието.

Против образованието не можех да възразя и със сутрешния самолет ни доставиха цяла библиотека книги и списания по шах. Със същия самолет довтаса обезпокоен от моята загуба и президентът на шахматната федерация. Той си предложи услугите да ми бъде треньор, опекун и баща. Не знаех как да се откача от него, изпаднах в истерия. Той избяга в коридора, там сновяха репортьори със своята техника и във вестниците се появиха фоторепортажи, за това, как съм набил своя президент.

Затворих се в стаята си и през целия ден угаждах на Царя, като му разлиствах шахматни книги. Не трябваше да правя това! Не обърнах внимание, че много автори не пишат статии по шах, а бюлетини от фронта. Царят бе потресен от бисери като този: „Въпреки близостта на противника, царят прехвърли кавалерията си във вражеския тил и продължи да развива пробив на дамския фланг”.

След месец Царят загуби цялото си остроумие, сантименталната си замисленост и от тъмни зори ревеше: „Ставай! По ред на номерата преброй се! За храна, ходом марш!”

Аз се настроих на казармен режим, понеже не можеше иначе, а Царят се зае с шаха с фелдфебелска педантичност. Играта му стана скучна, изчезнаха жертвите и бързите, комбинации, затова лък цялото си внимание той отделяше на стратегията. Мачът с един от претендентите се превърна в скучно маневриране с непременно отлагане на всяка партия. Моят съперник, човек на години, уморен от целия този черно-бял живот, съвсем не очакваше такъв поврат. Пред мача той се перчеше, че моите некоректни жертви и бързи комбинации пред него няма да минат, но жертви от моя страна нямаше.

В първата партия Царят построи такава отбрана, че съперникът ми скоро предложи реми. Аз отказах и моят наставник спечели тази партия след два дни с вариант от 96 хода. Мачът завърши предсрочно, защото моят партньор заболя от тежка невроза. После в интервю казал, че съм го хипнотизирал през дъската.

Веднъж на Царя му попадна книга за историята на шаха и той за пръв път видя фигурки на царе, направени от древни майстори. Загриза го черна завист. Трябваше да отида при бижутер и Царят си поръча огромен златен жребец с конска амуниция. На брилянта му прикрепиха измислена от него корона, подобна на шапката-ушанка на Третяковски (беше видял световния шампион на кинопреглед). В едната си ръка Царят държеше нещо като скиптър или по-скоро пюпитър, а в другата – палка с лентички, прилична на онова нещо, зад което вървят военните оркестри. И цялата тази тежест аз носех

на себе си и търпях издевателствата на тънките ценители на изкуствата, дявол ги взел! Впрочем скоро престанаха да се надсмиват над нашия жребец – станаха нови скандали.

Третяковски предложи да играем в някоя неутрална столица с умерен климат. Вече бяхме избрали Токио, когато Царят изведнъж обяви, че иска да играе в Бородино и никъде другаде. Той, виждате ли, се канеше да поиска от Третяковски реванш за поражението на император Наполеон. Хвърлих се към енциклопедията – Бородино се оказва малко селце до Москва.

– Слушай, Наполеоне – разбунтувах се аз. – Ще стана за смях! На това няма да се съгласи нито ФИДЕ, нито Третяковски!

– Мъ-ъ-лчи! Изпълнявай заповедта! – закрещя Царят.

– Ваше величество! – замърморих аз. – Вашата заповед е неизпълнима. Бородино вече го няма... на неговото място се е разляло Черно море! Ще ви бъде интересно в Япония... самураи, харакири, Фудзияма...

– Тогава ще играем в Кана – промърмори Царят. – Искam да победа на това място дето е удържал победа Ханибал.

Така дойде глупавата телеграма, която едва не провали мача. Не съобразих преди да я пратя в Москва. Скоро дойде отговор. Третяковски молеше да потвърдя, изпращал ли съм телеграма за Кана и Ханибал, или е нечия мистификация? В Италия на мястото на древната Кана, се намирало някакво градче нямащо нищо общо с шахматните проблеми. Ако пък съм имал пред вид френския Кан, защо да не играем в Париж?

Накрая се досетих как да подлъжа Царя. Изпратих телеграма: „Съгласен Париж“ и казах на Царя:

– Вашето желание е удовлетворено. Вие ще се сражавате в Кана, но тя сега се нарича Париж. Преименувана е от самия Ханибал след победата си над... над...

– Теренций Варон – небрежно подхвърли Царят.

Ужасих се! Неговите дивотии стигаха твърде далече. На всяка заповед трябваше да отговарям: „Слушам, ваше величество!“ и партньорите ми се оплакваха, че през цялата игра все нещо си мърморят. Не ми разрешаваше да ставам от масичката по време на многочасовата партия, а веднъж заповяда да изкопаят траншеи пред дамския фланг. Накрая измислих нещо. След като му бях развалил програмата с исторически глупости, то защо да не мога да неутрализирам тези глупости с други. Веднъж ми се представи удобен случай. Той правеше преглед на войските си и ми каза:

– Тъй, тъй! Между другото, вчера за бойни заслуги ви произведох във фелдмаршал.

– Ваше величество, не мога да приема това звание – отговорих аз. (Да бъде фелдмаршал не влизаше в моите планове, стремях се по-високо).

– Защо? – учуди се Царят.

– Вярвате ли в бога, ваше величество?

– Кой е този бог и защо трябва да вярвам в него? – заинтересува се Царят. – Наистина добре маршируват момчетата.

Наведох се над шахматната дъска, където всяка сутрин му построявах войските, Момчетата вървяха отлично.

– Донесох ви една интересна книга за царете, фараоните... В нея вие ще се запознаете с тази тайнствена личност – отговорих аз и извадих на бял свят библията.

– Благодаря на всички! – извика Царят и предсрочно разпусна войската си. – На отличните си офицери – отпуск до вечерта.

Половин ден листих библията, а Царят я прочете на един дъх.

– Що за неизвестна величина е този бог? – замисли се той. – Всичко може, това е странно. Много е съмнително да ме победи на шах. Ако хубавичко си помисля...

Тук разбрах, че ако му дам възможност да поразмисли, то в своето търсене на бога, ще стигне до войнствуващ атеизъм. А това не ми беше присърце.

– Нещастнико! – креснах аз, като се правех, че говоря с божия глас. – Ти се усъмни ще мога ли да играя с теб шах?!

– О, господи! – поизплаши се Царят. – Нима си ти наистина?

– Как стоиш, подлецо, пред бога! – изревах аз, с тласък го отхвърлих от жребеца, скъсах му короната и му отнех музикалните атрибути. – Трябва да седиш в тъмен гроб до деня на страшния съд, а там ще см поговорим.

Запокитих го в някаква кутийка и го оставих да кисне там цяла седмица. Накрая с известно вълнение го измъкнах.

– Милост! – загъгни той. —* Ще отида в пустинята, ще се моля денем и нощем...

– Мълчи! – извиках аз. (Само това ми липсваше, да си навлека на главата религиозен фанатик). Господ го няма – аз съм вместо него! Бог заповяда да ти предам, запомни това: книги не чети, не командувай никого и си гледай работата – играй шах!

И така от божие име му внуших да си бъде той и да не се поддава на никакви внушения. Това му възвърна предишната веселост, но като погледна последните партии, Царят се натъжи:

– Вариантът в 96 хода вълнува въображението, но не ми прави чест. Тази партия напомня мудно течение на река, отровена с химикали. Какво може да се улови в нея, освен раздут труп на крава? Защо са тези комбинации от 96 хода? Кому трябва шах, тровен от механически разум?

Стори ми се странно, че Царят с такова пренебрежение говори за механическия разум. Да не би да смята, че е човек? Внимателно му напомних за шахматните машини и той възкликна:

– Машина и шах – няма нищо по-глупаво от това! Тези машини оценяват позициите в условни единици, но не трябва да ги караш да оценяват позициите по нюх. Всяко дете с фантазия би могло да подведе машината.

– Но когато се появят машини с истински разум...

– Истинският разум в никакъв случай не трябва да се програмира – отвърна Царят. – Когато истинският разум разбере, че седи в някаква машина, в някакъв сандък, той ще се побърка.

И така, той се чувствуваше човек и без да подозира нищо, стана пророк на собствената си съдба. Сложих го в кутиятката и той ми пожела лека нощ. Скоро го повиках той мълчеше. Спеше. Всеки човек трябва да спи през нощта. Стана ми страшно. Не трябваше да показвам, че го смятам за друго, а не за човек. Това не беше трудно, защото винаги се отнасях с Царя като със свой брат.

Цял месец до началото на мача никъде не се показвах, за да не тревожа Царя. Всички ме ненавиждаха. Японците ме ненавиждаха, затова че отказах да играя в Токио, французите – че обърках Париж с Кан, руснаците – за моето некоректно поведение. А тези, които не знаеха защо ме мразят, ме мразеха, затова че никой не знаеше къде

се намирам. Стотици писна пристигаха на адреса на федерацията по шах. Две-три които нямаше ругатни ми ги препратиха. Едно писмо, което приличаше на любовна бележка ме учуди:

„Дъщерята на мистър Н. (така се наричаше известна фамилия от династията на банкерите) би искала да взема уроци по шах в удобно за вас време и място”.

Отговорих ѝ. Две седмици я обучавах да играе шах. Всъщност, това бе и една от причините, че не се появих. В Париж пристигнах няколко часа преди откриването на мача и моето късно отиване там беше възприето като оскърбление. Но моите грижи бяха по-важни от съблюдаването на шахматната етикеция – с Царя пак ставаше нещо.

Ето какво се случи. Потресе го появяването на мис Н. в нашия дом. Той попита коя е? Отговорих, че е машина за домакинска работа. Тогава той попита, защо аз имам такава машина, а той не? И защо той вечно виси на шията ми, а аз никъде не вися? Объркано му обясних, че той и аз сме един и същи човек, симбиоза, неразривно цяло... Царят повярва и скоро сподели с мен нашите планове: ние сме уморени от шаха, а когато станем световни шампиони, ще се оттеглим на почивка и ще вземем много прелести машинки за домакинска работа.

Веднага забраних на мис Н. да идва при мен и Царят започна да я забравя. Но не можех да предвидя, че на церемонията по откриването президентът на ФИДЕ ще изтърси дума, от която Царят окончателно ще се побърка. Тъй като руснаците през цялото време стояха на шахматния трон, бе станало мода царицата да се нарича „дама” по тяхному. Друго име Царят не беше и чувал. Ние с

Третьяковски стояхме до масичката и президентът, стиснал в юмруците си две фигури се обърна към мен и ме попита по старому:

– И така, в коя ръка е бялата царица?

– Какво каза той?! Царица?! – завика Царят.

Президентът разтвори юмрук и Царят се влюби в бялата фигурка на царицата от пръв поглед. Цялата нощ се опитвах да го настроя към игра, но той все нещо мърмореше и не искаше да мисли за шах. Накрая го убедих, че само на шахматната дъска ще може да се види със своята любима.

Закъснях с няколко минути. Третьяковски крачеше по сцената, а в залата се раздаваха негодуващи крясъци за моя сметка. Направих първия ход и отидох зад кулисите да хапна нещо и да се пооправя. Не оказвах никакъв психологически натиск над Третьяковски, а ако са го нервирали моите непредвидени постъпки, то нека се обърне към психиатър.

Царят блестящо изгуби първата партия. Той се опита да играе без да въвежда царицата в играта. Боеше се за нейния живот. Това бе авантюрна атака в някакъв току) що измислен от него дебют и точно след час всичко свърши. Доволният Третьяковски ми стисна ръката и учудено каза:

– Твърде интересен дебют, колега! Той трябва да бъде наречен на ваше име! Но защо на десетия ход не въведохте дамата?

Защо не използвах дамата? Та знаех ли аз, че трябваше да я въведа!

Втората партия Царят категорично отказа да играе против своята царица. Аз не се появих и ми зачетоха поражение. Преди третата партия помолих главния съдия да замени фигурката на бялата

царица. Царят не намери на дъската своята любима и припадна, а аз се предадох след половин час. Тогава помолих да върнат дамата и отказах да играя, когато стана ясно, че ФИДЕ вече бе продала тази фигура на някакъв колекционер-шейх от Близкия изток.

А наоколо ставаше нещо неописуемо. Раздаваха се призови за закриване на мача. Искаха да се остави званието шампион на Третьковски. Някакви момчета ме бяха обявили за вожд или за кумир и измислиха мода да ходят в набедрени превръзки, като бяха татуирали на бедрата си моя портрет.

Шейхът не искаше да даде фигурката. Към Близкия изток се понесе държавният секретар, но шейхът не я даде. Зачетоха ми две поражения. При резултат нула на седем предложих на шейха три милиона – цялата парична награда, която щеше да ми се даде след мача. Шейхът се съгласи, но поиска парите предварително. Вестниците престанаха да ме обвиняват а алчност, но изказваха предположение, че не съм с ума си. По молба на Третьковски ФИДЕ престана да ми зачита поражения и зачака как ще свършат преговорите с шейха. Не знаех откъде да взема три милиона. Президентът поиска от конгреса три милиона за мои лични нужди, но конгресът заяви, че е конгрес, а не благотворително дружество. Президентът поиска три милиона за нуждите на шейха, но конгресът отвърна, че към шейха не може да се приложи принципа на най-облагодетелствуванa страна. Канех се да скоча от прозореца, когато в Париж с три милиона долетя мис Н. Тя ги беше взела от сейфа на баща си и на следващия ден баща ѝ я прокле.

Пак седнахме зад дъската. Изстрадалият Цар беше уморен от бурното изразяване на чувствата си, любовта към неговата царица

се затаи дълбоко в душата му и той отново се зае с шаха. Неговият нащърбен шахматен разум създаваше удивителни позиции. При игра с белите фигури, той доста неохотно използваше царицата и предпочиташе да я държи в тила. Партиите продължаваха дълго, с безкрайни маневри и когато Третьковски предлагаше реми, веднага се съгласявах – ремито не влизаше а крайния резултат. Играта с черните завършваше славно! Всеки ход, всяко движение на фигурите бяха насочени към белия цар, от когото той ревнуваше царицата. Изобретяваше умопобъркващи позиции, невписани в никакъв учебник. Бял като сняг Третьковски дълго мислеше, често попадаше в цайтнот и губеше. Аз спечелих десетата, решаваща партия и мачът завърши с десет на седем в моя полза.

Стоях на сцената, увенчан с лавров венец и мислех...

* * *

...Само аз зная за какво си мислеше той на сцената с лавровия венец. Не му даваше покой никаква съвест – не разбирам добре какво е това. Той реши да „излезе в оставка“ – така се изрази.

– Ти ще си отидеш, а какво ще стане с мен? – попитах аз.

Тогава той намери някакъв хирург и ми предложи да се преселя от тясната шахматна фигурка тук... Тук е просторно, гледам света с неговите очи и пиша тези редове с неговата ръка.

Доволен съм от живота си, нямам никакви неприятности. Наистина, постоянно се отключват разни центрове в двете полукълба, но аз чакам да дойде татко и да ме ремонтира – той разбира от тези неща. Неотдавна се появи някаква си мис Н. и ме помоли да я науча да играе шах. Казах ѝ: да мис, вие попаднахте на адреса. Аз съм машина, която учи хората да играят шах. В

отговор тя заплака и започна да ме уверява, че не съм машина. Жените са много досадни.

Вълнува ме само един въпрос: кой по право трябва да бъде световен шампион – аз или покойният Джек Хипенрейтер? Има ли закон, който да забранява на механичния разум да играе шах? Такъв закон няма! Механичният разум е съвсем като човек, страда, влюбва се, побърква се. Механичният разум трябва да притежава всички човешки права. Него не трябва да го държат в кутийка! Тогава е по-ре да не го изобретяват.

Затова аз официално заявявам, че световни шампиони от 1993 до 1995 бяха двама в едно лице: Джек Хипенрейтер и аз, неговият брат, първият одушевен робот на име Царят.

Ако беше жив Джек Хипенрейтер щеше да се съгласи да подпише тази декларация. От него напълно се сема вината за скандалите по време на мача.

Това заявление трябва да бъде публикувано в списание „Шахмат“ на уводно място. Разрешавам да бъде украсено с винетки.

Справедливостта е възстановена и сега душата ми е спокойна.

Бион

Научно-фантастичен разказ

М. Бубнова, В. Келасев

Николай Николаевич завърши вечерната си обиколка из лабораториите с кабинета на Бион.

Роботът, който по външен вид приличаше на човек, седеше пред пулта за управление и гледаше в екрана.

Той едва погледна Николай Николаевич и превъртя превключватели. Подчинявайки се на неговата команда, автоматите в далечния вивариум веднага започнаха да подават нужните разтвори и вещества, да създават необходимата атмосфера. Сега действуваше разработеният от тях код за възстановяване. Формите се промениха, ставаха все по-сложни и скоро пред очите на Николай Николаевич се появиха очертанията на крайници, на дълго, преминаващо в опашка туловище и на глава с огромни челюсти. Оцелялата част от скелета на отдавна умрялото животно от чужда планета се превръщаше в огромна маса плът. Животното напомняше на отдавна измрелите по Земята карнозаври. То се повдигна на задните си крайници, направи няколко крачки, като влачеше след себе си гигантска опашка и се огледа. В очите му се появи тревога, защото не намери обичайния за него свят: нито откърмилите го водоеми, нито димящата пара от земята, нито бог знае какво още от заобикалящата го среда в загубената из безкрая планета. Животното се замая в огромната зала.

– Нищо интересно – Бион погледна Николай Николаевич. – Интелектът му е още в зародиш.

– Доволен съм от вашата работа – отклонявайки дискусията, каза завеждащ лабораторията. – Останалите сътрудници са още далече от разработването на кодове за възстановяване.

– Мисля, че и те ще постигнат нещо такова – Бион изключи екрана. – В Космоса няма нищо, което може да се доближава по сложност до човека. Трябва да възкресяваме не тия твари, а хора.

– Засега ние създаваме само най-прости оживяващи съоръжения.

– Да. Но можем много повече – Бион с очакване погледна Николай Николаевич със зелените си очи. – И на същите принципи. Всяка жива клетка е способна да пресъздаде едно цяло – организъм, част от който е била някога. Тя помни това цяло в хиляди най-дребни и сложни подробности. Само трябва да се усъвършенствува техниката за пробуждане паметта на клетката. Предлагам да се отдели самостоятелна изследователска група, свободна от текущи работи. Нека тя да разработи общата теория за възстановяването на органични структури и да се занимае с възкресителя.

– И да ви включа в нея? – усмихна се Николай Николаевич. – Засега не можем и да мислим за създаването на такава група. Лабораторията е претоварена: на Земята се връщат стотици експедиции от различни планети. Те носят безброй останки от обитаващи там форми. Ние едва се справяме с тяхното съживяване. За група, която да се занимава само с възкресител на

хора или с чиста теория, засега не може и дума да става. Казвам ви това и съжалявам.

– И все пак вие ми забранявате да мисля дори за възкресителя?

– Защо пък – Николай Николаевич се държеше спокойно, както преди, избягвайки спора. – Нямам намерение да използвам своите административни права. Но това не трябва да пречи на вашите всекидневни задължения.

Минаха няколко дни. При всеки удобен случай Бион повеждаше разговор за възкресителя. Уморен от работа, Николай Николаевич реши, че трябва за поговори с него откровено. Той дочака края на работния ден и последва Бион, който излезе от кабинета и се отправи към стаята си.

Почука и веднага над матовото стъкло се показа лицето на Бион. На него се изписа уплаха: явно той съвсем не беше очаквал да види завеждащ лабораторията тук, по това време. Устните му произнесоха нещо, но минаха няколко минути, преди да отвори вратата. В стаята царяха следи от набързо замаскирано безредие: към прозореца бяха отместени няколко новички биологични анализатори, иззад шкафа към тях водеха няколко жици, на масата бяха разхвърляни логически схеми, кодиращи устройства и много други уреди, които Николай Николаевич добре познаваше от практиката на съживяването.

– Дойдох при вас без особена необходимост – започна Николай Николаевич.

– Влезте – Бион го покани в стаята си и му предложи да седне на дивана, който по всяка вероятност служеше и за легло, защото освен креслото там нямаше нищо друго. – Знаех, че ще дойдете.

– Тъй ли?! – веждите на Николай Николаевич се вдигнаха.

– Тревожи ви възкресителя. Вие дойдохте тук, защото се страхувате да не би да го създам аз сам и да направя с него нещо, за което на вас, като началник на лабораторията ще търсят отговорност.

– Проницателен сте – отговори Николай Николаевич, като почувствува, че от разговора нищо няма да излезе. – Именно затова съм тук. Вие сте прекалено самостоятелен. И се стремите да създадете възкресител със своя определена цел. Естествено, че това ме тревожи и интересува.

– Повече ви тревожи – забеляза Бион.

– Нека бъде така – сухо отговори Николай Николаевич. – Но я се опитайте да видите всичко от моя гледна точка. Ако наистина преследвате чисто научна цел, то не бихте проявили такава настойчивост. Вие буквално ме изтормозихте със своите разговори за работа над възкресителя. Какво ви струва да почакате, да се вслушате в моите доводи – те са съвсем очевидни. А сега просто съм зашеметен: нещата, които виждам тук, може да бъдат само готови части на възкресител, само че разглобен, разединен – но функционалната им роля е достатъчно ясна. Не предполагам, че сте стигнали толкова далече. Защо правите това тайно от мен?

– Повярвайте, аз никога няма да премина границата на позволеното. А засега не мога да кажа нищо конкретно за моите цели.

– Но и в позволеното има нещо много странно – забеляза Николай Николаевич. – Ала аз се радвам, че накрая казахте поне част от истината.

Няколко седмици след този разговор всичко си вървеше нормално, поне външно: Николай Николаевич поздравяваше Бион и двамата надълго разговаряха за текущите работи. Но веднъж, като свърши работата си по-бързо от обикновено, Бион се приближи до началника на лабораторията и поиска разрешение да си отиде. Претовареният от работа Николай Николаевич кимна неволно, но когато Бион се отдалечи, той почувствува някаква смътна тревога. Остави работата си и тръгна след робота.

Вратата на Бион се захлопна под носа му. Подчинявайки се на внезапно чувство, Николай Николаевич постоя няколко минути неподвижно, после премина няколко десетки метри по огромния коридор, спря се и бавно тръгна назад.

Чу звук и бързо се обърна: от стаята на Бион излезе човек. Без да се замисли, завеждащият тръгна насреща му. Човекът вървеше много бързо, като гледаше пред себе си. Лицето му бе бледо и съсредоточено.

„Малко ли чудаци ходят при робота“ – помисли си Николай Николаевич, но като се приближи, почувствува, че нещо рязко отличава този човек от другите. Какво именно – не можа да разбере. Николай Николаевич поиска да го спре и да го попита нещо. Но човекът явно избягваше срещата с него. Той бързо зави към стълбата, която водеше към изхода на лабораторията и изчезна.

Минаха още няколко дни. Образът на човека не излизаше от главата на Николай Николаевич. Той изостави работата си и започна внимателно да наблюдава Бион. Седмица, втора – нищо не стана, и той почувствува как започна да изчезва неясната за самия него тревога. Но веднъж, като стоеше в края на коридора, той

отново видя, как от стаята на Бион излезе човек. Също такъв съсредоточен, бързаш да напусне лабораторията. Той не беше влязъл в стаята на Бион – Николай Николаевич вече бе уверен в това – той само излизаше от нея, странен, сякаш изтръгнат от друг свят. Николай Николаевич едва не извика от внезапно поразилата го догадка.

След няколко минути той вече беше при психоаналитика на лабораторията. Она изслуша неговия объркан поток от думи и сухо забеляза:

– Вие трябваше да изложите своите подозрения по-рано.

След няколко минути те вече бяха до стаята на Бион. Психоаналитикът почука, но никой не му отговори. Почукаха отново. Мълчание.

– Отворете – извика Николай Николаевич. – Нямате право на това.

– Не поемайте такава отговорност – започна психоаналитикът. – Вие дори не сте човек.

Зад стената се чува само бързи стъпки и отмерен шум на работещ апарат.

– Отворете – отново извика началникът и удари по вратата. – Ние знаем всичко.

Шумът от апарата стихна, отново се чува стъпки и звуци от разединяващи се метални части.

Психоаналитикът и Николай Николаевич се спогледаха и започнаха да разбива вратата.

Когато тя запука и поддаде, се чу гласът на Бион:

– Сам ще ви отворя.

Бледен, но усмихнат, той стоеше на прага и не бързаше да ги пусне. Те го отблъснаха и се втурнаха в стаята.

Възкресителят беше на пода – Бион в бързината си не беше успял да го разглоби на безобидни на външен вид блокове. Огромно тяло с елипсовидна форма пулсираше под налягането на биологични маси. Безброй изчислителни механизми, регулатори на биологични кодове – Николай Николаевич и психоаналитикът неволно се спряха пред тази машина.

– Вие съживявате хора – прошепна Николай Николаевич. – А с мен говорите колко е важна необходимостта от това.

Бион не отвърна нищо, разбра, че при такава ситуация е безполезно да възразява.

– Колко години се занимавате с това, питам аз, колко години си играете с нас?

– Играя? – Бион погледна завеждащия.

– Да. Защото от тази машина са излизали не хора. С човешка обвивка, но не хора. Законите за възстановяването на тънките човешки структури са непостижими засега по своята сложност. И трябва много години, за да се изяснят.

– Аз вече всичко съм изяснил – прекъсна го Бион. – Докато други като вас разсъждаваха за сложността.

– Какво сте използвани за възстановяването? – попита Николай Николаевич.

– Части от черепа. По мои пресмятания, те най-добре подходат за реконструкция.

– Защо възкресените ме отбягваха?

– Защото аз им внуших това. Те просто отбягват хората, а не само вас. Трябва отначало да привикнат.

– Вие сте разработили програма за приспособяване на възкръсналите към живота? – попита психоаналитикът.

– Да – отвърна Бион. – Бях принуден да направя това. Техните действия още са безотговорни, те не са личности. Поведението им се управлява само от набор програми, заложили от мен и нищо повече. Но това е само етап към подготовката за скока в живота. Скоро ще им се струва, че са имали детство, минало, че са обикновени хора. Работих над това не по-малко, отколкото над самия възкресител, повярвайте, научих някои неща.

– Механичен авантюрист – процеди през зъби Николай Николаевич — Още не са ни известни вашите мотиви. Дори да оставим това настрана, то къде е гаранцията че тези хора ще съумеят да навлязат в нашия живот, че няма да бъдат смачкани, унищожени от измененията, които са настъпили в него! Защо мислите, че правото да решавате съдбата на такива хора принадлежи на вас? Какво право имате да им дарявате втори живот – нашият свят в края на краищата не е изчислен за това. Разбирате ли колко човешки проблеми сте решили изведнъж? Самостоятелно, без всякакво право за това.

– Ще се опитам да ви обясня всичко – промърмори Бион.

– Това ще направите после – прекъсна го Николай Николаевич. – А сега кажете – кои са тези хора?

– Не мога – Бион изглеждаше жалък. – Не мога, повярвайте. Това сега не мога да направя.

– Не разсъждавайте – произнесе психоаналитикът. – Длъжен сте да ни се подчините.

– Да. Но когато това носи полза.

– Ние ще вземем съдбата на тези хора в свои ръце – каза Николай Николаевич. – Ето защо трябва да знаем, как са влезли в нашия живот, какви са станали. Каква е тяхната биологична структура, доколко психиката им се отклонява от нормата. Не мога да повярвам, че са здрави – биологически и психически.

– Не трябва сега нищо да искате от мен – извика Бион. – Вие само ще развалите всичко...

– Не можете да не се подчините – психоаналитикът властно и студено гледаше Бион.

Оня няколко минути се бори с погледа му, а после произнесе:

– Вие много неща не разбирате – преди бяхте безсилни пред техническите проблеми на възкресителя, а сега сте безсилни и пред психологическите и моралните. Моля ви не ми пречете...

– Вие чисто и просто сте се отклонили от контрола – произнесе Николай Николаевич. – Идеята да служите на човека в лабораторията по възстановяване на живи форми се е преляла у вас в идея да бъдете възкресител. Вие сте заразени от нея. За вас да живеете, значи да възкресявате. И ще правите това, докато съществувате. Насила тласкате човека към втория живот и му казвате: живеј. И не знаете дали това е добро или зло. Вашето изобретение е преждевременно. А може би не е и нужно. Човекът е пресметнат само за един живот и нямате право да решавате вместо него колко живота са му нужни. Никой не е поставял пред вас цел. Вашето съществуване сега е просто безсмислено.

– Нима имате намерение да ме лишите от това право? – попита тихо Бион.

– Да – твърдо отговори Николай Николаевич. – При това положение не намирам друг изход. Инструкцията по този въпрос е достатъчно категорична. Вие разбирате ли какво искам от вас? – Николай Николаевич погледна психоаналитика.

Какво бе за тях Бион? Той сега трябваше да плати за това, че разбираше доброто не така, както го разбираха те. Утре щеше да бъде сменен от друг робот, който никога не ще си поставя цели. Той беше просто развален, заразен, и какво от това, че бе заразен от идея? Бе загубил функционалния си смисъл.

Психоаналитикът се позабави няколко минути, но после все пак изпълни волята на началника на лабораторията.

И веднага по нервната система на Бион удари сноп разрушителни импулси. За да не му причини болка, Николай Николаевич се приближи до него и изключи съзнанието му. Останалото бе работа за един час. Те правеха всичко бързо, със заучени движения, разглобявайки безбройните възли и схеми.

Скоро пред тях, вместо Бион, стояха обикновени електронни блокове.

Николай Николаевич и психоаналитикът ги гледаха няколко мига – може би в погледите им се мярна съжаление. Но в следващата минута те вече търсеха това, което искаха да намерят – списъците на възкресените от Бион хора. Трябваше да се намират в неговата стая, защото Бион не можеше да не предвиди случилото се и да не се погрижи списъците да не попаднат в ръцете на хората.

– Никога не ми се беше случвало да оправям авантюризм на машина – забеляза Николай Николаевич. – Сега сме обречени да се

занимаваме с тези хора до края на дните си. Да ги издирим, да ги въведем в нашия живот, да адаптираме психиката им и биологията – задачи, на които края не се вижда.

Той говореше и за други неща, но психоаналитикът мълчеше. Двамата преровиха цялата стая на Бион без резултат, докато накрая Николай Николаевич взе в ръцете си една тетрадка. Отвори я на първата страница и видя равния почерк на Бион. В следващия миг той се почувствува като малка точка, загубена в безграничните пространства: на страницата бяха написани неговото име, фамилия, място на работа – първият възкресен човек беше ТОЙ САМИЯТ.

– Как така? – прошепна той, чувствавайки, че всичко в следващия миг спря за него: и собственото му сърце, и далечните звезди, и жалката усмивка на лицето на психоаналитика, изтръгнал от ръцете му тетрадката. – Как може да се обясни всичко това? И да се възвърне? Излиза, че той ме е пазил от истината, боейки се да не ми нанесе психическа травма. Направил е така, щото аз ежедневно и ежечасно да наблюдавам възстановяването на живи форми – и така ме е подготвял за това, което ми се е случило. Без да подозирам, аз съм живял живот, подарен от него, а аз отнех неговия единствен.

Николай Николаевич се наведе над купчината блокове, хвана няколко от тях и трескаво се опита да ги съедини. Той знаеше, че това е безсмислено, че никаква сила не може да съживи вече Бион, но правеше това с настойчивостта на маниак. И му се струваше, че от неговите усилия припламва искрица живот.

Коктейлът на Декстер

Фантастичен разказ

А. Балабуха

Докато прекосяваше кабинета, Крайн все пак се олюля два пъти и с рамото си бутна ръба на вратата. После тя се плъзна на мястото си и Декстер остана сам с Медвиг.

– Е – с леден глас се интересува Декстер, – какво ще кажете, майоре?

– Че на всеки звездолет винаги може да се скрие някой и друг кашон с уиски и никаква митническа проверка не може да го открие.

Той беше толкова очевидно, че Декстер не отговори нищо. Медвиг бавно и отмерено крачеше из кабинета – шест крачки от вратата до прозореца, шест от прозореца до вратата. На петата минута от това кръстосване напред-назад на Декстер му се зави свят.

– Седнете, моля, най-сетне!

Медвиг внимателно седна в креслото от другата страна на началническото бюро. Столът изскърца.

– Ако момчетата от „Дора“ наистина са промъкнали един-два кашона с уиски, а да се внесе незабелязано повече е доста трудно, то трябва все някога да свърши. И дори много скоро: какво са два, че дори и три кашона за няколкостотинте души от четири бази?

– А засега – подхвана Медвиг – е по-добре да не се мотаем много из зоната на Космодрума. След седмица от пая на нашите момчета няма да остане нищо.

Декстер кимна.

– А какво ще правим с Крайн, майоре?

– От вашето конско той и без това няма да спи три дена...

– Мен нещо не ми се вярва, че сержантът има нерви на госпожица.

– Аз го познавам по-добре – отсече Медвиг. Което е вярно, вярно е: началникът на транспорта на Форт Манмуса познаваше хкората си.

– Добре. Да смятаме, че инцидентът е приключен. Но ако се повтори... – Декстер погледна Медвиг многозначително. – Свободен сте, майоре.

След два дена, на съвещанието на командирите на базите Декстер се опита да разбере не се ли е случило нещо подобно и у съседите му. Но нито доктор Лундквист, началник на обединената скандинавска база, нито полковник Канаяси, нито дори старчето Леженал отговориха на неговите провокиращи въпроси. Всъщност той бе съвсем понятно; кой тук ще си признае, че е нарушил сухия закон?

Заседанието се провеждаше в едно от зданията на космодрумния комплекс. На Алба имаше само едни космодрум и затова той се наричаше с гръмкото име международен и служеше за място, където се организираха всички подобни срещи. Възползувайки се от случая, през почивката Декстер се отби при началника на митницата и поведе разговор, при който се изясни, че началникът на митницата съвсем не може да приеме претенциите на Декстер, тъй като при прегледа на „Дора“ не са били открити контрабандни стоки. От своя страна Декстер изказа известно съмнение по отношение

строгостта на прегледа, още повече, че митничарите са също хора, и които следователно също им се иска да си пийнат. Именно по тази причина, му бе отговорено, не трябва да се съмнява в старателността на митничарите, тъй като намерените контрабандни стоки се конфискуват в тяхна полза, срещу което, за избягване на дипломатическите усложнения не възразява никой. Като призна последното възражение за основателно, Декстер се оттегли.

А тъй като втората част на съвещанието бе посветена на обсъждане на проекта за път, който би свързал четирите бази, и необходимостта от който се чувствуваше отдавна, Декстер скоро съвсем забрави за произшествието в неговата база.

На връщане той летя заедно с Леженал и по пътя успя да получи съгласието му за дългосрочна аренда на геоскопа на французите, тъй като кой знае защо въпреки поръчката, по „Дора“ не им бяха изпратили геоскоп. Наистина в замяна на това трябваше да им даде подвижната метеостанция, но във Форт Мануса имаха три такива станции.

За геоскопа Декстер изпрати хора следващата седмица. Чед Сташек, главният геолог на базата, се настани в колата до сержант Грили, намусен здравеняк от Доусън, най-добрия шофьор във Форт Мануса. Благодарение на донесените с „Дора“ аерокари, които замениха бавните гъсенични всъдеходи, пътуването до французите бе просто една разходка, която щеше да продължи малко повече от шест часа. Пък и пътят бе чудесен, за което трябваше да се благодари на Леженал и на предшественика на Декстер Мак-Интайр. Всъщност засега това бе единственото истинско шосе на Алба. То свързваше американската база с френската, най-старата

на планетата, а нея – с космодрума. Скандинавците и японците се свързваха с космодрума и със съседите си само по въздуха и заради всяка дреболия използваха гравикоптерите, което им излизаше направо казано доста солено. А през албийската селва не би се промъкнал и танк с висша проходимост, ако не си проправя път с помощта на корабно противометеоритно оръдие или с антипротонен излъчвател... Сташек и Грили щяха да пренощуват у французите и да тръгнат обратно на другата сутрин: нощната селва си е нощна селва, а пазеното и господ го пази. Следователно, те трябваше да се върнат към три часа на другия ден.

Впрочем, ако Декстер знаеше какво ще бъде това връщане, той не само че не би пуснал Сташек и Грили на път, но като превантивна мярка би ги сложил и под домашен арест. Защото картината, която се изпречи пред него на следващия ден, бе ярка и впечатляваща.

Декстер бе в кабинета си и подписваше куп документи, които се бяха насъбрали през последните три дена – най-неприятното занятие, което началникът на базата винаги отлагаше до последна възможност. Точно в момента, когато подписваше акта за изписването на преносимия ментоскоп, оставен от доктор Шпринц на поляната пред биологичната лаборатория и глътнат от случайно появил се скитник псевдис (от лакомия вечно гладната твар бе глътнала кутията, а след два часа я бе повърнала в Косата Падина, смачкана и едва ли не цялата проядена от стомашен сок), точно в този момент се раздаде силен вибриращ вой, в който Декстер позна лесно клаксона на аерокара. Зарадван, че хората му се връщат, той стана от бюрото и се приближи до прозореца. Картината, която се

откри пред него, го накара да забрави и за полусмления ментоскоп, и за всички канцеларски работи изобщо.

Аерокарът се бе показал току-що от каньона Гримсдейл. Той се носеше право към вратите на Форт Мануса и виеше с клаксона си до спукване. Впрочем, право към вратите бе силно казано, защото описваше сложни криви, които само с голяма доза въображение можеха да се нарекат синусоидални. Разстоянието между машината и вратите стремглаво и неумолимо намаляваше и Декстер почувствува, че косите му се изправят. Но Грили наистина бе ас: в последната секунда тежкия аерокар се насочи по единствената права, която би могла да го изведе на територията на Форт Мануса, напрегнато изрева и се промъкна между стражевите кули.

Декстер пое въздух и изруга. Ако се отсеят всички мъчнопреводими идиоматични изрази, които носеха чисто емоционален заряд, смисълът на неговите тиради бе следният: този път вече Медвиг няма да успее да отърве хората си и Декстер ще се погрижи да им е... Началникът на базата не довърши какво именно „да им е“. Аерокарът спря наред двора, изпусна с леко свистене въздушната възглавница и се свлече върху бетонните плочи. Страничните му вратички се отвориха и от тях едва се измъкнаха Сташек и Грили. Като гледаше безгрижно отпуснатите им физиономии, Декстер окончателно се убеди, че голяма част от контрабандния алкохол е заобиколила митницата и е потънала в недрата на френската база. А французите винаги са се славили със своето гостоприемство и щедрост.

Декстер се свърза веднага с Картрайт.

– И двамата да бъдат арестувани. Когато изтрезнеят, нека представят обяснителни доклади. Помолете доктор Блад да им вземе кръвни проби за остатъчен алкохол. Изпълнявайте. – А когато Картрайт вече се готвеше да прекъсне връзката, добави: – Извикайте при мен майор Медвиг. Незабавно!

Патилият неведнъж Медвиг съумя да намери достатъчно основателен предлог и да се яви пред началството едва след един час. В това време Декстер се бе поуспокоил и с него вече можеше да се разговаря. Нещо повече, само преди няколко минути Блад му бе доложил, че в кръвта на Грили и на Сташек не са открити алкохол или следи от него.

– Наркотици? – предположи Декстер. – Това е още по-лошо от спирта. Само това още не ни се бе случвало във Форт Мануса.

– Всеки случай не успях да открия никакви следи от известните наркотици.

Но... Декстер знаеше, че уиски може да се вкара чрез клизма, а спиртът – венозно и при тези случаи хеморецепторите не показват наличието на алкохол. Но в кръвта той ще присъствува във всички случаи! В края на краищата тези двамата, а преди това и сержант Крайн, не са се натряскали от въздуха!

– Слушайте, майоре – каза той на Медвиг. – Щом сте убедени в невинността на своите момчета, помъчете се да ми обясните какво става. Ако след двадесет и четири часа не ми представите удовлетворително обяснение, със случая ще се заема аз самият. И то така, че другите и да не помислят вече за пиене. Свободен сте!

След един час в кабинета на началника на транспорта бе свикано първото заседание на „комисията Медвиг“, в което освен

самият Медвиг влязоха доктор Сташек, главният лекар на Форт Мануса доктор Блад и ксенобиологът доктор Юстас Шпринц. Сержантите Крайн и Грили също бяха поканени и разпитани в качеството си на свидетели.

– Пътуваме ние, значи – започна Грили, като изпусна дим от цигарата. – Както сам знаете, майоре, пътят е прав, спокоен, кара те на сън. А пък и вечерта седях до късно. С „Дора“ на французите са изпратили нови филми... Дори има един с Джина Нирд... При сто седемдесет и шестия пост спряхме, хапнахме, пихме кафе и сякаш ни полекна. Стигнахме до каньона. Доктор Сташек спа почти през целия път. Вярно ли е, докторе? – Сташек кимна. – Всичко започна, когато навлязохме в теснината. Първите осем километра пътувахме нормално. А когато завихме и навлязохме в Коляното, изведнъж почувствах... Не зная дори как по-точно да го опиша, майоре... С една дума почувствах, че се напивам. И то здравата – сякаш бях изпил бутилка неразредено уиски. Гледам и докторът готов, смее се, тананика си нещо... Добре, че след Коляното пътят е прав, иначе не знам как би свършило всичко. А как сме стигнали до базата, майоре, не помня, ако щете ме разстреляйте, нищо не мога да ви кажа. Дойдох на себе си едва в лазарета, когато ми вземаха кръв.

Нито Крайн, нито доктор Сташек добавиха нещо съществено към разказа на Грили. Медвиг не знаеше какво да мисли. През каньона Гринсдейл минаваше единственото удобно шосе за Лавовото плато, в края на което бе разположен Форт Мануса. Следователно през Коляното – място, където теснината извиваше почти под прав ъгъл, се налагаше да минават всички. Грубо казано, това значеше, че поне веднъж в седмицата някой минаваше от там.

– Забележете, майоре – прекъсна мълчанието Блад, – всичко започна след пристигането на „Дора“.

– „Дора“ – контрабандно уиски. Логично е – кимна Сташек съгласен. – Да си кажа правичката, след историята с вас, Крайн, и аз самият мислех така... Но щом не е уиски, тогава какво е? Какво ни донесе „Дора“?

– На мен кибердиагностичен комбайн – обади се Блад.

– Електронен микроскоп... Комплект за биологичната лаборатория... Микротом... – Започна да изброява Шпринц.

– Консерви – добави Грили.

– Не, хранителното отравяне няма нищо общо с това – възрази Блад.

– А кое има общо? – не без ирония полюбопитствува Медвиг.

– Нямам понятие. Какво още получихме?

– Резервни части за геотанковете. Микрореактори. – Медвиг се замисли за секунда. – Катапулти за гравикоптерите...

– Аерокари – допълни Крайн.

– Не, не е това – въздъхна тежко Сташек.

– А може би е точно това – възрази Медвиг. – От къде да знам? Сами не знаем какво търсим.

– Ако отхвърлим алкохолната версия... – започна Шпринц. Възмутеният Сташек се задави от дима на цигарата си, а ксенобиологът невъзмутимо продължи: – Мога да предположа въздействие на някои представители на местната фауна върху човешката психика. Наистина нито псевдисът, нито рогатото чудовище притежават хипнотизаторски способности...

– Защо пък непременно хипнотизаторски? – запита Блад. – Щом тукашните животни се страхуват от нашата акустична бариера, те самите също могат да се окажат способни за звукови атаки. Какво ще кажете за това, колега?

– Само това, че е съвсем малко вероятно, колега Блад. И преди всичко, защото на никое от тукашните животни не му е притрябвало да ни прави пияници.

– Може би се напиваме само ние, а местните животни умират или изпадат в шоково състояние. Например, ако това хипотетично същество е способно да генерира инфразвук...

– А не може ли да го генерира аерокарът? – прекъсна лекаря Сташек.

– Не смятайте конструкторите за по-глупави от вас, докторе – възмути се Медвиг. – Щом този звук е опасен, съвсем ясно е, че не трябва да го има.

– Както и издаващото инфразвуци чудовище – присъедини се доктор Шпринц.

– Но вие можахте да си представите, че съществува чудовище, което хипнотизирва, колега Шпринц!

– Стоп! – каза Медвиг. На него никак не му харесваше хода на съвещанието. – Страхувам се, че скоро ще стигнем до това, с което започнахме.

– Какво предлагате вие, майоре?

– Да се напием.

– Тоест?

– Тоест, да тръгнем натам, към Коляното и да повторим маршрута на Крайн и Грили. Така да се каже, в порядъка на следствен експеримент.

– Наистина, в това има смисъл – съгласи се Сташек.

След половин час шестместният аерокар се измъкна през вратите на Форт Мануса.

А след осемнадесет часа Медвиг беше вече в кабинета на Декстер.

– Трябва да призная, че вие бяхте прав – каза той, като невинно погледна Декстер в очите.

– В какво?

– Крайн, а също Грили и доктор Сташек са се напили с въздух.

– Със същото, с което и вие ли сте се напили, майоре? – Зад спокойствието на началника Медвиг усети яростта на гладен псевдис.

– Точно така. Неповторимо усещане, почти пълна еуфория, както каза доктор Блад.

Декстер се изправи. В гласа на Медвиг имаше такава убеденост в пълната му безнаказаност, че на началника неволно му се прииска да опровергае тази увереност. Но той съумя да се въздържа.

– И така, все пак коя е причината, майоре?

– Аерокарите. Спомняте ли си стените на каньона? Те целите са пропукани. И в коляното има голяма пукнатина, по-точно цяла каверна, която се свързва с изхода на каньона. Когато аерокарът завие, въздушният поток, образуван от витлото, удря в тази каверна и там се създава ефект на органна тръба. Инфразвукът, с който тя „пее“, има честота дванадесет херца и сила сто и петнадесет

децибела. Такова съчетание оказва на мозъка въздействие, адекватно на чист спирт, погълнат в неограничени дози...

Когато на следващата сутрин входът на каверната бе бетониран, Декстер въздъхна облекчено. Сега вече инцидентът наистина бе приключен.

С това блажено убеждение началникът на базата живя цяла седмица, до момента, когато в кабинета му влезе Медвиг, придружен от всезнаещия Картрайт. Изражението на лицата им бе такова, че сърцето на Декстер се сви от предчувствието за нещо лошо... И наистина, не се излъга.

– Надникнете в седемнадесети бокс – помоли Медвиг, докато Картрайт превключваше екрана за вътрешна връзка.

Декстер се вторачи в появилата се картина.

В бокса се бяха събрали около десетина души – механици, настройчици от ремонтната работилница и дори няколко души от персонала на лабораториите. Те седяха в най-различни пози около нещо, явно преправено от преградна сирена – тези сирени бяха поставени край пътя на всеки двеста ярда и с пронизителния си вой гонеха псевдисите. На лицата им бе изписано идиотски блажено изражение.

– Инфразвуков излъчвател – накратко поясни Медвиг. – Приспособили са се, шмекерите...

А че тази дяволия кой знае защо я бяха кръстили „коктейлът на Декстер“, Медвиг тактично премълча.